

A photograph of a deer with large antlers resting in a lush green forest. The deer is positioned in the lower center of the frame, facing right. The background is filled with dense green foliage and trees.

2020.
2021.
2022.
2023.

Godišnje izvješće

Sadržaj

3	Proslov	25	Lovstvo
	Skupština Društva		26 Minski sumnjive površine
	Nadzorni odbor Društva		27 Certificiranje ekološke proizvodnje
5	Uprava Društva	29	Ljudski potencijali
7	Organizacijska struktura	30	Status zaposlenika
8	FSC® certifikat	31	Zaštita na radu
9	Šumarstvo u Republici Hrvatskoj	32	Rasadničarstvo i sjemenarstvo
	Osnovni podaci prema šumskogospodarskoj osnovi područja 2016. – 2025.	33	Uzgajanje i obnova šuma
11	Drvna zaliha i prirast po vrstama drveća i vlasništvu	35	Proizvodnja šumskih proizvoda
	Godišnji etat i prirast	37	Prihodi od prodaje drvnih sortimenata Investicije
12	Održivo gospodarenje šumama	39	Projekti sufinancirani sredstvima EU fondova
14	Ključni utjecaji i upravljanje rizicima	42	Pregled projektnih aktivnosti u 2022.
18	Ciljevi Hrvatskih šuma d.o.o. u skladu s globalnim ciljevima održivog razvoja	43	Finansijsko izvješće
20	Društveno odgovorno poslovanje i suradnja sa zajednicom tijekom godine	51	Revizorsko izvješće
23	Zaštita šuma od biljnih bolesti i šumskih štetnika	56	Lovački dom Peski

Impressum

- Nakladnik:** Hrvatske šume d.o.o.
Ulica kneza Branimira 1, Zagreb
- Pripremili i uredili:** Branko Sitaš, Ivica Milković, Krešimir Žagar, Ankica Šipuš, Ana Juričić Musa, Lucija Kratofil, Irena Devčić, Marinko Stojić, Miljenko Vrebčević, Lucija Vargović, Goran Vincenc, Oliver Vlainić
- Autori fotografija:** Goran Dorić, Lucija Vargović, Goran Vincenc, Goran Švaco, Helena Jakobović, Ana Juričić Musa, Oliver Vlainić, Mandica Dasović, Dubravka Rade Jagaš, Nenad Vančina, Jerko Gudac, Hrvoje Došen, Hrvoje Čeliković, djelatnici i arhiva Hrvatskih šuma d.o.o.
- Naslovница:** Goran Dorić
- Oblikovanje:** Milivoj Milić
- Tisak:** Intergrafika TTŽ, Zaprešić
- Naklada:** 300 primjeraka

Zagreb, 2023.

ISSN 1848-1515

9 771848 151001

Proslov

Skupština Društva

Hrvatske šume d.o.o. i u 2022. godini nastavljaju uspješno gospodariti izuzetno važnim prirodnim resursom, najsloženijim ekosustavom na Zemlji, koji se proteže na gotovo 50 % kopnene površine Republike Hrvatske i, prema Ustavu, uživa njezinu osobitu zaštitu.

Svjesni svih ugroza, zajedno čuvamo šume u okviru naših mogućnosti, gdje treba izdvojiti kontinuirano ulaganje u preventivne mjere zaštite iz sredstava naknade za korištenje općekorisnih funkcija šuma radi ublažavanja rastućeg rizika od požara. Samo tijekom prošle godine Hrvatske šume d.o.o. uložile su više od 6,2 milijuna eura u pošumljavanje 1.680 ha šumskog zemljišta. Isto tako, do sada je iz Programa ruralnog razvoja dodijeljeno više od 94 milijuna eura između ostalog i za konverziju degradiranih šumskih sastojina i šumskih kultura te za modernizaciju tehnologija u pridobivanju drva i šumsko-uzgojnim radovima.

Novih ukupno 3,8 milijardi eura u okviru Strateškog plana do 2027. godine doprinijet će i razvoju šumarskog sektora, za što je osigurano preko 81 milijun eura, kroz nastavak dosadašnjih i jednu novu mjeru. Naime, u novom programskom razdoblju osigurano je 8,8 milijuna eura za naknadu dodatnih troškova i izgubljen prihod zbog provođenja posebnih mjera i ograničenja u području Natura 2000.

Briga o ovom nacionalnom blagu je prioritet, a njegova važnost u funkciji razvoja hrvatskog stočarstva

Misija

Osigurati održivo gospodarenje državnim šumama na čitavom području Republike Hrvatske na ekološki osjetljiv, ekonomski učinkovit i socijalno odgovoran način prema društvu u cijelini i zaposlenicima poduzeća.

Vizija

Želimo biti vodeće trgovačko društvo za gospodarenje šumama u regiji, koje će podizati svijest građana o šumama kao nacionalnom prirodnom bogatstvu Republike Hrvatske te promicati načela održivoga razvoja.

mr. sc. Marija Vučković, ministrica poljoprivrede

nemjerljiva. U prilog tome najbolje govori podatak da su u posljednje tri godine izrađene brojne revizije šumskogospodarskih planova te je objavljeno 15 natječaja u kojima je ponuđeno za zakup oko 100 tisuća ha šumskog zemljišta. Površina šumskog zemljišta u zakupu je porasla s 13.893 ha iz 2019. godine na aktualnih gotovo oko 60.000 ha.

Nastaviti ćemo zajedno činiti sve kako bismo odgovorno gospodarili hrvatskim šumama, kako i nalaže dodijeljeni međunarodni certifikat FSC®, jamstvo da se državnim šumama gospodari prema strogim ekološkim, socijalnim i ekonomskim standardima.

Nadzorni odbor Društva

Šume i šumarstvo važan su potencijal razvoja Republike Hrvatske.

Hrvatske šume d.o.o. s više od 2 milijuna ha šuma i šumskog zemljišta gospodare po strogim ekološkim, socijalnim i

prof. dr. sc. Krunoslav Zmaić,
predsjednik Nadzornog Odbora
Hrvatskih šuma d.o.o.

gospodarskim standardima, što je od posebne važnosti za klijente i drvooprerađivače. Prema tome, Hrvatske šume d.o.o. imaju najveću odgovornost u održivom gospodarenju jednim od naših najvećih nacionalnih bogatstava, šumama, stoga izražavam zahvalnost

Skupštini, Upravi i djelatnicima na prošlogodišnjem obavljanju svojih zadaća u maniri dobrih gospodara.

Svi smo svjedoci mnogobrojnih utjecaja današnjice, od klimatskih krajnosti, šumskih štetnika, do šumskih požara, koji su uvelike otežavali poslovanje i proizvodnju Hrvatskih šuma d.o.o. tijekom prošle godine. Ipak, pronašao se odgovor ulaganjem u novo zapošljavanje proizvodnih radnika, šumsku infrastrukturu i šumsku mehanizaciju, što nužno treba intenzivnije i djelotvornije nastaviti, uz prihvatanje novog strateškog promišljanja. Uz suradnju s drvoradnjicom, na postavljenim temeljima treba dalje razvijati i suradnju s lokalnom zajednicom, kao i svim ostalim dionicima na šumi baziranog sektora od vlastitih zaposlenika, akademске zajednice, udruge za očuvanje okoliša do države kao vlasnika šuma i šumskog zemljišta.

Poslovnu godinu 2022. možemo ocijeniti kao uspješno poslovno razdoblje, što nam omogućuje da se posvetimo dalnjem razvoju i unapređenju djelatnosti gospodarenja šumama i šumskim zemljištem. U takvim

su prilikama Hrvatske šume d.o.o. kao i do sada ostale stabilan i značajan čimbenik hrvatskog gospodarstva, ali i nositelj očuvanja našeg vrijednog prirodnog bogatstva putem nastavljanja priznate tradicije održivog gospodarenja šumama. Uvjereni smo kako ćemo stalnim unaprjeđivanjem i poboljšanjem poslovnih procesa i korporativnog upravljanja, praćenjem i uvođenjem modernih tehnologija i školovanjem zaposlenika te uvođenjem suvremenih certifikata moći odgovoriti na sve veće izazove pred kojima se nalaze Hrvatske šume d.o.o..

Šume su izložene brojnim štetnim utjecajima, od okolišnog zagađenja, prekobrojnosti štetnika do pojave klimatskih ekstrema. Stoga je od iznimne važnosti racionalno planiranje i investiranje, vodeći računa o potrebama i stavovima kako društva tako i prirode. Sve je to na tragu onoga što su Hrvatske šume d.o.o. zacrtale kao prioritet – dobit koja nije ispred interesa zajednice uz očuvanje šuma i njihove bioraznolikosti jer se samo tako mogu za buduće naraštaje sačuvati ovi resursi, a da se pritom ne sprečava razvoj na šumi utemeljenog sektora.

Uprava Hrvatskih šuma d.o.o. mr. sc. Igor Fazekaš, član Uprave; Nediljko Dujić, struč. spec. admin. publ., predsjednik Uprave; Ante Sabljić, dipl. ing. šum, član Uprave

Uprava Društva

Nakon pandemijske 2020. i 2021. godine, 2022. godina donijela je olakšanje u pogledu zdravstvene situacije čovječanstva u cijelini, ali i neizvjesnost u pogledu gospodarskih kretanja te strah od potencijalne i galopirajuće inflacije. Početkom godine svijet je zaprepastio i iznenadni napad Rusije na Ukrajinu, prouzročivši lančanu reakciju na tržištima diljem svijeta. U tim je uvjetima bilo potrebno upravljati tvrtkom čvrsto i koherentno, no opet dovoljno fleksibilno da se može na vrijeme odgovoriti na nepredviđene izazove. Pritom je u 2022. godini istjecao i mandat Upravi Društva, te je 20. studenog imenovan novi predsjednik Uprave, Nediljko Dujić, do tada na mjestu savjetnika Uprave, a za članove Uprave ponovno su imenovani Igor Fazekaš i Ante Sabljić.

Poslovanje Hrvatskih šuma d.o.o. nesmetano se nastavilo i nakon imenovanja novog čelnika Uprave, ispunjavajući i nadmašujući sve unaprijed zacrtane ciljeve.

U gospodarenju šumama leži neizmjeran potencijal, a način gospodarenja šumama znatno utječe na kvalitetu okoliša, te samim time i na kvalitetu života svih nas. Stoga su ulaganja u šume i dalje naša najvažnija ulaganja. Ukupna vrijednost izvršenih radova iznosila je 59,2 milijuna eura, od čega je u radove gospodarenja šumom i šumskim zemljишtem uloženo 59 milijuna eura, a u radove održavanja genofonda 250 tisuća eura.

S poslovne strane, uz naše najveće prihode koje ostvarujemo prodajom drvne sirovine, sve su veći i

prihodi iz projekata financiranih sredstvima EU fondova. Trenutno u različitim fazama provedbe, Hrvatske šume d.o.o. imaju projekte ukupne vrijednosti 172,5 milijuna eura. Samo u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020. Hrvatske šume d.o.o. imaju u fazi provedbe četiri nacionalna strateška projekta čija je ukupna vrijednost gotovo 150 milijuna eura. Riječ je o Naturaviti, Fearless Velebitu i Karlovac Karstu, kojima će se razminirati veliki dio naše zemlje, a od čega će veliku korist imati svi građani jer bez sigurne zemlje očišćene od mina nema niti ruralnog niti regionalnog razvoja. Tu je i Ecomanager, projekt izrade šumskogospodarskih planova upravljanja ekološkom mrežom, kojim će se izraditi 167 Programa gospodarenja gospodarskim jedinicama s planom upravljanja područjem ekološke mreže na ukupnoj površini od 559.413 ha šuma i šumskog zemljишta u vlasništvu Republike Hrvatske. U sklopu Programa ruralnog razvoja provodi se još 165 ugovorenih projekata konverzije degradiranih šumskih sastojina i šumskih kultura, 23 ugovorena projekta uspostave i uređenja poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture te niz manjih projekata.

Cijeli niz korisnika upućen je na šume i šumska zemljишta, no posebno bismo tu kao korisnike istaknuli stočare s krških pašnjaka, čijim se korištenjem nastoji potaknuti ostanak stanovništva i gospodarsku djelatnost u ruralnim krajevima. Od 2019. godine do danas Hrvatske šume d.o.o. objavile su 15 javnih

poziva za kratkoročni i dugoročni zakup šumskog zemljišta. Ukupna do sad ugovorena površina nešto je veća od oko 60.000 ha, sklopljeno je 2.300 ugovora. Na području krških šumarija, gdje je bilo potrebno, provedene su i izvanredne revizije osnova gospodarenja pojedinih gospodarskih jedinica, kojima se dopušta korištenje šumskog zemljišta u svrhu pašarenja. Time se Hrvatske šume d.o.o. u ruralnim krajevima pokazuju kao generator razvoja ne samo drvoprerađivačke industrije, nego i stočarstva. Često interesi dionika budu i suprotstavljeni, pa je vrlo bitno naći balans s toliko potrebnoga gospodarskoga razvoja i rasta s jedne strane i ekoloških zahtjeva i zaštite okoliša s druge strane. Uz to, ne treba zaboraviti ni činjenicu da su Hrvatske šume d.o.o. i jedan od rijetkih pouzdanih poslodavaca u ruralnim krajevima.

Doprinos Hrvatskih šuma d.o.o. lokalnim samoupravama sve je veći i u finansijskom smislu. Naime, šumski doprinos koji uplaćujemo jedinicama lokalne samouprave u zadnje je 4 godine utrostručen te je u protekloj godini iznosio 23 milijuna eura. Smatramo to ispravnom politikom jer tamo gdje se intenzivno gospodari šumom i tamo gdje se lokalne ceste više troše i oštećuju, lokalnim samoupravama tu vrijednost treba nadoknaditi, uz obvezu da sredstva namjenski troše kako je regulirano zakonom.

Koristi šuma su višestruke – od pozitivnog utjecaja na klimu i klimatske prilike do smanjenja negativnog učinka stakleničkih plinova koji su veliki svjetski problem. Šume su najbogatiji prirodni resurs biološke raznolikosti, čime su ujedno i vrlo vrijedan nacionalni resurs i potencijal. Naše šume ispunjavaju višekratnu funkciju: od gospodarske i ekološke do društvene. Potvrdilo je to i izaslanstvo FSC® komisije koje je u listopadu stiglo u Zagreb kako bi Hrvatskim šumama d.o.o. uručilo posebno priznanje povodom 20 godina neprekinutog važenja certifikata koji se od 2002. godine do danas obnavlja svakih 5 godina. Pritom su izjavili kako je Hrvatska jedna od najnaprednijih zemalja u svijetu po postotku certificiranosti šuma od čak 74 % šumske

površine, te kako u tih 20 godina nije bilo niti jednog propusta koji bi ugrozio daljnje certificiranje.

U protekloj smo godini učinili još jedan važan iskorak: implementacijom ISO 37001 – Sustava upravljanja za suzbijanje podmićivanja, koji se kolokvijalno naziva i Antikorupcijskim standardom, jasno i odlučno pokazujemo nultu stopu tolerancije prema korupciji.

Spomenuvši ranije prihode od prodaje, bitno je napomenuti da se i dalje radi na poboljšanju sustava. U 2022. godini po prvi put pozvali smo javnost neka putem e-savjetovanja iznese svoje komentare i prijedloge kako bismo unaprijedili model prodaje, a sve s ciljem poticanja kružne ekonomije u drvoprerađivačkoj industriji tako da drvni resurs posluži kao temelj stvaranja nove vrijednosti u obliku proizvoda od drva. Time će se povećati prerada sirovine u domaćim pogonima, obnova i razvoj tradicijskih obrta, razvoj domaćeg tržista poluproizvoda te investicijska ulaganja u nove tehnologije i inovativne proizvode. Sve su to preduvjeti za gospodarski rast, investicije, nova zapošljavanja te jačanje i opstanak ruralnog dijela Hrvatske.

S novim zamahom nastavila se i modernizacija tehnologije rada i investiranje u informatički sustav te započelo s postupnom decentralizacijom sustava. U idućem razdoblju ulagat ćemo znatna sredstva i napore u poboljšanje i unaprjeđenje sustava protupožarne zaštite. Globalno zatopljenje i klimatske promjene, koje su neminovne, ostavljaju neizbrisive posljedice na ekosustave te je svaka požarna sezona sve veći izazov na koji moramo biti spremni odgovoriti na najprimjereni način.

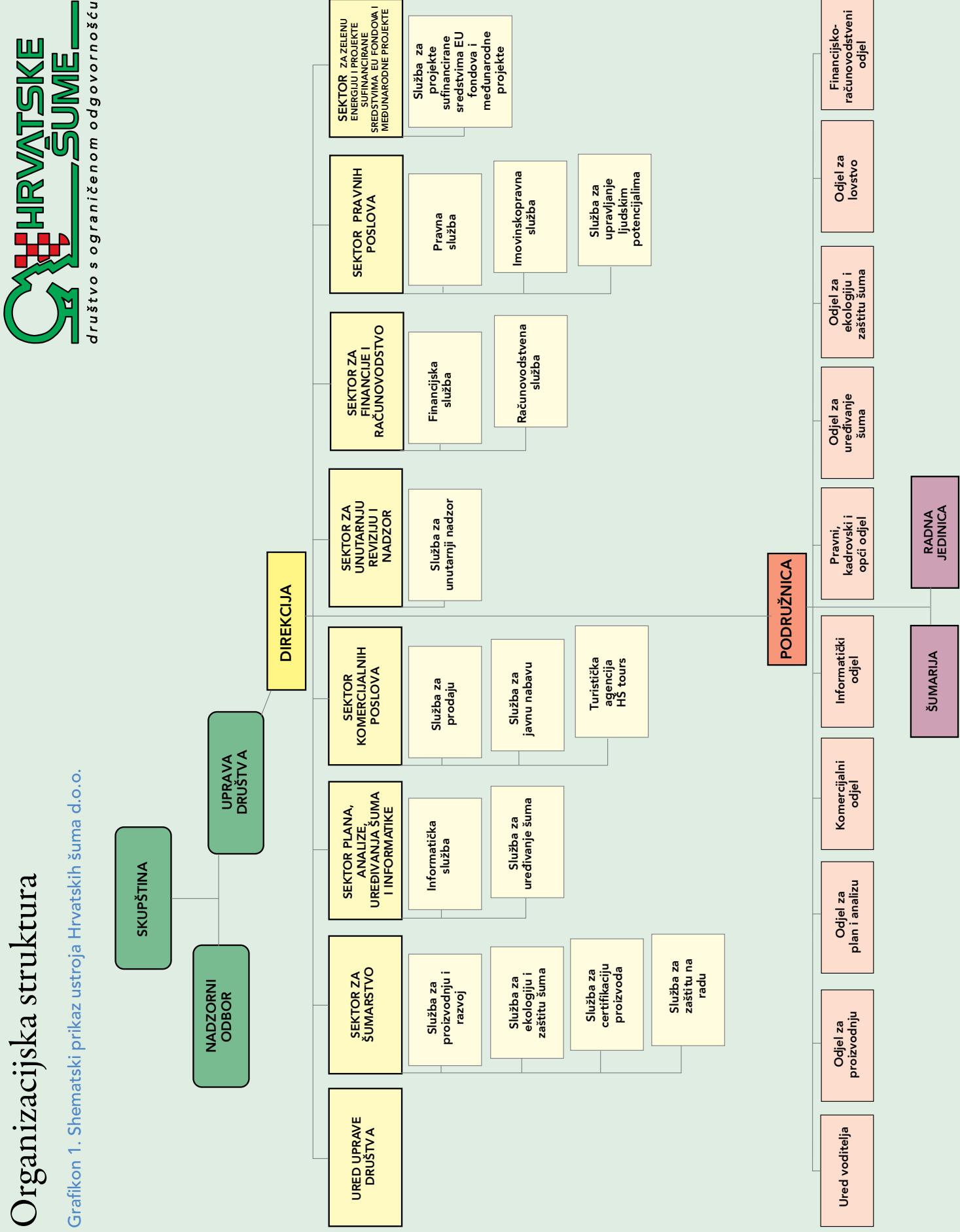
Dobra okolnost bio je neprekidan rast potražnje za drvnim sortimentima, a s obzirom na Europski zeleni plan i poticanje korištenja drva, ne očekuju se veće promjene. Financiranje je, kao i svih proteklih godina, i u 2022. godini bilo neopterećeno bankovnim kreditima za redovno poslovanje. Ostvarenim finansijskim rezultatom vrlo smo zadovoljni, iako nam u fokusu nikad nije bila isključivo dobit, već ulaganje u gospodarenje šumama. Uz povećane prihode iz dijela prodaje kroz javna nadmetanja te stabilne rashode, Hrvatske šume d.o.o. u ovom su razdoblju ostvarile dobit nakon oporezivanja u iznosu od 32,2 milijuna eura.

U fokusu ove Uprave su, naravno, i sami radnici i uvjeti rada. U ožujku je s Hrvatskim sindikatom šumarstva potpisani i novi Kolektivni ugovor za radnike Hrvatskih šuma d.o.o., u kojem ne samo da su zadržana postojeća prava, već su neka materijalna prava i povećana. Iznimno je važno stvoriti radnu sredinu u kojoj je većina djelatnika zadovoljna i ponosna što su baš oni dio kolektiva Hrvatskih šuma d.o.o.. To jamči sigurnost da će se i dalje, kao i dosad, truditi i raditi na dobrobit vrijednog resursa koji nam je povjeren na gospodarenje – naših šuma.

Organizacijska struktura

Grafikon 1. Shematski prikaz ustroja Hrvatskih šuma d.o.o.

FSC® certifikat

Dvadeset godina FSC® (FSC C015693) certifikata u Hrvatskim šumama d.o.o

Dana 17. listopada 2022. godine obnovljen je FSC® certifikat za sve površine kojima gospodare Hrvatske šume d.o.o. Time je započeo tijek novog petogodišnjeg trajanja certifikata, ali to je ujedno i podsjetnik da je prošlo punih dvadeset godina od kada je certificirana cjelokupna površina Hrvatskih šuma d.o.o.. Sam taj podatak dovoljno je respektabilan, što je i za cjelokupni FSC® bitna činjenica koju je istaknuo i dr. Diego Florian, direktor FSC Italije koja pokriva Hrvatsku i cijelu regiju. Dr. Florian je podsjetio na važnost pionirske uloge Hrvatskih šuma d.o.o pri uvođenju FSC® u regiji, na činjenicu da je naš certifikat još uvijek među prvih deset najvećih certifikata na svijetu te da je Republika Hrvatska zemlja s najvećim udjelom (74 %) FSC® certificiranih šuma u odnosu na ukupnu površinu pod šumama u cijelom svijetu.

Početkom 2000. godine kada su se pojavile prve inicijative za certificiranje državnih šuma, dolazilo je do određenih otpora. To je bilo i razumljivo s obzirom na karakter šumarstva koje je samom prirodnom dugotrajnosti svoga proizvodnog procesa nesklono eksperimentiranju i naglim promjenama. Jedan dio kritika koncepta certificiranja šuma bio je i pomalo ideološkog karaktera jer se na nju gledalo kao moguću konkurenциju etabliranim sustavima i praksama kako u znanstveno-stručnom, tako i u operativnom okružju. No šumarskim stručnjacima koji su taj sustav trebali implementirati, najveći je izazov bio zadovoljiti odredbe standarda posebice tamo gdje pojedine komponente nisu bile izgrađene onako kako je zahtijevao koncept certifikacije. Promatrajući cijeli proces s određenim vremenskim odmakom, može se reći da se certifikacija šuma uvelike uklopila u opći proces modernizacije šumarstva te je išla ruku pod ruku s tehnološkim i zakonskim promjenama koje su se istovremeno odvijale. Opći trend povećane socijalne i ekološke odgovornosti pokrenut početkom ovog stoljeća, certifikacija šuma je samo ubrzala i olakšala. Koncepti povećane ekološke odgovornosti, kojima je cijelo društvo težilo, sigurno bi i bez certifikacije bili znatno važniji nego u prošlosti. Odgovornosti prema poticanju biodiverziteta, zbrinjavanju otpadnih ulja, korištenju kemijskih sredstava i sl. porasle su i slijedom zakonskih promjena utjecanim dijelom i pristupanjem u europske integracijske procese.

Cijeli niz odredbi standarda pripada dobrim praksama gospodarenja kojima su Hrvatske šume d.o.o.

same težile, poput brige za dubeća stabla, šumski red, odnosi s lokalnom zajednicom, unapređenje zaštite na radu itd. Iz toga se može zaključiti da certifikacija šuma nije ni na koji načina utjecala na osnovne zasade hrvatske šumarske struke, nego samo pripomogla implementaciji suvremenog šumarstva. Iako je Zagrebačka škola uzgajanja šuma sama po sebi osiguravala ekološke i socijalne usluge, ipak je dominantno obilježje bio njezin tehnički karakter, te nije bilo realno za prepostaviti da bi, bez eksternih faktora poput certifikacije, neekonomske vrijednosti šuma u kraćem roku doatile dostatnu valorizaciju. Vrijeme je teklo, došlo je do pozitivnih promjena u mnogim segmentima šumarstva, uvodile su se nove prakse, a neke od njih postale su dio svakodnevnih šumarskih aktivnosti.

Često je ponavljana činjenica kako je certifikacija šuma osigurala našoj drvnoj industriji stalni dotok certificirane drvne sirovine te im tako omogućila komparativnu prednost u odnosu na konkurenciju u okruženju. Tako danas u Hrvatskoj imamo oko 350 CoC certifikata, odnosno certificiran je gotovo cjelokupni drvoradrivački sektor. Oznaka FSC® CoC (Chain of Custody) potvrđuje da su materijali korišteni tijekom proizvodnje zadovoljili zahtjeve nadzora na svakom koraku u lancu opskrbe, od šume do gotovog

proizvoda. To daje nadu kako će prerađivači drvnih proizvoda pomoći FSC certifikata iskoristiti mogućnost za ostvarenje primjerene vrijednosti domaće sirovine.

Jedan od važnih elemenata certifikacije šuma je uključenost zainteresiranih strana u proces planiranja i operativne djelatnosti šumarstva. To je idealna prilika za uspostavljanje trajnog dijaloga s javnošću, a Hrvatske šume d.o.o. imaju odličnu suradnju s mnogim dionicima. Kao i drugdje u regiji, postoji manji broj udruga koje ustraju na svojim tvrdnjama, a konzultativni proces zloupotrebljavaju kao medij za plasiranje izmišljenih tvrdnji o devestaciji šuma. Opravdani ili ne, svi prigovori dionika pomno se istražuju od strane FSC® auditora, iskusnih i

profesionalnih šumara. Potvrđilo se da neutemeljeni prigovori počinju nalikovati sveprisutnom trendu lansiranja lažnih vijesti. Ipak, ova je situacija promatrana kao poticaj na još bolju komunikaciju s javnošću i prihvatanje konstruktivnih prijedloga svih uključenih dionika.

Dvadeseta obljetnica certificiranoga gospodarenja šumama prilika je da se čestita svima onima koji su sudjelovali u procesu i pridonijeli da se tom činjenicom može ponositi cijelokupna šumarska struka. Isto tako, dva su desetljeća kontinuirane potvrde dobrog gospodarenja šumama značajan temelj za buduće generacije i iduća desetljeća certifikata.

Šumarstvo u Republici Hrvatskoj

Ukupna površina šuma i šumskih zemljišta u Republici Hrvatskoj iznosi 2.759.039 ha, što čini 49,3 % kopnene površine države. Od toga je 2.097.318 ha u vlasništvu Republike Hrvatske, dok je 661.721 ha u vlasništvu privatnih šumoposjednika. Glavninom šuma u vlasništvu države 2.024.461 ha, gospodari javni šumoposjednik Hrvatske šume d.o.o.

Osnovna podjela šuma i šumskog zemljišta obuhvaća sljedeće kategorije:

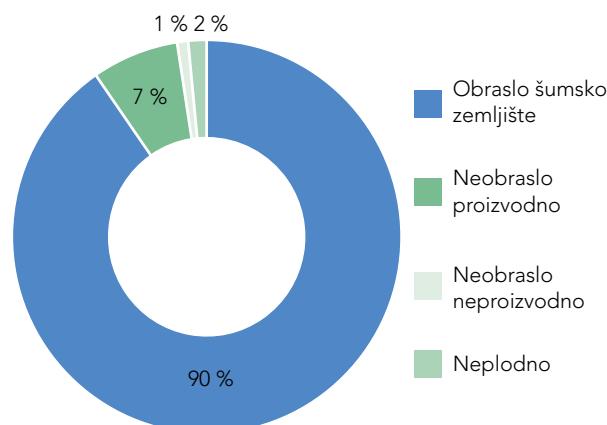
- a) obrasio šumsko zemljište: 2.492.676 ha, (90 % ukupne površine šuma i šumskog zemljišta) ili 44,5 % kopnene površine Republike Hrvatske, što ujedno predstavlja i šumovitost;
- b) neobraslo proizvodno šumsko zemljište: 199 147 ha, (7 % ukupne površine šuma i šumskog zemljišta) ili 3,6 % kopnene površine Republike Hrvatske;
- c) neobraslo neproizvodno šumsko zemljište: 24.956 ha ili 1 %;
- d) neplodno šumsko zemljište: 42.260 ha ili 2 %.

Prema namjeni šume su:

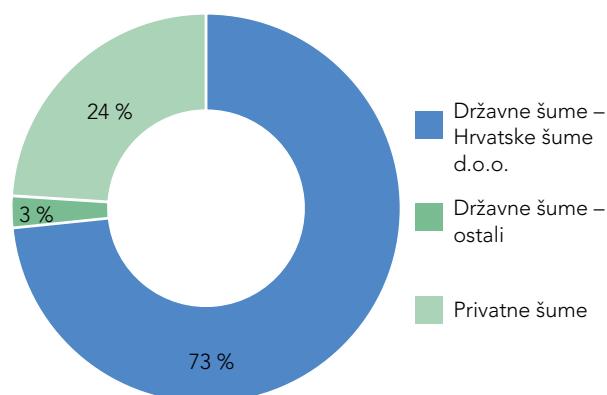
- gospodarske** – uz očuvanje i unaprjeđenje njihovih općekorisnih funkcija koriste se za proizvodnju šumskih proizvoda;
- zaštitne** – ponajprije služe za zaštitu zemljišta, voda, naselja, objekata i druge imovine;
- šume s posebnom namjenom** – zaštićeni dijelovi prirode (strogci rezervati, nacionalni parkovi, posebni rezervati, spomenici prirode, značajni krajobrazi, park-šume).

Osnovni podaci prema šumskogospodarskoj osnovi područja 2016. – 2025.

Grafikon 2. Osnovna podjela šuma i šumskog zemljišta prema iskazu površina u obrascu ŠGO-1

Grafikon 3. Šume i šumska zemljišta prema vlasništvu

Sve šume u Republici Hrvatskoj podijeljene su u gospodarske jedinice, a one u odjele i odsjekte. Svaka gospodarska jedinica ima svoj šumskogospodarski plan

koji se izrađuje za razdoblje od 10 godina.

Šumari već stoljećima primjenjuju u svom gospodarenju načelo potrajnosti (održivosti) i stoga iz šume uzimaju znatno manje drveta nego ga priraste.

Tablica 1. Šume i šumska zemljišta kojima gospodare Hrvatske šume d.o.o.

Godina	Namjena			Ukupno
	Gospodarska	Zaštitna	Posebne namjene	
	ha			
1996.	1.878.790	88.839	23.909	1.991.537
2006.	1.838.783	145.634	34.570	2.018.987
2016.	981.665	650.631	392.164	2.024.461

Iz tablice je vidljiv porast ukupne količine šuma i šumskih zemljišta u proteklih 20 godina, kao i porast zaštitnih i šuma posebne namjene na uštrb gospodarskih šuma, što je dokaz da su te šume zbog iznimne očuvanosti od strane šumara zaslužile određeni oblik zaštite.

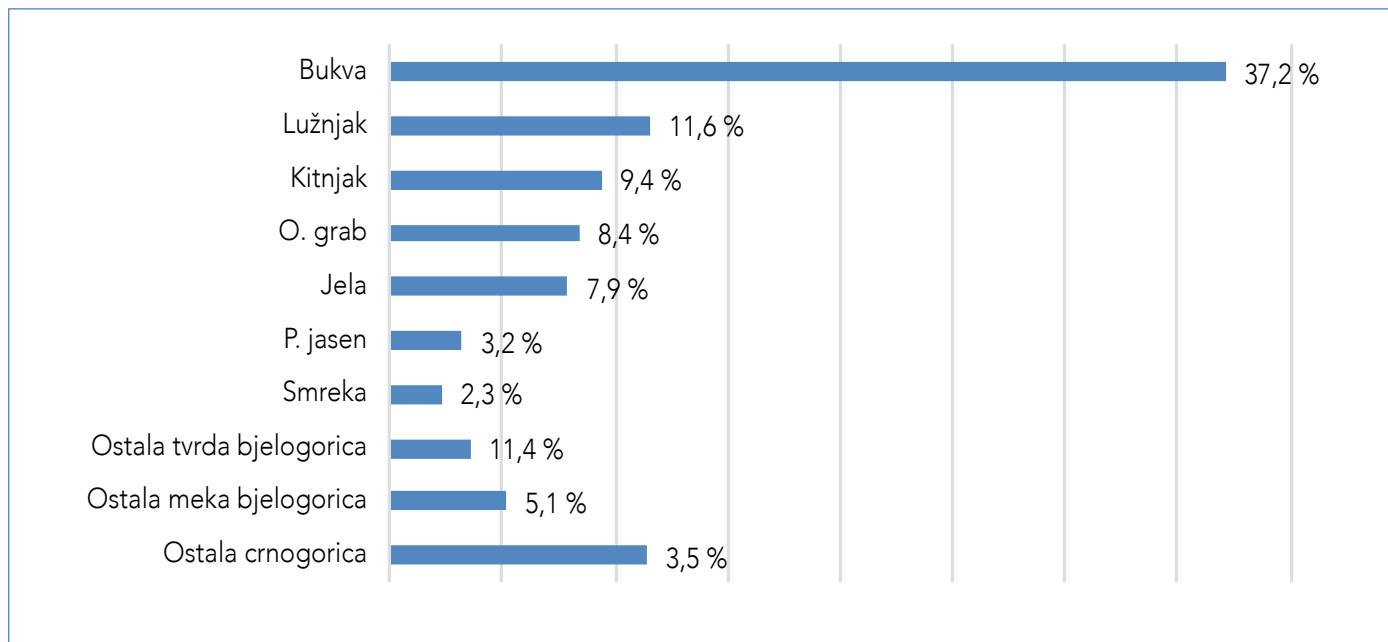

Drvna zaliha i prirast po vrstama drveća i vlasništvu

Drvna zaliha u Republici Hrvatskoj iznosi **418,6 milijuna m³**, od čega je **315,8 milijuna m³** u državnim šumama kojima gospodare Hrvatske šume d.o.o.; **83,7 milijuna m³**

je u šumama privatnih šumoposjednika i **19,1 milijun m³** u državnim šumama kojima se koriste drugi pravni subjekti.

Grafikon 4. Drvna zaliha prema vrstama drveća u Republici Hrvatskoj

Godišnji etat i prirast

Etat – sječiva drvna masa označava količinu drvne mase koju je dopušteno iskorištavati u gospodarske svrhe.

Godišnji prirast drvne zalihe u Republici Hrvatskoj iznosi 10,1 milijun m³, od čega je 7,5 milijuna m³ u šumama kojima gospodare Hrvatske šume d.o.o.,

a 2,2 milijuna m³ u šumoposjedničkim šumama. Godišnje se u šumama kojima gospodare Hrvatske šume d.o.o. iskoristi manje od prirasta, čime se osigurava budućnost održivog gospodarenja. Godišnji etat u šumama kojim gospodare Hrvatske šume d.o.o. iznosi u prosjeku 6,4 milijuna m³.

Održivo gospodarenje šumama

Hrvatske šume d.o.o. provode višenamjensko održivo gospodarenje šumama. Temeljna odrednica višenamjenskog gospodarenja šumama je pridavanje jednakog značaj svim funkcijama šume i zasnivanje gospodarenja na njihovom skladnom korištenju.

Ovisno o namjeni šume, stanišnim prilikama i biološkim osobinama vrsta drveća, primjenjujemo tri osnovna načina održivog gospodarenja šumama: jednodobno (sastojinsko), preborno (stablimično, grupimično) i raznодobno (skupinasto) gospodarenje.

Kod sastojinskog načina gospodarenja planiranje potrajanosti prihoda zasniva se na podjednakom razmjeru dobnih razreda unutar uređajnog razreda. Preborno i raznодobno gospodarenje teži normalnoj, optimalnoj strukturi sastojina s obzirom nadrvnu zalihu, debljinsku raspodjelu i broj stabala.

Bez obzira na odabrani način gospodarenja, stručno i racionalno gospodarenje podrazumijeva težnju optimalnom korištenju osnovnih čimbenika šumske proizvodnje (šumskoga staništa, drvne zalihe, vremena, ljudskog rada). Zbog toga se u svim, a posebice u gospodarskim sastojinama obavljaju uzgojni radovi, čiji je zadatak usmjerenje i ubrzanje njihova prirodnog razvoja.

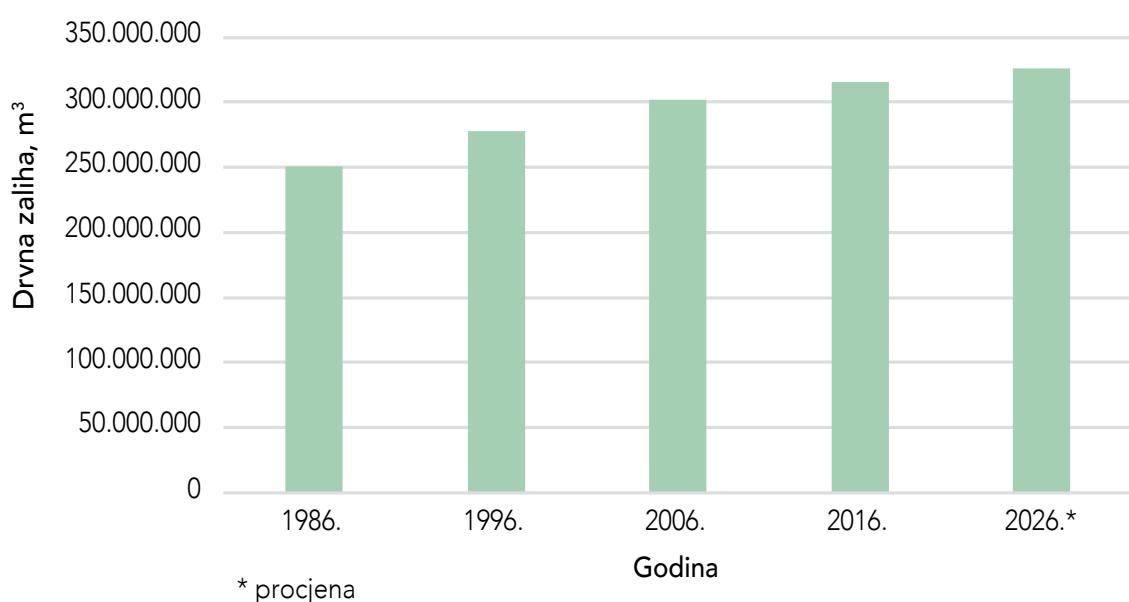
Svi uzgojni radovi svrstavaju se, s obzirom na njihovu svrhu, u dvije osnovne skupine:

- radovi na pomlađivanju i podizanju mlađih sastojina;
- radovi na njezi sastojina.

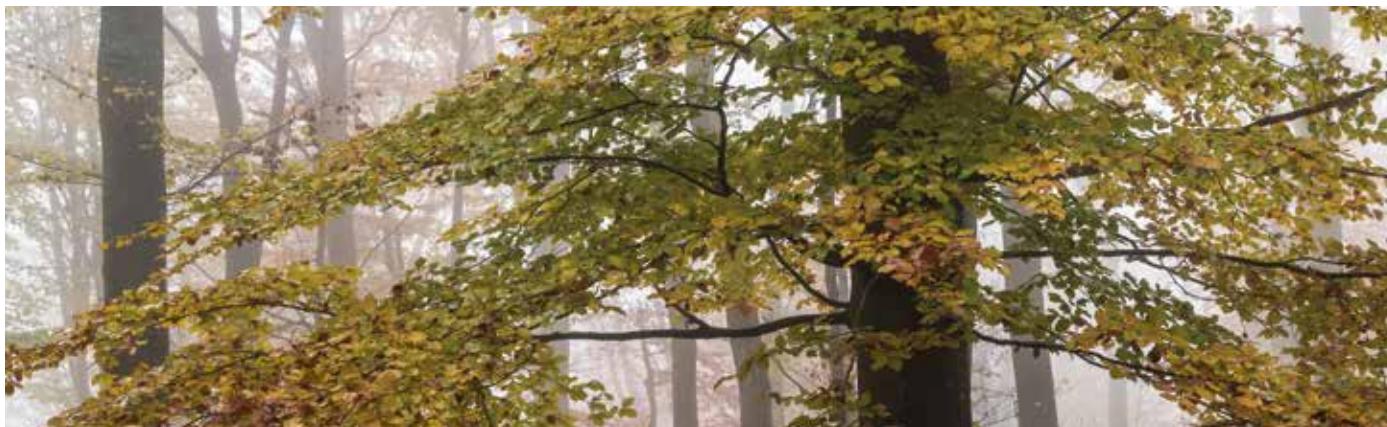
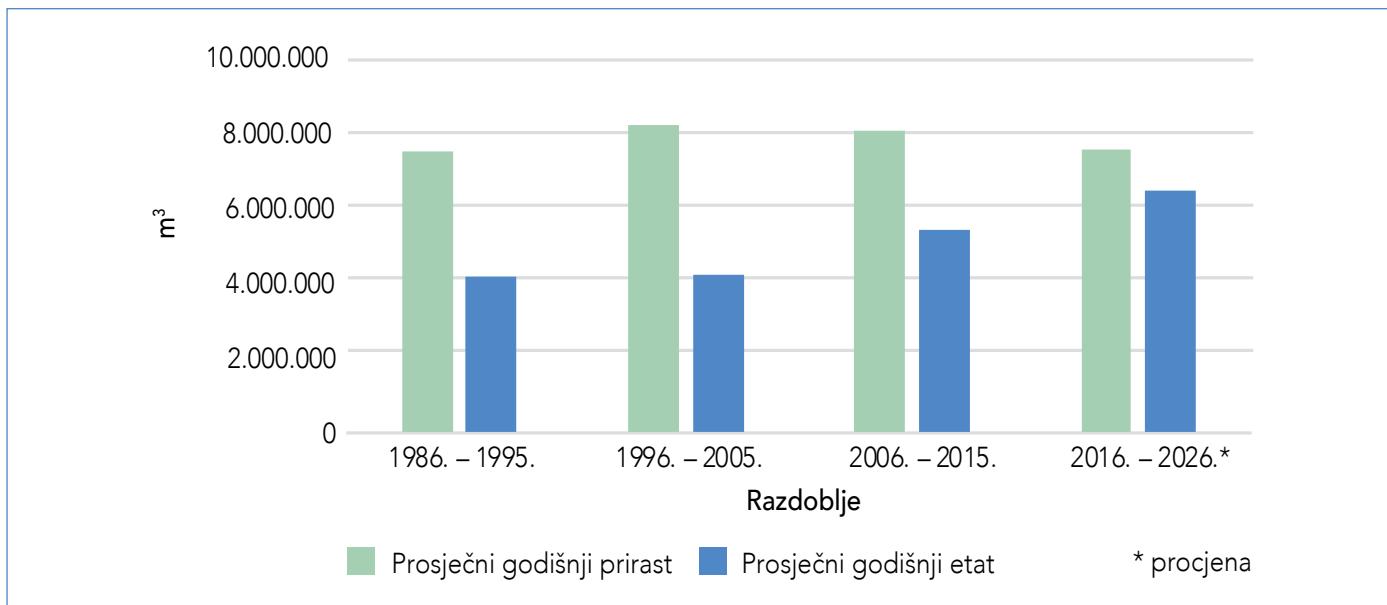

Kod sastojinskog gospodarenje uzgojni radovi odvijaju se vremenski i prostorno odvojeno, a kod prebornog i raznодobnog istovremeno se na jednoj površini obavljaju svi uzgojni radovi.

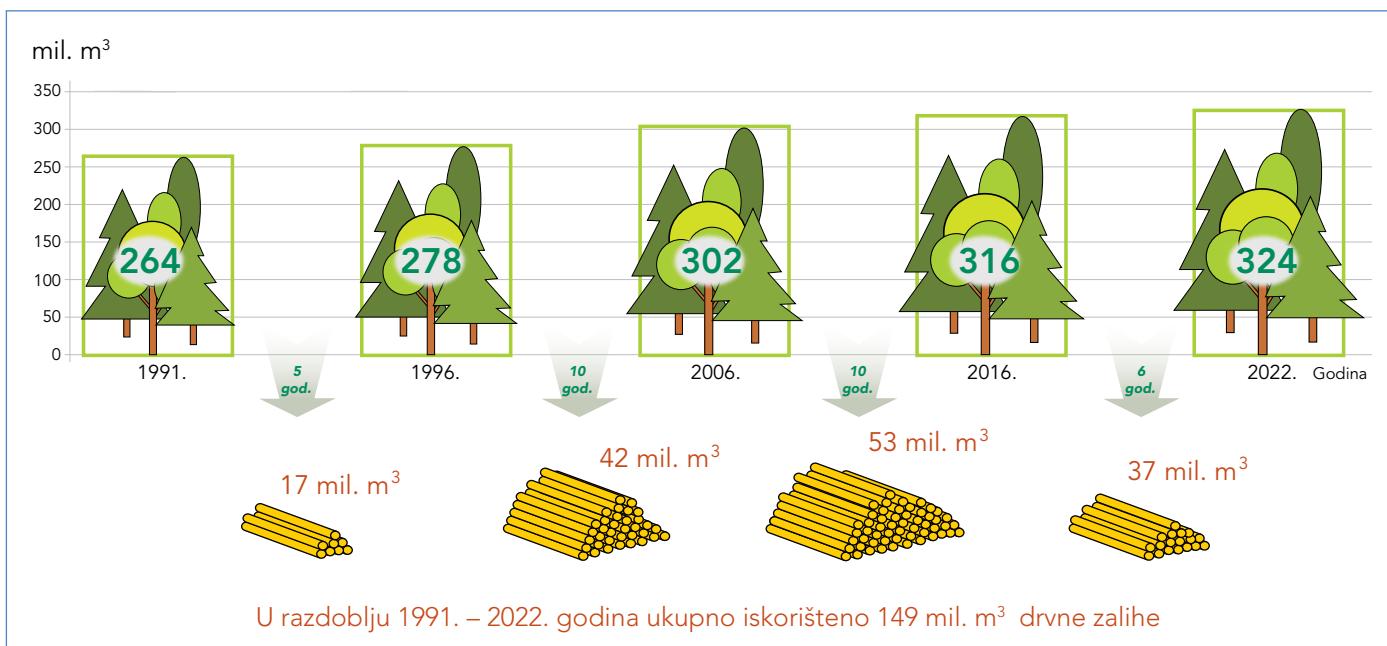
Grafikon 5. Kretanje drvne zalihe u šumama kojima gospodare HŠ d.o.o.

Grafikon 6. Usporedba prosječnog godišnjeg prirasta i etata za šume kojima gospodare HŠ d.o.o.

Grafikon 7. Drvna zaliha u šumama kojima gospodarimo povećala se za 60 mil. m³ u razdoblju od 1991. do 2022. godine

Ključni utjecaji i upravljanje rizicima

Sukladno Zakonu o sustavu unutarnjih kontrola u javnom sektoru, učinkovit i djelotvoran sustav unutarnjih kontrola institucije treba, između ostalog, osigurati i upravljanje najznačajnijim rizicima koji mogu ugroziti ostvarenje ciljeva sadržanih u strateškim i drugim planovima.

Upravljanje rizicima sastavni je dio cijelovitog sustava unutarnjih kontrola koje je Društvo uspostavilo te obuhvaća sve poslovne procese. Svakodnevna izloženost rizicima u poslovanju zahtjeva donošenje odluka o mjerama koje treba poduzeti kako bi se utjecaj neželjenih događaja na ostvarenje poslovnih ciljeva smanjio. U tu svrhu rukovodstvo kontinuirano donosi odluke usmjerene na ovladavanje raznim vanjskim i unutarnjim izazovima poslovnih situacija.

S ciljem unaprjeđenja i razvoja sustava upravljanja rizicima, Uprava Društva je u svibnju 2022. godine, slijedom preporuka provedene unutarnje revizije, imenovala Projektni tim za provedbu projekta Implementacija sustava upravljanja rizicima i praćenja usklađenosti. Projektni tim je, zajedno s vanjskim pružateljem usluge, zadužen za uspostavu i unapređenje sustava upravljanja rizicima u Društvu.

Izvršena je procjena stanja/zrelosti sustava upravljanja poslovnim procesima i rizicima, te utvrđene mogućnosti dalnjih unaprjeđenja. Kao rezultat Projekta provedenog do kraja poslovne 2022. godine,

dio zaposlenika prošao je edukacije i ovladao određenim znanjima iz područja upravljanja rizicima, kreiran je prijedlog dokumenta „Politika upravljanja rizicima Hrvatskih šuma d.o.o.“, te je izvršena inicijalna identifikacija i procjena rizika koji su upisani u aplikaciju „Registar rizika“. Dane su i preporuke za unaprjeđenje funkcije praćenja usklađenosti koja se provodi sukladno Uredbi Vlade Republike Hrvatske, a koja jednako doprinosi sprječavanju rizika neusklađenosti poslovanja Društva s pozitivnim zakonskim i podzakonskim aktima.

Uprava Društva usvojila je u veljači 2023. godine Politiku upravljanja rizicima Hrvatskih šuma d.o.o. koja predstavlja formaliziranu opredijeljenost Društva sustavnom pristupu i dalnjem unaprjeđenju upravljanja kako strateškim tako i operativnim rizicima.

Sustav upravljanja rizicima obuhvaća:

- identifikaciju – utvrđivanje rizika;
- procjenu rizika – utvrđivanje značajnosti rizika Društva;
- postupanje po rizicima – reakcija na rizik i njihova kontrola;
- dokumentiranje i izvještavanje o rizicima.

Faze u procesu upravljanja rizicima međusobno su povezane i neophodno ih je razmatrati kao kontinuirani proces koji nikada u potpunosti ne završava jer su rizici dinamični po svojoj prirodi

Grafikon 8. Faze u procesu upravljanja rizicima

i podložni su promjenama tijekom vremena. Za koordinaciju svih faza zadužen je koordinator upravljanja rizicima, koji izvješćuje o statusu rizika radi pravodobnog i kvalitetnog odlučivanja.

Postupanje po rizicima predstavlja sveukupnost metoda, kriterija i postupaka Društva u cilju odlučivanja o sljedećim mjerama ovladavanja rizicima:

- smanjivanje ili ograničavanje rizika, što je najčešći odgovor na rizik;
- prijenos ili transfer rizika prema trećoj osobi u slučajevima događaja koji nisu učestali, ali mogu prouzročiti značajne gubitke za Društvo;
- prihvatanje rizika u slučaju kada se ne poduzimaju nikakve aktivnosti za daljnje smanjivanje rizika jer je rizik (gubitak) dovoljno mali u odnosu na troškove smanjivanja rizika;
- izbjegavanje rizika na način izbjegavanja određenih aktivnosti koje nose rizik.

S obzirom na brojne rizike kojima je izloženo poslovanje Hrvatskih šuma d.o.o., uspostavom sustavnog pristupa upravljanju rizicima, uz ispunjavanje zakonske obveze, očekuje se ostvarivanje značajnih finansijskih ušteda za Društvo kao i umanjenje reputacijskog rizika.

U 2022. godini, uz klimatske rizike i nepovoljna demografska kretanja, poslovanje Hrvatskih šuma d.o.o. suočavalo se i s rizicima uzrokovanim ruskom invazijom na Ukrajinu. Ovaj geopolitički šok uzrokova je pogoršanje već postojećih inflacijskih pritisaka, povećanja cijena energenata i dugotrajna uska grla u opskrbnim lancima.

U 2022. godini prepoznati su sljedeći nepovoljni utjecaji i rizici:

- sušenje i propadanje drvne zalihe poljskog jasena uzrokovano invazivnom patogenom gljivom *Chalara fraxinea* te potreba za sanacijom velikih površina jasenovih staništa koja su zahvaćena propadanjem;
- smanjenje prirasta i vitalnosti sastojina hrasta lužnjaka zbog širenja invazivnog štetnika hrastova mrežasta stjenica;
- produljenje rokova dobave pojedinih roba, materijala, vozila, strojeva i opreme te povećanje njihovih cijena uslijed poremećaja u globalnim opskrbnim lancima;
- povećanje cijena energenata;
- nedostatak radne snage u ruralnim područjima za obavljanje sezonskih radova na gospodarenju šumama;
- značajno povećanje obima šumskega šteta;
- učestali pokušaji proboja i narušavanja sigurnosti informatičkog sustava Hrvatskih šuma d.o.o.;
- povećan udio negativnih objava i kampanja u medijima o poslovanju Hrvatskih šuma d.o.o..

S ciljem što uspješnijeg upravljanja krizom i umanjivanja negativnih utjecaja, poduzimane su sljedeće mjere i aktivnosti:

- prilagodbe i izmjene operativnih planova na način da su iz plana sjeća isključivane stabilne i zdrave sastojine, a uključivane su sastojine poljskog jasena i drugih vrsta drveća u kojima je dolazilo do propadanja i gubitka vrijednosti drvne zalihe;
- temeljem stručne podloge Fakulteta šumarstva i drvne tehnologije pristupilo se izradi izvanrednih revizija šumskogospodarskih planova; u skladu sa stručnom podlogom izvanrednim revizijama propisane su smjernice i aktivnosti na sanaciji sastojina poljskog jasena zahvaćenih propadanjem;
- u suradnji s Fakultetom šumarstva i drvne tehnologije i Hrvatskim šumarskim institutom provode se istraživački projekti s ciljem pronalaženja učinkovitog i ekološki prihvatljivog načina suzbijanja hrastove mrežaste stjenice i *Chalare*;
- nastavljene su aktivnosti na unaprjeđenju informatičkog sustava (implementacija ERP-a, izrađen Pravilnik o informatičkoj sigurnosti te provedene druge administrativne, organizacijske i tehničke mjere usmjerene na unaprjeđenje sigurnosti informatičkog sustava);
- poduzete su mjere na unaprjeđenju rasadničke proizvodnje s ciljem osiguravanja dostatnih količina sadnica za sanaciju oštećenih sastojina;

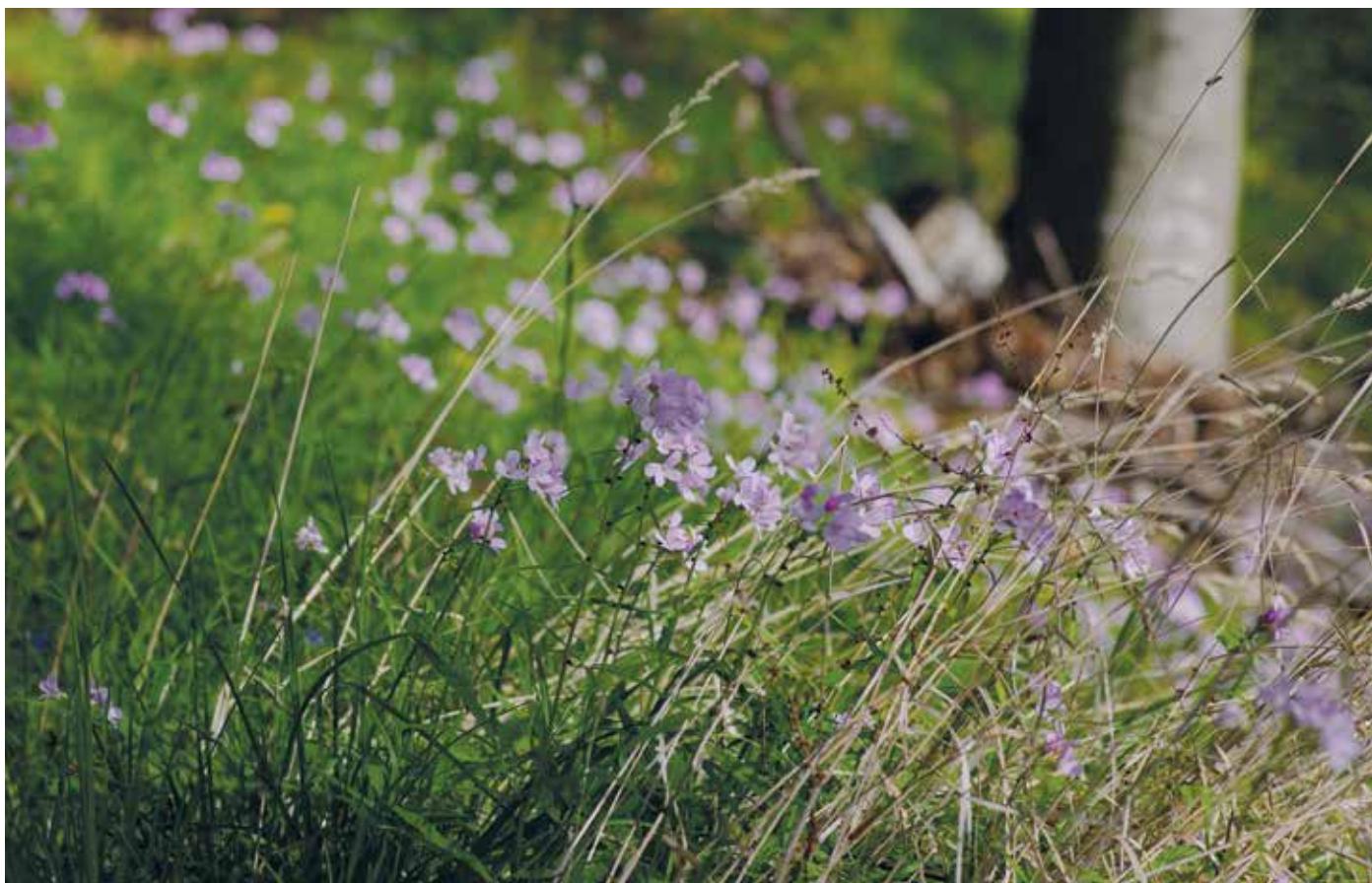
- pojačan je nadzor i kontrola čuvanja šuma;
- medijski nastupi zaposlenika Hrvatskih šuma d.o.o. i drugih šumarskih stručnjaka s ciljem pozicioniranja šumarstva kao važnog čimbenika u borbi protiv klimatskih promjena;
- uvođenje ISO norme.

Djelotvornost poduzetih mjera za sprečavanje i umanjenje rizika u poslovanju procjenjuje unutarnja revizija Hrvatskih šuma d.o.o., temeljem godišnjeg plana rada odobrenog od strane Revizijskog odbora. Sukladno metodologiji rada, na funkciranje sustava kontrola u revidiranom području, daju se sljedeća mišljenja: zadovoljavajuće, zadovoljavajuće uz stanovite nedostatke ili nezadovoljavajuće. Tijekom 2022. godine nije bilo nezadovoljavajućih mišljenja po revizijama te je u osnovi sustav unutarnjih kontrola funkcirao na zadovoljavajući način. U dijelu utvrđenih slabosti dane su preporuke od strane revizije, koje su usuglašene s nadležnim rukovodstvom, a odnose se na poboljšanje učinkovitosti postojećih te uspostavu dodatnih mjera za smanjenje izloženosti rizicima.

Unutarna revizija provedbom savjetodavnih angažmana na zahtjev Uprave Društva pruža osnovu za donošenje poslovnih odluka, s obzirom na agilni odgovor u slučajevima konkretnih događaja i izazovnih situacija.

Jačanju sustava unutarnjih kontrola doprinosi i funkcija unutarnjeg nadzora uspostavljena na način da operativne kontrole poslovanja na terenu obavljaju stručni suradnici za unutarnji nadzor, a njihov rad koordinira rukovoditelj Službe za unutarnji nadzor. Kontrole se obavljaju s ciljem preventivnog djelovanja u tematski, planom utvrđenim područjima poslovanja, ali značajnija uloga unutarnjeg nadzora korektivne je prirode s obzirom na prijave mogućih nepravilnosti u radu pojedinih zaposlenika, organizacijskih jedinica ili Društva općenito. Iako je značajan broj takvih prijava neosnovan, opredijeljenost Društva je ispitati svaku bilo anonimnu ili potpisano prijavu, odgovoriti prijavitelju te poduzeti po potrebi i radno pravne mjere u odnosu na odgovorne osobe. Navedeno doprinosi uspostavi povjerenja između Hrvatskih šuma d.o.o. i javnosti te smanjenju mogućeg reputacijskog rizika.

Funkcija unutarnjeg nadzora pruža operativan i objektivan uvid najvišem rukovodstvu u činjenice iz kontroliranih događaja, odstupanja u poslovanju od zakonskih i internih akata, te odgovorne osobe za utvrđene nepravilnosti. S obzirom na to da su unutarna revizija i unutarnji nadzor dio cjelovitog sustava unutarnjih kontrola koji čine i sve razine rukovodstva, kao i funkcije upravljanja rizicima i praćenja usklađenosti, Društvo stalno razvija i unaprjeđuje njihovo djelovanje s ciljem sprječavanja svih oblika neželjenih događaja.

Ciljevi Hrvatskih šuma d.o.o. u skladu s globalnim ciljevima održivog razvoja

Usvojeni na konferenciji Ujedinjenih naroda o održivom razvoju u rujnu 2015. godine, Globalni ciljevi održivog razvoja univerzalni su i moraju biti primjenjivi u svim zemljama i zajednicama. Tri su sastavnice održivog razvoja: gospodarstvo, društvo i okoliš. Ideja održivosti povezuje gospodarsku učinkovitost s ekološkom odgovornošću i socijalnom pravednošću. Ta se tri cilja uzajamno uvjetuju. Dugoročno je nezamisliv gospodarski rast koji bi počivao na bespoštednoj eksploataciji prirode ili na socijalnoj nepravdi. Tu leži naša odgovornost ne samo za sadašnje, već i za buduće naraštaje. Ono što mi radimo danas, ne smije umanjiti izglede budućih naraštaja za život u očuvanom okolišu. Hrvatske šume d.o.o. uskladile su svoje strateške ciljeve s globalnima. Ovdje ističemo neke od njih.

Zdravlje i blagostanje – podrazumijeva osiguravanje zdravog života i promicanje dobrobiti za sve ljudе, što je bitno za održivi razvoj. Očuvanjem šuma osiguravamo zdrav i čist okoliš za stanovništvo jer je poznato da šume proizvode kisik, skladište ugljik, filtriraju vodu i prašinu iz zraka, čuvaju tlo od erozije itd. U Hrvatskoj šume i šumsko zemljишte obuhvaćaju 49,3 % kopnene površine države, što je znatan doprinos dostizanju predmetnoga cilja.

Pristupačna energija iz čistih izvora – odnosi se na obnovljive izvore energije koji su ujedno i čisti izvori energije, a istodobno ne iscrpljuju resurse jedinog planeta koji imamo.

Energija iz biomase obnovljiva

je i povećava stupanj iskorištenja već užite drvne sirovine.

Dostojanstven rad i održiv gospodarski rast – upravo je ono što šumari već nekoliko stoljeća nazivaju „potrajnim gospodarenjem“. Osnovna je premlađivanje da se iz šume uzima

manje drvne mase nego što prirašćuje, tako da se osigura kontinuirano povećanje drvne zabine. Isto podrazumijeva i omogućavanje kvalitetnih poslova koji će poticati gospodarstvo bez štete po okoliš. Razvijanje poduzetništva, daljnja mogućnost zapošljavanja ljudi u ruralnim krajevima i pristojni radni uvjeti također su doprinos koji šumarstvo osigurava radno sposobnom stanovništvu. U šumama kojima gospodare Hrvatske šume d.o.o. prosječni godišnji etat iznosi u prosjeku 6,4 milijuna m³, dok prirast istodobno iznosi 7,5 milijuna m³.

Industrija, inovacije i infrastruktura

– povezuje djelatnosti šumarstva kao primarne industrijske grane koja pruža osnovni uvjet – sirovinu – drvnoj industriji te kroz sustav prodaje potiče dodavanje vrijednosti

osnovnom proizvodu. I u 2022. godini nastavilo se s ulaganjima u inovativne tehnologije, s naglaskom na sigurnost u radu, učinkovitu uporabu drvnog resursa i povećanje stupnja iskorištenosti proizvedene drvne mase.

Održivi gradovi i zajednice – znatno se koriste zelenilom. Utvrđeno je da stabla svojim krošnjama mogu spustiti temperaturu u gradovima čak i do 5 °C, te je zelenilo sve poželjniji čimbenik u arhitekturi gradova.

Hrvatske šume d.o.o. pokazale su se kao jedan od najpoželjnijih upravljača zelenilom u gradovima, te vode brigu o većini gradskih park-šuma (na primjer: park-šume Maksimir i Jelenovac u Zagrebu). U sistematizaciji radnih mjeseta otvoreno je i mjesto Samostalni stručni suradnik za urbano šumarstvo, koji za gradove izrađuje idejne projekte i stručne elaborate o sadnji drveća,drvoreda, parkova i sl.

Odgovorna potrošnja i proizvodnja – odnosi se na načelo potrajnoga gospodarenja, odnosno na način da se iz šume uzima manje nego što prirasta. Godišnji etat (dopuštena sjeća) u šumama kojim gospodare

Hrvatske šume d.o.o. iznosi u prosjeku 6,4 milijuna m³, dok je godišnji prirast 7,5 milijuna m³ što znači da se svake godine drvna zaliha povećava za oko milijun kubičnih metara drvne mase. Trenutačno, drvna zaliha u Republici Hrvatskoj iznosi 418,6 milijuna m³, od čega je 315,8 milijuna m³ u državnim šumama kojima gospodare Hrvatske šume d.o.o.

Očuvanje klime – bitan je zahtjev održivog razvoja, a šume i šumarstvo povezani su s klimom više od bilo koje druge grane. Dok očuvanje šuma te održivo gospodarenje šumama i korištenje drva pozitivno

utječu na klimu, klimatske promjene mogu negativno utjecati na rast naših šuma. Činjenica da šume služe kao rezervoar ugljičnog dioksida zajedno sa zamjenom fosilnih energenata mogla bi dovesti do minimiziranja ili smanjenja emisija CO₂. Ukupna živuća biomasa obrasle šumske površine u Hrvatskoj sadrži oko 208 milijuna tona ugljika. Šume uklanjaju ugljikov dioksid iz atmosfere pomoću procesa fotosinteze. Da bi nastao

jedan kubični metar drvne zalihe, potrebno je oko 1,6 tona ugljikovog dioksida iz zraka. Ako uzmemo da je ukupni godišnji tečajni prirast (u državnim šumama i u šumama šumoposjednika) oko 10 milijuna m³, to znači da se godišnje procesom fotosinteze asimilira oko 16 milijuna tona ugljikovog dioksida iz atmosfere (šume kojima gospodare Hrvatske šume d.o.o., asimiliraju 11,8 milijuna tona). S druge strane, kako klimatske promjene osjeća čovjek, šuma ih osjeća još i višestruko. I to ne samo u obliku sve razornijih požara, poplava i oluja, nego i u masovnoj pojavi šumskih štetnika. Gotovo svaka naša šumska vrsta u posljednjim godinama stradava od nekog novog štetnika. Najugroženije vrste u sadašnjem trenutku su jasen, hrast i bor. Jasen se u vrlo kratkom roku, od 2012. godine do danas, pokazao kao vrsta koja loše reagira na klimatske promjene te je gotovo trećina sastojine zahvaćena sušenjem, kojemu se, iako je identificirano niz nepovoljnih faktora, još nije ustanovio konačni uzrok, no najčešće se pripisuje gljivici *Chalari*. Hrast je ugrožen zbog hrastove mrežaste stjenice, nametnika koji se u Spačvanskim šumama pojavio u 2013. godine putem globalnog teretnog prometa, potječe iz Sjeverne Amerike i kod nas nema prirodnog neprijatelja, niti se jedno sredstvo pokazalo dovoljno učinkovito za suzbijanje njegovog širenja. Diljem obale bor je također trenutačno zahvaćen sušenjem zbog djelovanja potkornjaka.

Očuvanje života na Zemlji – ovisno je o očuvanju šuma odnosno prirode. Globalno gledano, šume pokrivaju 30 % površine Zemlje, a osim što su izvor hrane i skloništa, šume su ključ za borbu protiv klimatskih

promjena i očuvanje biološke raznolikosti. Procjenjuje se da se u svijetu godišnje izgubi 13 milijuna ha šuma. Uništavanje šuma uzrokovano ljudskim aktivnostima i klimatskim promjenama predstavlja neke od glavnih izazova za održivi razvoj. U Republici Hrvatskoj su pokazatelji znatno bolji. Obrasla šumska površina pokriva oko 49,3 % kopnenog teritorija države. Također, šume se prirodnim načinom pomlađivanja stalno obnavljaju. Temeljna načela hrvatskoga šumarstva su potrajno gospodarenje s očuvanjem prirodne strukture i raznolikosti šuma, te trajno povećanje stabilnosti i kakvoće gospodarskih i općekorisnih funkcija šuma. Međutim, šumama treba pomoći i zaštiti ih budući da su ugrožene uslijed posljedicama klimatskih promjena, poput raznih štetnika, požara, suša itd. Zaštita šuma od biljnih bolesti i štetnika (hrastova pepelnica, hrastova mrežasta stjenica, borov četnjak, štetni šumski glodavci, korovi) provodila se u 2022. godini na površini od 8.393,00 ha. Zaštita od požara provodi se preventivno, izgradnjom i održavanjem mreže šumskih prometnica, a

u 2022. godini izgradili smo novih 137 km protupožarnih prosjeka s elementima šumske ceste, te napravili održavanje na 846 km takvih šumskih prometnica.

Partnerstvom do cilja – prepoznatljivo je načelo našega rada. Hrvatske šume d.o.o. svakodnevno surađuju s brojnim partnerima i dionicima. Od državnih institucija, akademske zajednice, poslovne zajednice u okviru kupaca i dobavljača, vlastitih

zaposlenika i sindikata s kojima se vodi socijalni dijalog, pa do različitih udruga i najšire javnost – svakodnevno se dogovaraju kampanje, akcije, suradnje. Tako je 2022. godine s Hrvatskim sindikatom šumarstva potpisana novi Kolektivni ugovor za radnike Hrvatskih šuma d.o.o.. Od partnerstava s udrugama istaknuli bismo kampanju pošumljavanja opožarenih površina u Dalmaciji – Boranku, koja se već četiri godine provodi na inicijativu Saveza izviđača Hrvatske i osvojila je brojne nagrade u zemlji i inozemstvu, te projekt *Com2pensating by Planting*, koji se također provodi u suradnji sa Savezom izviđača Hrvatske.

Društveno odgovorno poslovanje i suradnja sa zajednicom

Društveno odgovorno poslovanje Hrvatske šume d.o.o. provode kroz integralno gospodarenje državnim šumama na čitavom području Republike Hrvatske na ekološki osjetljiv, ekonomski učinkovit i socijalno odgovoran način prema društvu u cjelini i zaposlenicima poduzeća. Na osnovu takve politike i ispunjavanjem između ostalih i tih kriterija prije dvadeset godina dobiven je prestižni FSC® certifikat.

Hrvatske šume d.o.o. žele biti i jesu predvodnik ekološke osviještenosti sa cjelovitim pristupom i primjenjenom zelenom ekonomijom što ostvaruju putem svojih tradicionalnih edukativnih i ekoloških aktivnosti diljem cijele Republike Hrvatske. Klimatske promjene potaknule su mnoge udruge, institucije i građane na pokretanje niza ekoloških kampanja u koje se Hrvatske šume d.o.o. redovno uključuju raznim oblicima suradnje i partnerstva. U svojim kampanjama i strategijama edukacije javnosti razina prezentirane materije je podignuta, u odnosu na akcije drugih uključenih skupina, na razinu koja je stručna, potkrijepljena znanstvenim i stručnim istraživanjima, egzaktnom interpretacijom te primjerima i djelovanjem na terenu.

Za još veću dostupnost javnih podataka, informacija, vijesti o radovima, događanjima i sl. krajem godine puštena je u produkciju nova web stranica Hrvatskih šuma d.o.o. Velika količina podataka uz novi je dizajn preglednija, a podaci lako dostupni svim zainteresiranim građanima. Uz podatke koje su javna poduzeća obavezna objaviti, web stranica nudi još mnoštvo drugih informacija, od edukativnih do promo

**ISO 37001
BUREAU VERITAS
Certification**

materijala te i ovim putem potiče građane na boravak u šumi sa dužnom pažnjom prema prirodi.

Unazad nekoliko godina bilježi se stalni porast provedenih edukativnih radionica i različitih drugih oblika prezentacije šumarske struke poput objava u tiskanim i digitalnim medijima, TV i radijskim emisijama. Sumarni podaci zorno pokazuju trud koji sve radne jedinice i zaposlenici ulažu u suradnju sa zajednicom: više od 200 aktivnosti i sudjelovanja u različitim kulturnim i sportskim manifestacijama na nacionalnoj i lokalnoj razini, preko 20 akcija čišćenja smeća. Važno je spomenuti i preko 50 održanih javnih uvida, rasprava i izlaganja prijedloga Programa gospodarenja gospodarskim jedinicama s planom upravljanja područjem ekološke mreže, Osnova gospodarenja i Programe gospodarenja šumama i zaštitim područjima. To je konkretan i važan mehanizam kojim građani mogu dobiti uvid u smjernice gospodarenja šumama i pojašnjenje za provedene i propisane radove. Dakako, na te su uvide pozivane uz građane i sve pravne osobe koje bi mogle biti zainteresirane za određeno šumsko područje.

EDUKACIJE I EKOLOŠKE KAMPANJE

Jedan je od postulata Hrvatskih šuma d.o.o. je i edukacija stanovništva o važnosti šumskih ekosustava te se suradnja sa građanima, kompanijama i udrugama koje žele sudjelovati u akcijama sadnje i čišćenja okoliša uklapa u poslovnu misiju tvrtke. Edukacija osnovnoškolaca i vrtićke djece održavala se tradicionalno kroz projekt *Škola u šumi, šuma u školi*

te je održano preko 120 radionica i predavanja za oko 8.500 djece. Stariji učenici, studenti i građani češće se educiraju uz akcije sadnje i čišćenja okoliša. Sudionici organiziranih ekoloških događanja imaju priliku kroz edukativne aktivnosti projekta koje provode stručnjaci Hrvatskih šuma d.o.o. te drugi edukatori saznati mnogo aktualnih informacija o šumama i zaštiti prirode koje su ugrožene zbog antropogenizacije i klimatskih promjena.

Najveća akcija sadnje sa građanima u organizaciji Hrvatskih šuma d.o.o. su *Dani zajedničke sadnje* s preko 1.000 sudionika, a nastavljeni i vrlo uspješni projekti u partnerstvu s Hrvatskim savezom izviđača. Projekt pošumljavanja požarišta – *Boranka* okupio je tijekom 2022. godine više od 1.000 volontera na području priobalja. Na područjima koja su stradala uslijed djelovanja klimatskih promjena, pretežno na kontinentalnom dijelu Hrvatske, kroz projekt *Co2mpensating by Planting* odradene su 24 akcije sa više od 2.200 volontera – Šumoboraca i posađenih preko 50.000 sadnica. Samo je u ove tri najveće akcije sudjelovalo preko 4.400 volontera i posađeno je preko 100.000 sadnica, a ostvarene su i brojne druge suradnje s različitim dionicima.

Zainteresiranost medija je također važan dio povećanja ekološke svijesti i prenošenja zelenih poruka te je za istaknuti kako su samo akcije sadnje imale najmanje 400 različitih medijskih objava. Kako bi što više proširili doseg, u preko 30 TV i radijskih emisija, u brojnim digitalnim i tiskanim medijima, stručnjaci Hrvatskih šuma d.o.o. pojašnjavali su široki spektar tema iz područja šumarstva i iznosili relevantne informacije o gospodarenju šumama. Također, Facebook profil Hrvatskih šuma d.o.o.

bilježi konstantan rast i pokazao se kao dobar alat za edukaciju i informiranje javnosti kroz svakodnevne zanimljive i poučne objave. Neke od brojaka koje pokazuju aktivnost kroz ovaj medij tijekom 2022. godine su primjerice doseg od preko 840 tisuća pregleda, 39 tisuća posjeta stranici, interakciju pratitelja od 6,5 tisuća što je čak 340 % više od profila slične tematike. Osim digitalnih medija, Društvo već 26 godina, s ciljem popularizacije šumarstva, izdaje časopis Hrvatske šume, koji se bez naknade distribuira odgojno-obrazovnim ustanovama i tijelima javne vlasti u Republici Hrvatskoj.

[→ Javna nabava](#) [→ Javna nadmetanja](#) [→ Časopis](#)

Hrvatske šume

Početna [O nama](#) [Za građane](#) [Za tvrtke](#) [Naše šume](#) [Turizam](#) [Vijesti](#) [Kontakt](#)

Zeleni oduvijek!

U službi održivog gospodarenja

[NAŠE ŠUME](#) [ZA GRADANE](#) [ZA TURKE](#)

<https://www.hrsume.hr/>

Edukativne aktivnosti obuhvaćale su sve dostupne alate te su uz prometnice postavljeni i edukativni jumbo plakati „Jedan hektar šume“ i „Gospodarenje šumama“ te plakati u sklopu protupožarne kampanje „Baci pogled“ s Hrvatskom vatrogasnom zajednicom koja je podsjetila građane koliko je važna prevencija požara.

Suradnje sa lokalnom zajednicom i znanstvenim strukama ostvarene su kroz zajedničke projekte ili one u kojima su Hrvatske šume dionici. Tijekom 2022. godine kroz razne se načine sudjelovalo na svjetskim i nacionalnim ekološkim, tradicijskim i kulturnim manifestacijama poput Noći muzeja, Međunarodnog dana šuma, Dan planeta Zemlje, Goranska kiparska radionica, kolonija Ernestinovo, Vinkovačke jeseni, Dani slavonske šume, Terezijana, Jesen u Lici, konferencije i sajmovi kao što su Sajam u Gudovcu, Floraart, Ambienta. Najčešće je to bila podrška u obliku stručnih predavanja, participiranja u tematskim radionicama, okruglim stolovima, izrade različitih priručnika, sudjelovanja kao izlagač na sajmovima i sl. Neke od značajnijih suradnji ostvarene su kroz višegodišnje projekte poput „Dinara back to LIFE“ s udrugom BIOM, Međunarodni projekt

DINALPCONNECT, LIFE Beaver, Sporazum o praćenju populacija velikih zvijeri, vuka i risa sa Zavodom za zaštitu okoliša i prirode i sl. Dio je projektnih aktivnosti Hrvatskih šuma d.o.o. je uz dobrobit za šume usmjeren i izravno na dobrobit zajednice poput projekta *Hidden landscape* kojim se uređuju infrastruktura i objekti naselja Zlatna Greda.

DONACIJE I SPONZORSTVA – još su jedan način kojim se njeguje dobra povezanost sa lokalnom zajednicom te pruža podrška različitim neprofitnim udrugama poput sportskih, kulturnih, braniteljskih, humanitarnih i sl. Putem javnog natječaja za donacijama ugovorene su 72 donacije za različite korisnike u ukupnom iznosu od 630,5 tisuća kn (83,6 tisuća eura) i 570 m³ drvne mase, što je bilo pretežno ogrjevno drvo za neprofitne udruge građana i *Hrvatski Caritas*. Sponzorstva su ostvarena kroz 70 ugovora u ukupnom iznosu od 1,5 milijuna kuna (199,5 tisuća eura) te naturalno kroz 200 komada božićnih drvaca, kuhanje obroka za sportske susrete, 15 reklamnih panoa i slično. Uz to su u brojnim situacijama Hrvatske šume d.o.o. pomagale tehnikom i ljudstvom prilikom raznih vremenskih nepogoda, a svakodnevnim boravkom zaposlenika na terenu izravno se i neizravno pomaže stanovništvu teže dostupnih predjela.

Hrvatske šume d.o.o. putem uprava šuma, šumarija i svojih djelatnika prisutne su u svim krajevima Hrvatske i svjesne svoje uloge u društvu te je doprinos zajednici na visokom mjestu. Društveno odgovorno odnosno etičko poslovanje ostvaruje zadane vizije, ali i proširuje temeljno poslovanje jer obuhvaća poboljšanje ukupne kvalitete života. Putem mnoštva provedenih ekoloških, edukativnih i humanitarnih akcija, suradnji i događanja nastoji se ostvariti održivi razvoj unutar i izvan poduzeća.

Zaštita šuma od biljnih bolesti i šumskih štetnika

U sklopu aktivnosti na zaštiti šuma od biljnih bolesti i štetnika u Hrvatskim šumama d.o.o. svake se godine provodi monitoring na terenu u suradnji sa stručnjacima Hrvatskog šumarskog instituta iz Jastrebarskog. Pri tome su već ustaljene metode za praćenje brojnosti štetnika (gubar glavonja, mali i veliki mrazovac, hrastov četnjak, hrastova osa listarica, borov četnjak i drugi), te glavnih biljnih bolesti, kao primjerice hrastova pepelnica. Također se monitoringom utvrđuje i brojnost populacije šumskih glodavaca miševa i voluharica, koji predstavljaju opasnost za šumsko sjeme i pomladak. Godina 2022. može se smatrati godinom s malom brojnošću većine navedenih štetnika, pa su i potrebna suzbijanja provedena u skladu s time, odnosno u manjem obimu što se tiče glodavaca, dok je potpuno izostalo suzbijanje ranih štetnika defolijatora u nizinskim šumama. Površina tretirana protiv zaraze pepelnicom bila je manja od prosjeka, što je posljedica smanjenja površina pod hrastovim pomlatkom zbog izostanka uroda žira.

Najveći problem posljednjih godina u hrastovim šumama Republike Hrvatske i mnogih drugih europskih zemalja predstavlja hrastova mrežasta stjenica (*Corithucha arcuata*). Radi se o stranom invazivnom štetniku koji u našem podneblju nema prirodnih neprijatelja te se spontano i neometano proširio diljem kontinentalne Hrvatske unutar areala svih europskih vrsta hrastova. Nakon probnih tretiranja insekticidima unatrag nekoliko godina, sadašnja istraživanja fokusirana su na biološke metode te se u suradnji sa stručnjacima Hrvatskog šumarskog instituta i dalje provode znanstveno-istraživački projekti usmjereni na proučavanje biologije štetnika i mogućnosti njegovog suzbijanja biološkim metodama.

Nova bolest hrastova, poznata pod imenom „akutno odumiranje hrastova (AOH)“ izaziva razloge za zabrinutost. Radi se o bakterijskoj bolesti koju prenose insekti iz porodice krasnika i potencijalno predstavlja opasnost za hrast kao vrstu, te je iz tog razloga pokrenut novi projekt istraživanja. Bolest je trenutno zamjećena samo na otoku Hvaru gdje je zaražen hrast crnka, ali s obzirom na velike mogućnosti širenja ove bolesti, mora se ozbiljno shvatiti njena opasnost.

Većina novih bolesti i štetnika koji se pojavljuju u šumama može se povezati s klimatskim promjenama. U novonastalim uvjetima kako autohtonim tako i alohtonim štetni organizmi lakše se i brže razmnožavaju.

Sušenje sastojina poljskog jasena koje je zahvatilo veći dio areala poljskog jasena u Republici Hrvatskoj, a u drugim europskim zemljama i ostale vrste

jasena, primarno obični jasen, izravno je vezano za promjenu klimatskih uvjeta kojima je jasen kao vrsta vlažnih staništa jako pogodjen: promijenjena razina podzemnih voda, poremećen period plavljanja šuma, temperaturni ekstremi, štetan utjecaj insekata jasenovih potkornjaka i jasenove pipe, a kao najveći problem širenje gljive *Hymenoscyphus fraxineus* te nekih gljiva truležnica u tlu. U suradnji s Hrvatskim šumarskim institutom iz Jastrebarskog, provodi se znanstveno-istraživački projekt pod nazivom „Uspostava protokola za mikropropagaciju poljskog jasena“, u kojem je primarni cilj pronaći jedinke jasena otporne na navedene nepovoljne uvjete, prvenstveno na navedenu gljivu, zatim metodom mikropropagacije (vegetativnim razmnožavanjem in vitro metodom) razmnožiti takve jedinke i sačuvati genetsko naslijede upravo tih otpornih jedinki. Projekt predstavlja pionirsko istraživanje, te je vrlo zahtjevan i neizvjestan u ishodu.

Dio projektnih aktivnosti ovog projekta provodi se na terenu, a dio u laboratoriju. Na području pet podružnica uprava šuma odnosno sedam šumarija odabранo je u prvom krugu 980 stabala, da bi nakon terenskog obilaska bilo izdvojeno 48 lokacija s nekoliko stabala na svakoj lokaciji, te su zabilježene koordinate svake lokacije i označena stabla za praćenje.

U laboratoriju su provođene sljedeće aktivnosti:

- priprema i testiranje različitih hranjivih podloga,
- površinska sterilizacija uzorkovanog biljnog materijala,
- priprema i uvođenje biljnih uzoraka u kulturu tkiva u sterilnim uvjetima (laminarni kabinet),
- praćenje razvoja biljaka i pojave patogena.

Testirane su tri različite hranjive podloge (različit sastav mikro i makroelemenata, vitamina) te je svaka od njih dodatno modificirana primjenom različite koncentracije hormona. U inicijalnu fazu uvedeno je 690 pupova i nodalnih segmenata.

Prvi rezultati mikropropagacije poljskog jasena u laboratoriju Hrvatskog šumarskog instituta upućuju na problem u eliminaciji patogena tijekom površinske sterilizacije biljnog materijala, te problem naknadnog onečišćenja hranjive podloge u inicijalnoj fazi.

U idućem projektnom razdoblju posebna pažnja posvetit će se površinskoj sterilizaciji i obradi biljnog materijala, kao i determinaciji patogena, jer se infekcija patogenima pokazala kao najveći problem.

U tablici su navedene aktivnosti tijekom 2022. godine na suzbijanju biljnih bolesti i štetnika primjenom poznatih metoda zaštite šuma, upotreboz dozvoljenih sredstava za zaštitu bilja.

Tablica 2. Aktivnosti tijekom 2022. godine na suzbijanju biljnih bolesti i štetnika

Bolest ili štetnik	Površina suzbijanja (ha)
Hrastova pepelnica	4.763
Hrastova mrežasta stjenica	75
Borov četnjak	97
Glodavci	366
Korovi	3.159
UKUPNO	8.460

ZAŠTITA ŠUMA OD POŽARA

Hrvatske šume d.o.o. provode brojne aktivnosti kao što su izgradnja i održavanje protupožarnih prometnica, organizacija motriteljsko-dojavne službe angažiranjem stalno zaposlenih i povremeno zaposlenih djelatnika, videonadzor šuma na području Dalmacije te brojne promidžbene aktivnosti s ciljem educiranja javnosti o odgovornom ponašanju u prirodi kako bi se smanjila opasnost od nastanka požara. To uključuje emitiranje TV spotova, postavljanje promidžbenih materijala uz šumske prometnice i prometnice diljem Republike Hrvatske, a najviše uz one prema Jadranu, postavljanje promidžbenih materijala na 80 objekata na jadranskim plažama itd.

Uz to valja istaknuti dva nova projekta. Jedan je proširenje sustava videonadzora šuma u svrhu motrenja i brzeg opažanja požara na području Splitsko-dalmatinske županije te uspostava novog sustava u Istarskoj, Primorsko-goranskoj i Ličko-senjskoj županiji. Drugi strateški projekt je izrada Akcijskog plana

održavanja i izgradnje šumske prometnica na području primorske Hrvatske za razdoblje od 2023. do 2025. godine. Realizacija ovih dvaju projekata očekuje se u 2023. godini.

GOSPODARENJE OTPADOM

Temeljem Zakona o gospodarenju otpadom i Pravilnika o gospodarenju otpadom, Hrvatske šume d.o.o. skladište vlastiti proizvodni otpad na mjestu nastanka, odvojeno po vrstama.

Sve organizacijske jedinice Hrvatskih šuma d.o.o. za svaku vrstu otpada vode Očevidnik o nastanku i tijeku otpada te ga u roku najduže do godinu dana od njegova nastanka predaju pravnoj osobi koja obavlja djelatnost gospodarenja otpadom.

Organizacijske jedinice koje proizvode 0,5 t i više opasnog otpada godišnje ili 20 t i više neopasnog otpada godišnje, svoje podatke dostavljaju u Registr ovečišćavanja okoliša, a svu dokumentaciju vezanu uz gospodarenje otpadom čuvaju najmanje pet godina.

Svake godine Hrvatske šume d.o.o. u suradnji s jedinicama lokalne samouprave i volonterima organiziraju više akcija uklanjanja nepropisno odloženog otpada iz šume i sa šumskog zemljišta.

Lovstvo

Djelatnost lovstva u poslovnom sustavu Hrvatskih šuma d.o.o. ima posebno mjesto. Naime, riječ je o djelatnosti koja, osim svojih gospodarskih ciljeva (lovnog turizma), ima zadatku očuvati bioraznolikost radi osiguranja stabilnih, zdravih i kvalitetnih populacija divljači i šumskih ekosustava.

Tijekom 2022. godine Hrvatske šume d.o.o. gospodarile su s ukupno 27 lovišta i uzgajališta divljači ukupne površine 313.437 ha. Od toga je najviše otvorenih lovišta, nešto više od 300.000 ha, zatim ograđena lovišta, oko 4.000 ha, dok uzgajališta zauzimaju površinu od gotovo 2.000 ha.

Pravo gospodarenja lovištima i uzgajalištima divljači Hrvatske šume d.o.o. ostvaruju temeljem ugovora o povjeravanju izvršavanja prava lova, sklopljenih za razdoblje od 30 lovnih godina. Na temelju navedenih Ugovora Društvo Republici Hrvatskoj podmiruje lovozakupninu u iznosu od gotovo 2 milijuna kuna godišnje.

PRIHRANA I PREHRANA DIVLJAČI U LOVIŠTIMA/ UZGAJALIŠTIMA

U vremenima velikih klimatskih promjena Hrvatske šume d.o.o. tijekom lovne godine, poglavito u razdobljima ekstremnih vremenskih uvjeta, izlažu velike količine hrane za divljač, a u najsušnjim razdobljima vodi se računa da u pojilištima uvijek ima dovoljno čiste vode. Hrvatske šume d.o.o. tijekom lovne godine 2022/2023. izložile su u hranilištima 3.900 t hrane za divljač i to zrnate, krmne, peletirane, sočne te mesne hrane. Budući da veliki broj životinjskih vrsta ima potrebu za mineralnim solima, u tijeku jedne godine izlaže se i oko 27 t mineralnih soli.

Da bi divljač i ostale životinjske vrste tijekom vegetacijske sezone imale dodatnu prehranu, na oko 100 ha površine

zasijane su razne poljoprivredne kulture te je održavano oko 1.050 ha livada i pašnjaka.

LOVNOGOSPODARSKI OBJEKTI

U lovištima i uzgajalištima divljači izgrađena je cjelovita mreža lovnogospodarskih objekata koja je poglavito u funkciji uzgoja i zaštite divljači. U 27 lovišta i uzgajališta divljači izgrađeno je i održavano više od 3.000 lovnogospodarskih objekata.

BRIGA O ZDRAVSTVENOM STANJU DIVLJAČI

Nadzor zdravstvenog stanja i liječenja divljači, od čega se posebno izdvaja metiljavost, odvija se u suradnji s Veterinarskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu. Suradnja obuhvaća analizu jetre odstranjene divljači, koprološke pretrage te liječenje. Dosadašnji rezultati pokazuju pozitivan utjecaj na invadiranost jedinki metiljem što rezultira poboljšanjem zdravstvenog i brojnog stanja divljači.

BIORAZNOLIKOST U LOVIŠTIMA HRVATSKIH ŠUMA

Hrvatske šume d.o.o. kao najveći lovoovlaštenik u Republici Hrvatskoj svakodnevno promiču načelo potrajanosti gospodarenja te integralni pristup u gospodarenju šumama i lovištima. Takav način gospodarenja čini temeljni čimbenik očuvanja stabilnosti i bioraznolikosti složenih šumskih ekosustava.

Ponosni smo na činjenicu da u šumama Gorskog kotara, Like i Velebita žive velike europske zvijeri, smeđi medvjed, vuk i ris. Hrvatske šume d.o.o. u suradnji sa Zavodom za zaštitu okoliša i prirode (Ministarstvo

Tablica 3. Brojno stanje krupne divljači 01.04.2022. godine u lovištima/uzgajalištima

Brojno stanje krupne divljači 01. 04. 2022.							
Jelen obični	Jelen lopatar	Srna obična	Divokoza	Svinja divlja	Medvjed smeđi	Muflon	Ukupno
grla							
3.913	265	2.451	389	1.864	392	379	9.653

Tablica 4. Lovnogospodarski objekti u lovištima i uzgajalištima divljači

Lovno gospodarski objekti								
Hranilišta	Mečilište	Pojilište	Automatska hranilica	Solište	Zaštitna ograda km	El. pastiri km	Skladište hrane	
Održavanje	Održavanje	Održavanje	Održavanje	Održavanje	Održavanje	Kod nas	Podijeljeno	Održ.
508	27	226	248	1.817	99	9	88	44

gospodarstva i održivog razvoja) temeljem zajedničkog „Sporazuma o praćenju populacija velikih zvijeri, vuka i risa“ od 2020. godine, kontinuirano vrše praćenje u svojim lovištima na području Gorskog kotara, Like i Velebita.

SPREČAVANJE ŠTETA OD DIVLJAČI NA POLJOPRIVREDNIM KULTURAMA

U posljednjih nekoliko godina zapaža se povećanje broja šteta na poljoprivrednim kulturama prvenstveno od jelenske divljači i divljih svinja. Hrvatske šume d.o.o. tijekom lovne godine 2022./2023. održavale su ukupno 100 km zaštitnih ograda te podijelile 1.935 litara

repelenata i preko 90 km električnih pastira korisnicima poljoprivrednih zemljišta, a sve u svrhu sprečavanja odnosno smanjenja šteta od divljači.

BUDUĆE GOSPODARENJE

U razdoblju koje slijedi prioritet je i dalje investirati u očuvanje fonda divljači, infrastrukturu lovišta, izgradnju i održavanje lovnogospodarskih i lovnotehničkih objekata, prihranu i prehranu divljači, edukaciju kadrova u djelatnosti lovstva, a sve s ciljem potrajnog gospodarenja šumama i divljači na zadovoljstvo svih korisnika prostora te s ciljem da generacije koje dolaze imaju priliku uživati u raznolikosti flore i faune kojom Republika Hrvatska obiluje.

Minski sumnjive površine

Minski sumnjive površine u šumama kojima gospodare Hrvatske šume d.o.o.

Sveukupna minski sumnjiva površina Republike Hrvatske u 2022. godini smanjena je za oko 5.500 ha. Minski sumnjiva površina državnih šuma smanjena je za oko 4.270 ha (za 26,8 %) i sada iznosi 11.666 ha.

Nastavljeno je financiranje humanitarnog razminiranja izravno iz Proračuna Republike Hrvatske, kao i iz naknade za opće korisne funkcije šuma. U 2022. godini iz naknade za opće korisne funkcije šuma osigurano je 55,12 milijuna kuna za poslove razminiranja šuma i šumskog zemljišta u Republici Hrvatskoj, čime je razminirano oko 578 ha minski sumnjivih površina.

U okviru specifičnog cilja 6iii3, namijenjenog sufinanciranju razminiranja, obnove i zaštite šuma i šumskog zemljišta u zaštićenim i Natura 2000 područjima, iz Kohezijskog fonda, prioritetne osi 6: „Zaštita okoliša i održivost resursa”, Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.“, prema projektu *Razminiranje i zaštita šuma na kršu u Natura 2000 područjima, u jugozapadnom dijelu Karlovačke županije – Karlovac Karst*, iz minski sumnjivih područja isključeno je područje površine 1.400 ha.

U 2022. godini u potpunosti je razminirana Požeško-slavonska županija (567 ha šuma u Šumariji Pakrac), kao i sve gospodarske šume na području Baranje (430 ha). Značajne površine razminirane su i u Sisačko-

-moslavačkoj, Ličko-senjskoj te Šibensko-kninskoj županiji. Značajne površine razminirane su prioritetno i uz granicu s Bosnom i Hercegovinom radi kontrole vanjskih granica Schengenskog prostora.

Daljnje razminiranje Republike Hrvatske nastavlja se planiranim dinamikom od oko 5.000 ha godišnje, gotovo u potpunosti šuma i šumskog zemljišta te se očekuje da će Republika Hrvatska bez mina biti 2026. godine. Razminiranjem cjelokupne minski sumnjive površine Republike Hrvatske oslobodit će se radno nedostupna površina šuma i šumskog zemljišta od oko 23.100 ha (državnih šuma), na kojoj je trenutno zarobljeno za gospodarenje oko 3,3 milijuna m³ drvene mase. Ukupni učinak razminiranja, sigurnosni, socijalni i gospodarski, procjenjuje se još značajnjim.

Certificiranje ekološke proizvodnje

Služba za certifikaciju proizvoda akreditirano je certifikacijsko tijelo ovlašteno od strane Ministarstva poljoprivrede za provođenje službenih kontrola i certifikacije ekoloških poljoprivrednih i prehrabnenih proizvoda. Svoju prvu akreditaciju, prema normi HRN EN ISO/IEC 17065:2013, Hrvatske šume d.o.o. ishodile su 2013. godine, a krajem 2022. godine uspješno je proveden postupak ponovne akreditacije koja će kao i sve prethodne važiti pet godina.

Ekološka proizvodnja sveobuhvatan je sustav upravljanja poljoprivrednim gospodarstvima i proizvodnjom hrane, koji ujedinjuje najbolju praksu u pogledu okoliša i klime, očuvanja biološke raznolikosti i prirodnih resursa, što dovodi do visoke kvalitete dobivenih proizvoda.

U 2022. godini Služba za certifikaciju imala je pod svojom kontrolom 775 subjekata. Najzastupljenije su površine pod kontrolom Službe za certifikaciju krški pašnjaci, kontinentalni travnjaci i livade s gotovo 8.900 ha, zatim višegodišnji nasadi s 3.300 ha te oranice s gotovo 3.000 ha. Među životinjama pod kontrolom službe najbrojnije su ovce s 19.300 komada te goveda sa 6.700 komada.

Znak ekološkog proizvoda

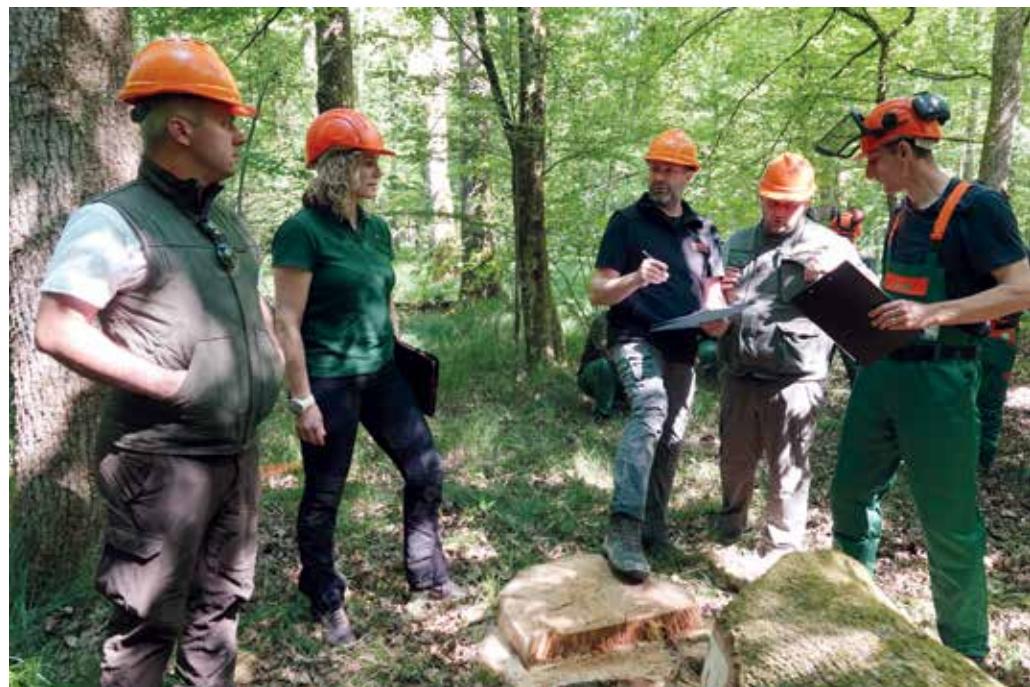

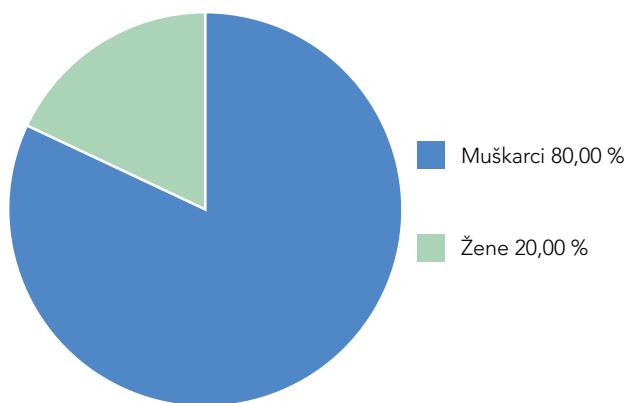
Ljudski potencijali

Kako bi se kadrovski poslovi podigli na višu razinu te uveo novi pristup upravljanja ljudskim potencijalima, u lipnju 2022. godine je ustrojena služba za upravljanje ljudskim resursima unutar sektora pravnih poslova.

Osnovni ciljevi upravljanja ljudskim potencijalima su privući, zadržati, motivirati i razvijati kvalificiran kadar. Politike koje se odnose na ljudske potencijale sastavni su dio sveobuhvatnog sustava osiguravanja kvalitete, a pravilnom primjenom politika i procedura u upravljanju ljudskim

Grafikon 9. Spolna struktura zaposlenih na dan 31. 12. 2022. godine

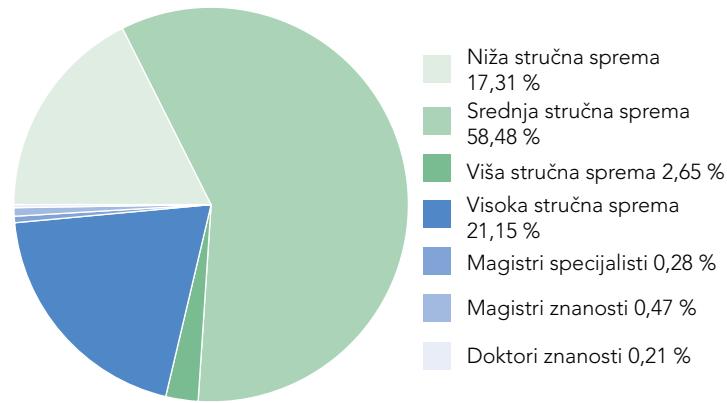

potencijalima osigurava se ostvarivanje organizacijskih ciljeva.

U upravljanju ljudskim potencijalima mora se voditi briga o:

- zadovoljavanju potreba radnika
- poboljšanju socijalnog i ekonomskog položaja
- osiguranju prihvatljivih uvjeta rada i kvalitete radnog života
- osiguravanju povoljne radne atmosfere i dobrih međuljudskih odnosa koji utječu na zadovoljstvo zaposlenika

Grafikon 10. Obrazovna struktura zaposlenih na dan 31. 12. 2022. godine

Hrvatske šume d.o.o. na dan 31. prosinca 2022. godine zapošljavale su 7.912 zaposlenika od čega njih 6.910 na neodređeno, a 1.002 na određeno vrijeme.

OBRAZOVANJE I STRUČNO USAVRŠAVANJE

U 2022. godini u obrazovanje i usavršavanje radnika uloženo je 242.567 kuna na svim strukturnim razinama poduzeća.

Hrvatske šume d.o.o. svake godine stipendiraju djecu umrlih ili stradalih radnika.

Status zaposlenika

Nakon uspješno završenih kolektivnih pregovora u Zagrebu 2. ožujka 2022. godine potpisani je Kolektivni ugovor za radnike Hrvatskih šuma d.o.o. s važnošću od četiri godine.

Hrvatski sindikat šumarstva ušao je u pregovore s ciljem da se potpiše kvalitetan Kolektivni ugovor tako da se uz postojeće odredbe povećaju materijalna prava koja se izravno odražavaju na socijalno-materijalni status radnika u Hrvatskim šumama d.o.o.

Odredbama novog Kolektivnog ugovora:

- od 1. ožujka 2022. godine povećana vrijednost boda s 2,22 kn na 2,38 kn;
- zadržane su otpremnine za osobno uvjetovan otkaz i poslovno uvjetovan otkaz;
- prilikom odlaska u mirovinu radnik ima pravo na otpremninu u visini sedam prosječnih bruto plaća Društva Hrvatske šume d.o.o. u godini prije odlaska u mirovinu;
- povećana su prava na plaćeni dopust za polazak djeteta prvi put u jaslice i vrtić te za polazak djeteta u 1. razred osnovne škole;
- zaštita radnika kojima je utvrđena trajna zdravstvena nesposobnost – bolje i jasnije propisana;
- radnici koji izvan radnog vremena upravljaju službenim vozilom i obavljaju poslove prijevoza radnika na posao i s posla (organizirani prijevoz)

imaju pravo na dodatak na plaću od 15 bodova, a za prijevoz na udaljenosti većoj od 50 km 25 bodova;

- kada je radnik upućen na rad u mjesto koje je udaljeno više od 60 km od mjesta zaposlenja, prebivališta ili boravišta, a omogućen mu je svakodnevni povratak u mjesto njegovog stalnog prebivališta ili boravišta, radnik ima pravo na dnevnicu za rad na terenu u iznosu 80,00 kn;
- liječnički pregledi svih radnika ostvarivat će se jednom u dvije godine;
- pravo na novčani dar imaju i djeca umrlih i poginulih radnika;
- dodatkom I. Kolektivnom ugovoru 8. srpnja 2022. godine usuglašeni su članci 80. i 81. Kolektivnog ugovora, koji se odnosi na reguliranje prava na putne troškove za dolazak na posao kao i na troškove prijevoza na radilišta; člankom 81. određeno je da se radnicima koji koriste vlastite automobile za prijevoz na radilište, a nije im osiguran prijevoz na radilište odnosno prijevoz za potrebe posla, putni troškovi obračunavaju na bazi 2,00 kn/km;
- potpisanim Sporazumom temeljem članka 59. Kolektivnog ugovora iznos za podmirenje troškova prehrane povećan je s 416,00 kn na 500,00 kn;
- temeljem članka 61. dogovorena je isplata stimulativnog dijela plaće u iznosu od 3.500,00 kn;
- dogovoren je prigodni novčani dodatak za Božić u iznosu od 2.500,00 kn;

- 15. studenog 2022. godine potpisana je dodatak II. kojim su povećana materijalna prava radnika Hrvatskih šuma d.o.o. tako da se vrijednost boda od 1. siječnja 2023. poveća s 2,38 na 2,52 kn;
- sukladno čl. 58. Kolektivnog ugovora, svakom se radniku dodatak na plaću uvećao za 200 bodova, počevši od plaće za prosinac 2022. godine.

U turističkom naselju Plave lagune u Umagu od 22. do 26. lipnja 2022. godine održani su 15. Sportski susreti Hrvatskog sindikata šumarstva. Sudjelovalo je oko 1.400 članova Hrvatskog sindikata šumarstva te gostiju iz Hrvatske, Slovačke, Češke i Mađarske. Natjecanje se odvijalo u 13 disciplina.

Ukupni pobjednik 15. Sportskih susreta bila je UŠP Bjelovar.

Zaštita na radu

Početkom 2022. godine stupili su na snagu novi propisi iz djelokruga zaštite na radu. Prvenstveno je to novi "Pravilnik o zaštiti na radu radnika izloženih statodinamičkim, psihofiziološkim i drugim naporima na radu" kao i "Pravilnik o osposobljavanju i usavršavanju iz zaštite na radu te polaganju stručnog ispita", stoga se kontinuirano radilo na usklađivanju postupanja i provođenju mjera zaštite na radu u skladu s novim propisima, a poglavito na ažuriranju Procjena rizika.

Ospozobljavanja radnika organizirana su i redovito provođena u skladu s ukazanim potrebama te su vlastitim kapacitetima obavljena 542 ospozobljavanja i provjera ospozobljenosti ovlaštenika poslodavca, 49 ospozobljavanja povjerenika radnika, 2.080 ospozobljavanja i provjera ospozobljenosti radnika za

rad na siguran način te 395 ospozobljavanja iz zaštite od požara. U suradnji s ovlaštenim vanjskim ustanovama obavljena su još 272 stručna ospozobljavanja.

U skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima obavljana su ispitivanja sredstava rada i radnog okoliša, čija je vrijednost iznosila gotovo 768.000 kuna, dok je za nabavu osobne zaštitne opreme i sredstava za radnike uloženo dodatnih 18,11 milijuna kuna.

Tijekom godine obavljeno je 716 nadzora iz zaštite na radu kao i 112 nadzora iz zaštite požara. Zabilježene su 244 ozljede na radu koje su priznate od strane HZZO-a.

Učinkovito djelovanje na prevenciji rizika, promicanju sigurnijih i zdravijih uvjeta na radnome mjestu od osobite je važnosti u politici upravljanja, čime se postiže pozitivan učinak na produktivnost, konkurentnost i održivost sustava.

Rasadničarstvo i sjemenarstvo

RASADNIČARSTVO

Šumsko rasadničarstvo, zajedno sa sjemenarstvom, oduvijek je važna sastavnica gospodarenja šumama. Danas, u doba velikih i brzih klimatskih promjena, proizvodi rasadničke proizvodnje postaju sve traženiji, a rasadnička proizvodnja sve zahtjevnija i teža.

U zadnjih nekoliko godina suočeni smo s nizom teškoća u proizvodnji šumskih sadnica, što je posljedica višegodišnjeg izostanka uroda sjemena u šumskim sastojinama, poglavito naših glavnih vrsta, hrasta lužnjaka i hrasta kitnjaka. Nagle klimatske promjene iz dana u dan postavljaju nove i sve teže zahtjeve u proizvodnji sadnog materijala.

Unatoč svim problemima, osnovna djelatnost proizvodnje šumskih sadnica uspjela se održati u 19 rasadnika u kojima je proizведен sadni materijal u dovoljnim količinama za potrebe Hrvatskih šuma d.o.o. Nažalost, zbog potpunog izostanka uroda sjemena hrasta lužnjaka i kitnjaka, u jesen 2022. zasijana je samo jedna tona žira lužnjaka. Proizvodnja sadnica lužnjaka i kitnjaka temeljila se na urodu sjemena iz 2019. i dijelom 2021. godine. Nova proizvodnja postavljena je uglavnom sjetvom sjemena bukvice u količini od cca 2,5 tona iz ovogodišnjeg uroda. Za potrebe prebornih šuma, u skladu s višegodišnjim planovima, zasijana je smreka, crni bor, obična jela te bukva. Smreka i jela proizvode se iz golog korijena, dok se bukva proizvodi u kontejnerima. Za potrebe priobalja, ovisno o vrsti i provenijenciji, zasijano je sjeme borova (primorski bor, alepski bor, pinija) te hrast medunac, crnika i u manjim količinama ostala crnogorica.

Ukupna godišnja proizvodnja šumskih sadnica u 2022. godini iznosila je 13,3 milijuna sadnica, što predstavlja ponovno smanjenje zaliha u odnosu na prošle godine. Glavni uzrok smanjenja zaliha sadnica treba tražiti u izostanku uroda žira i vezano uz to izostanku nove sjetve u rasadnicima.

Tijekom 2022. godine iz rasadnika je isporučeno ukupno 9,3 milijuna sadnica, što je smanjenje za 300 tisuća u usporedbi s prethodnom godinom. U prvom kvartalu isporučeno je 3,8 milijuna, a u četvrtom kvartalu 5,5 milijuna sadnica. Hrast lužnjak zauzima sve veći udio u ukupnoj proizvodnji i godišnjoj isporuci s količinom isporučenih sadnica od 6,2 milijuna komada. Potreba za sadnicama bukve također sve više raste, pa je tako u 2022. godini isporučeno preko 1 milijun sadnica. Promjenom klimatskih prilika i mijenjanjem stanišnih uvjeta mijenjaju se vrste koje se potražuju, a s tim u vezi i proizvode u rasadnicima. Tako je značajnije

mjesto u proizvodnji i isporuci za kontinentalna područja zauzela crna joha, koja je isporučena u količini od 400 tisuća te zauzima treće mjesto u ukupnom udjelu isporuke. Za potrebe saniranja jasenovih sastojina proizvode se prutovi autohtonih vrsta bijele vrbe i crne topole. Pored navedenih bjelogoričnih vrsta u rasadnicima se proizvode manje količine sadnica kestena, bagrema, običnog graba, crnog oraha, trešnje i drugih voćkarica te javora.

Za potrebe prebora i priobalja, u najvećoj količini je isporučen crni bor sa 366 tisuća, što predstavlja blago povećanje u odnosu na proteklu godinu. Crni bor proizvodi se gologa korijena i u kontejnerima. Obična smreka gologa korijena isporučena je u količini od 124 tisuće. Za potrebe krša isporučeno je 400 tisuća sadnica u kontejneru (crni, primorski i alepski bor, pinija, čempres, medunac).

Pored osnovne proizvodnje šumskog sadnog materijala u rasadnicima Hrvatskih šuma d.o.o. proizvodi se ukrasno bilje, stablašice i božićna drvca. Prodano je oko 58 tisuća komada sadnica ukrasnog bilja i stabala za urbane površine te oko 8 tisuća komada božićnih drvaca.

Rasadničarska proizvodnja u 2022. godini, unatoč maloj količini sjemenskog materijala, uspjela je u velikoj mjeri zadovoljiti potrebe Hrvatskih šuma d.o.o..

Niz različitih negativnih pojava nastalih usred promjene klimatskih prilika, kao što su pojava sve većeg broja biljnih bolesti i štetnika, požara, snažnih vjetrova, visoke temperature zraka i drugi niz nepovoljnih uvjeta, dovodi do sušenja šuma, a to utječe na potrebu unapređenja šumskog sjemenarstva radi poboljšanja i održanja rasadničke proizvodnje koja je u navedenim uvjetima neophodna u šumarstvu.

SJEMENARSTVO

Urod šumskih svojti u 2022. godini može se u cjelini nazvati osrednjim, no postoji velika razlika u plodonošenju pojedinih šumskih svojti.

Urod hrasta lužnjaka, naše gospodarski najvrjednije šumske svojte, potpuno je izostao, a hrast kitnjak nije urođio već četvrtu godinu zaredom. Klimatske prilike (duga sušna razdoblja i visoke temperature u 2022. godini) višegodišnji negativan učinak hrastove mrežaste stjenice (*Corythucha arcuata*) tijekom vegetacije, bez obzira na dobru cvatnju i izostanak kasnih mrazova, učinili su svoje.

Obična bukva izvrsno je urodila na cijelom svom arealu. Crna joha, obična jela (*Abies alba* Mill.), obična smreka (*Picea abies* (L.) H. Karst.) i crni bor (*Pinus nigra* J. F. Arnold) zabilježili su jako dobar urod, a od preostalih šumskih svojti od gospodarskog značaja standardno su urodili alepski bor (*Pinus halepensis* Mill.) i obični čempres (*Cupressus sempervirens* L.). Hrast medunac (*Quercus robur* Willd.) ove je godine urođio nešto slabije

Od rijetkih šumskih svojti dobro je urodila divlja trešnja (*Prunus avium* (L.) L.), i to u klonskoj sjemenskoj plantaži te obična američka duglazija (*Pseudotsuga menziesii* (Mirb.) Franco) i europski ariš (*Larix decidua* Mill.). Solidan urod bilježe crni orah (*Juglans nigra* L.), hrast cer (*Quercus cerris* L.) i primorski bor (*Pinus pinaster* Aiton).

U registriranim šumskim sjemenskim objektima Hrvatskih šuma d.o.o. sakupljeno je:

■ 15.650 kg sjemenskog materijala:

13.025 kg plodova (crne johe 6 kg, obične bukve 4.327 kg, hrasta crnike 156 kg, hrasta kitnjaka 292 kg, hrasta medunca 1.369 kg, hrasta lužnjaka 1.423 kg, gorskog javora 21 kg, crnog oraha 4.746 kg, divlje trešnje 552 kg i hrasta cera 133 kg).

2.439 kg češera (obične jele 529 kg, običnog čempresa 199 kg, alepskog bora 277 kg, crnog bora 39 kg, europskog ariša 808 kg, primorskog bora 141 kg i obične američke duglazije 446 kg).

186 kg sjemenki (obične jele 68 kg, običnog čempresa 15 kg, alepskog bora 2 kg, crnog bora 1 kg, europskog ariša 15 kg, primorskog bora 1 kg, divlje trešnje 83 kg i obične američke duglazije 1 kg).

■ 325.077 komada biljnih dijelova:

293.000 komada reznica (topole 189.500 kom. i vrbe 103.500 kom.),

29.500 komada korijena (topole 29.500 kom.),

2.577 komada plemki (poljskog jasena 283 kom., crnog bora 66 kom., hrasta kitnjaka 90 kom. i hrasta lužnjaka 2.138 kom.).

■ 177.145 komada sadnog materijala:

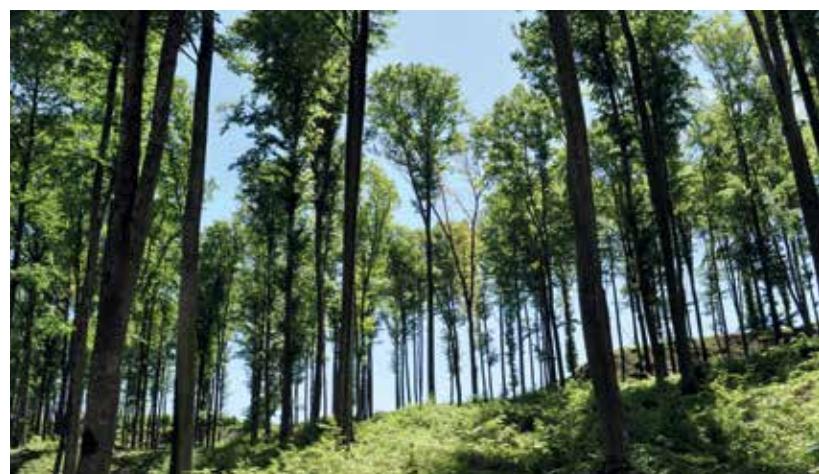
1.100 komada prirodnog pomlatka (obične bukva 3.940 kom., bijele topole 11.980 kom., hrasta kitnjaka 89.225 kom. i običnoga graba 72.000 kom.).

Uzgajanje i obnova šuma

Vrijednost izvršenih radova gospodarenja šumom i šumskim zemljишtem te radova održavanja genofonda u 2022. godini iznosi 446,9 milijuna kuna. Od toga je u radove gospodarenja šumom i šumskim zemljишtem uloženo 445 milijuna kuna, a u radove održavanja genofonda 1,9 milijun kuna. Najviše radova financirano je sredstvima Hrvatskih šuma d.o.o., i to u iznosu od 313 milijuna kuna (70 %). Slijede sredstva iz naknade za općekorisne funkcije šuma (OKFŠ) iz kojih je financirano 52,9 milijuna kuna (12 %). Iz sredstava EU – Konverzije financirano je 22,2 milijuna kuna (5 %), iz prenesenih prava 19,2 milijuna kuna (4 %), iz sredstava EU – Ecomanager 14,6 milijuna kuna (3 %), iz sredstava EU – Naturavita 8,9 milijuna kuna (2 %), iz sredstava EU – Fearless Velebit 8,7 milijuna kuna (2 %), iz sredstava EU – Karlovac Karst 4,3 milijuna kuna (1 %) i iz drugih izvora 3,1 milijuna kuna (1 %).

Ukupna vrijednost izvršenih radova gospodarenja šumom i šumskim zemljишtem i radova održavanja

genofonda u 2022. godini prikazana je u tablici 5., a vrijednost izvršenih radova koji su financirani iz naknade za općekorisne funkcije šuma (OKFŠ) dodatno je prikazana u tablici 6., dok su izvori financiranja i njihovi pojedinačni udjeli u vrijednosti izvršenih radova prikazani u grafikonima.

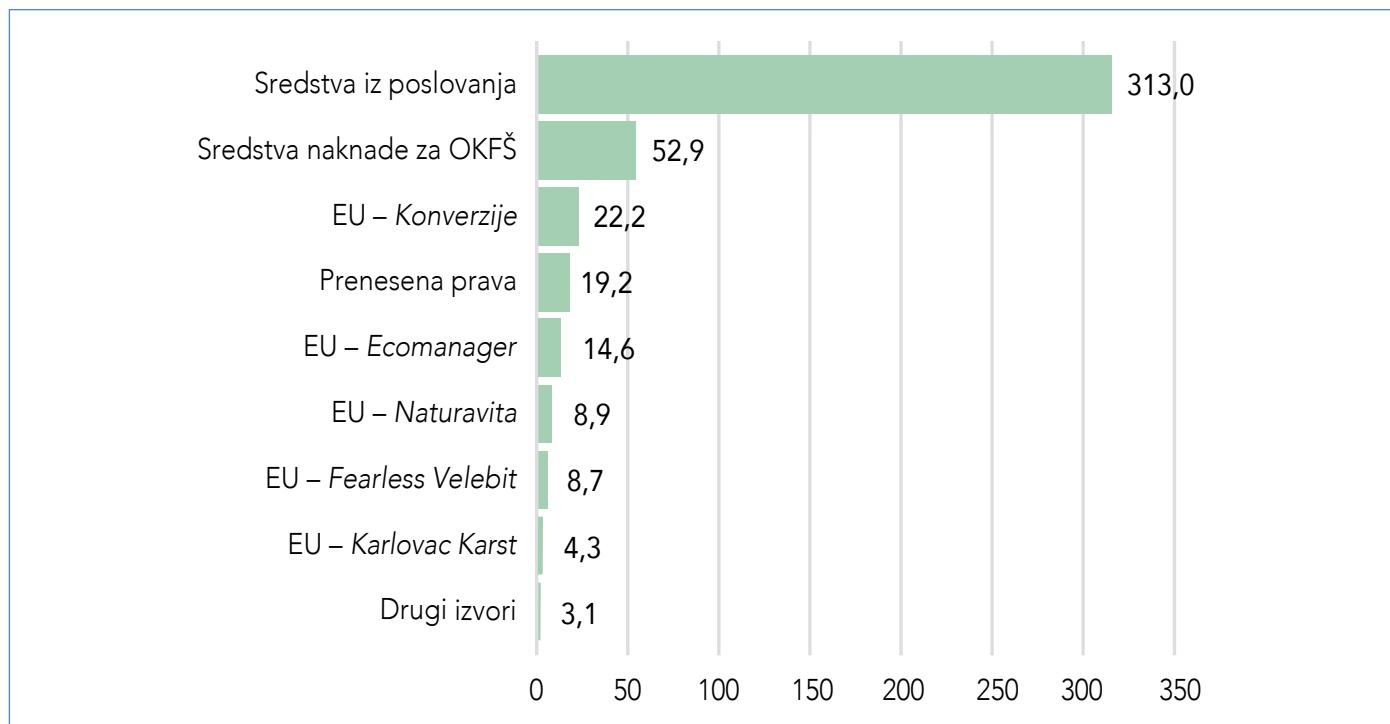
Tablica 5. Ukupna vrijednost izvršenih radova gospodarenja šumom i šumskim zemljишtem (ZOŠ, čl. 23., točke 1. – 10., 12. – 13. i 16.) i održavanja genofonda

Naziv grupe radova	Utrošena sredstva (kn)
Izrada, obnova i revizija šumskogospodarskih planova	44.986.095
Prirodna obnova šuma	38.680.606
Umjetna obnova šuma	6.793.110
Podizanje novih šuma na neobraslom šumskom zemljишtu	1.790.463
Konverzija šuma	32.253.046
Sanacija i obnova šuma oštećenih biotskim i abiotiskim čimbenicima	29.635.111
Njega šuma	101.975.050
Zaštita šuma od štetnih organizama i požara	39.676.813
Doznaka stabala	35.932.356
Čuvanje šuma	74.696.464
Planiranje, projektiranje, izgradnja, rekonstrukcija i održavanje šumske infrastrukture	38.537.624
Održavanje izvora, bunara i cisterni	37.613
Održavanje neobraslog šumskog zemljишta za potrebe očuvanja bioraznolikosti	2.171
Održavanje genofonda	1.935.146
SVEUKUPNO	446.931.668

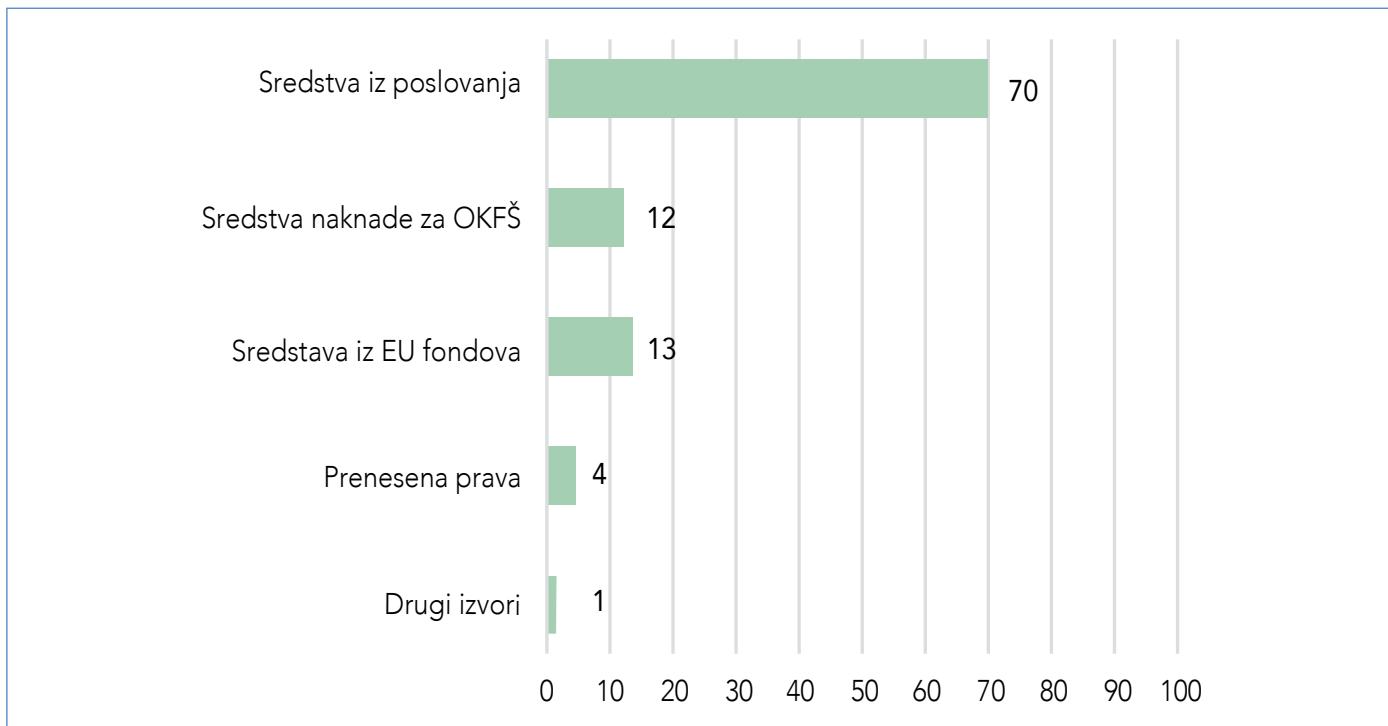
Tablica 6. Vrijednost izvršenih radova financiranih iz naknade za općekorisne funkcije šuma

Naziv grupe radova	Utrošena sredstva (kn)
Izrada, obnova i revizija šumskogospodarskih planova	2.281.232
Prirodna obnova šuma	295.836
Umjetna obnova šuma	205.583
Podizanje novih šuma na neobraslom šumskom zemljишtu	1.023.009
Sanacija i obnova šuma oštećenih biotskim i abiotiskim čimbenicima	3.630.018
Njega šuma	3.008.445
Zaštita šuma od štetnih organizama i požara	19.650.247
Doznaka stabala	317.321
Čuvanje šuma	17.010.637
Planiranje, projektiranje, izgradnja, rekonstrukcija i održavanje šumske infrastrukture	5.511.393
SVEUKUPNO	52.933.721

Grafikon 11. Izvori financiranja izvršenih radova u 2022. godini (mil. kn)

Grafikon 12. Udjeli izvora financiranja u vrijednosti izvršenih radova u 2022. godini (%)

Proizvodnja šumskih proizvoda

U 2022. godini pridobiveno je 6,09 milijuna m³ bruto drvne mase. Odstupanje po vrstama drveća u odnosu na prosječnu propisanu sječu u Šumskogospodarskoj osnovi područja Republike Hrvatske za razdoblje 2016. – 2025. godine prisutno je kod običnog graba, poljskog jasena i hrasta lužnjaka. Veća sječa od prosječne propisane po pojedinoj vrsti uvjetovana je pojavom elementarnih nepogoda i invazivnih štetnika, što je izravna i neizravna posljedica klimatskih promjena.

U ukupnoj bruto masi sječa glavnog prihoda ostvarena je u količini od 3,83 milijuna m³, prethodnog prihoda 1,42 milijuna m³, a slučajni prihod koji obuhvaća sušce, vjetroizvale, snjegolome i ledolome te bespravnu sječu iznosio je 0,84 milijuna m³.

Tablica 7. Iskaz sječa u 2022. godini

Vrsta drveta	Iskaz sječa 2022. (m ³)	Prosječni godišnji propis ŠGOP* (m ³)
Hrast lužnjak	869.971	856.010
Hrast kitnjak	473.605	499.983
Bukva	2.384.056	2.398.264

Poljski jasen	450.442	329.039
Obični grab	430.270	570.987
Ostala tvrda bjelogorica	372.976	504.833
Meka bjelogorica	339.359	400.868
Jela	529.048	549.231
Smreka	101.497	121.661
Ostala crnogorica	135.657	188.754
UKUPNO	6.086.882	6.419.630

* Šumskogospodarska osnova područja Republike Hrvatske za razdoblje 2016. – 2025.

Proizvedeno je 5,3 milijuna m³ drvnih sortimenata. Oblovine je proizvedeno 2,37 milijuna m³ te 2,92 milijuna m³ prostornog drveta za preradu i ogrjev. Najviše je proizvedeno drvnih sortimenata bukve 2,08 milijuna m³, hrasta lužnjaka i kitnjaka 1,16 milijuna m³, jele i smreke 0,56 milijuna m³, poljskog jasena 0,40 milijuna m³, običnog graba 0,38 milijuna m³, ostale bjelogorice 0,61 milijuna m³ te ostalih četinjača 0,11 milijuna m³.

Tablica 8. Izvršenje proizvodnje po vrstama drveća (m³)

Vrsta drveća	Ostvarenje m ³
Hrast lužnjak	757.765
Hrast kitnjak	406.959
Bukva	2.083.240
Poljski jasen	401.300
Grab	378.122
Javor	56.731
Bagrem	53.335
Voćkarice	24.466
Ostala tvrdna bjelogorica	170.723
Lipa	70.506
Joha	58.546
Topola	128.997
Ostala meka bjelogorica	47.672
Jela	461.272
Smreka	94.733
Bor	78.953
Ostale četinjače	27.735
UKUPNO	5.300.055

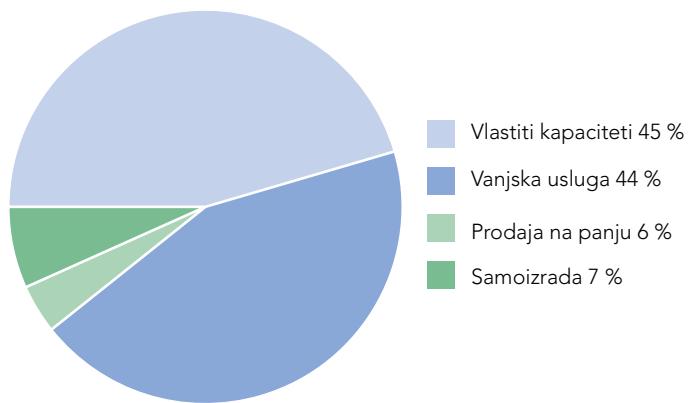
Tablica 9. Sječa i izrada drvnih sortimenata po izvršiteljima (m³)

Izvršitelji	Obljava	Prostorno drvo	UKUPNO
Vlastiti kapaciteti	1.315.080	1.038.714	2.353.794
Vanjska usluga	969.081	1.265.948	2.235.029
Prodaja na panju	87.921	238.335	326.256
Samoizrada	1	384.975	384.976
UKUPNO	2.372.083	2.927.972	5.300.055

Proizvodni radnici Hrvatskih šuma d.o.o. posjekli su i izradili 45 % drvnih sortimenata. Vanjska usluga na poslovima sječe i izrade zastupljena je s 42 %, za potrebe kućanstava u samoizradi izrađeno je 7 %, a na panju je prodano 6 % šumskih proizvoda.

Grafikon 13. Udio sječe i izrade po izvršiteljima

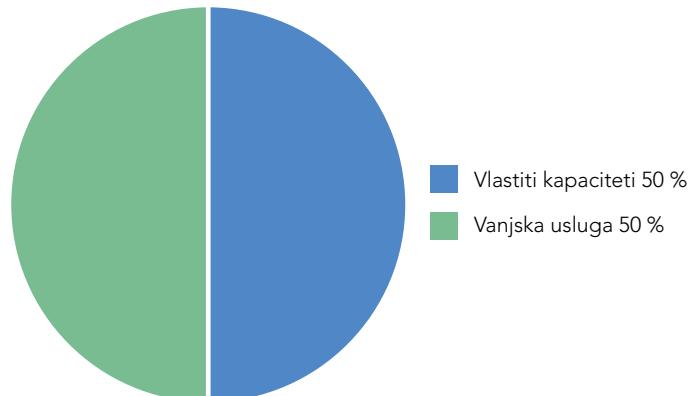

U 2022. godini iz šume na pomoćno stovarište privučeno je 4,5 milijuna m³ drvnih sortimenata. Udio izvršenih radova na poslovima privlačenja i izvoženja drvnih sortimenata vlastitim kapacitetima iznosio je 50 %, a vanjskih izvođača bilo je 50 %.

Tablica 10. Privlačenje drvnih sortimenata po izvršiteljima radova (m³)

Izvršitelji	Obljava	Prostorno drvo	UKUPNO
Vlastiti kapaciteti	1.282.292	963.590	2.245.882
Vanjska usluga	985.089	1.282.626	2.267.715
UKUPNO	2.267.381	2.246.216	4.513.597

Grafikon 14. Privlačenje drvnih sortimenata po izvršiteljima

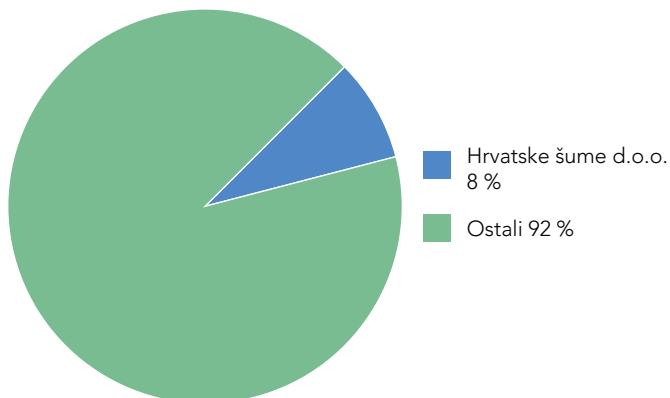

U 2022. godini isporučeno je 5,26 milijuna m³. Hrvatske šume d.o.o. svojim su kapacitetima prevezle 8 %, dok je udio prijevoza vanjskih izvođača 92 %.

Tablica 11. Prijevoz drvnih sortimenata po izvršiteljima radova (m³)

Izvršitelji	Obljava	Prostorno drvo	UKUPNO
Hrvatske šume d.o.o.	190.483	247.892	438.375
Ostali	2.178.804	2.644.075	4.822.879
UKUPNO	2.369.287	2.891.967	5.261.254

Grafikon 15. Prijevoz drvnih sortimenata po izvršiteljima radova (m³)

Prihodi od prodaje drvnih sortimenata

Hrvatske šume d.o.o. u 2022. godini prodale su 5,6 milijuna m³ drvnih sortimenata te ostvarile prihod od 2.558 milijuna kuna. U odnosu na prethodnu godinu ostvaren je rast prihoda za 442 milijuna kuna uz smanjenu prodanu količinu za 61 tisuću m³.

U 2022. godini nastavljen je trend velike potražnje za drvnim sortimentima. Prethodnih godina postojao je veliki interes za visoko vrijednim sortimentima hrasta

lužnjaka i hrasta kitnjaka, koji se dodatno povećao i u ovoj godini. Zbog poskupljenja cijena ostalih energenata u vezi s Odlukom Vlade Republike Hrvatske o prodaji ogrjevnog drveta, došlo je do goleme potražnje za istim.

S obzirom na veliku potražnju za svim vrstama drvnih sortimenata drveni materijal koji nije otpremljen ugovornim kupcima objavljivan je na javnim nadmetanjima te su ostvarene visoke cijene.

Investicije

Vrijednost investicijskih projekata u dugotrajnu imovinu ostvarenih u 2022. godini iznosila je 209 milijuna kuna. Značajna sredstva uložena su u građevinske objekte, točnije 94 milijuna kuna, što čini 45 % ukupno uloženih sredstava, pri čemu je udio sredstava namijenjenih za izgradnju šumske prometnice 24 %. U strojeve i opremu investirano je 114 milijuna kuna ili 54 % ukupnih investicija.

Hrvatske šume d.o.o. neprekidno ulažu u obnovu i modernizaciju proizvodnih strojeva i opreme s ciljem povećanja učinkovitosti proizvodnje. Najviše sredstava, čak 29 milijuna kuna, uloženo je u kupnju kamiona i kamionskih prikolica, a uz redovitu brigu o terenskom osoblju stalno se ulaže u obnovu kapaciteta za prijevoz radnika, pa je u 56 kombibusa i isto toliko terenskih vozila uložen iznos od 21 milijuna kuna. U nabavku 27 poljoprivrednih šumske traktora i traktorskih priključaka uloženo je 13 milijuna kuna, a 7,4 milijuna kuna investirano je u građevinsku mehanizaciju, bagere i grejdere.

Uvođenjem novog poslovno-informacijskog sustava ERP utrošena su sredstva u visini 9,7 milijuna kuna za kupnju softverskih i hardverskih rješenja.

Sveukupne investicije u 2022. godini veća su u odnosu na 2021. godinu za 81 milijun kuna i nadmašile su ostvarenje iz 2019. godine, pri čemu je vidljiv znatan oporavak koji je bio uvjetovan pandemijom Covid-19. Ulaganja su većinom financirana iz vlastitih sredstava (55 %), zatim kroz leasing (40 %) i putem EU fondova (5 %).

Tablica 12. Vrijednost investicija ostvarenih u 2022. godini

Naziv	Iznos (000 kn)	%
Šumske ceste	50.044	23,9
Objekti niskogradnje	9.414	4,5
Hidrograđevinski objekti	1.731	0,8
Objekti visokogradnje	32.685	15,6
Lovnogospodarski objekti	565	0,3
GRAĐEVINSKI OBJEKTI	94.440	45,1
Strojevi	55.879	26,7
Oprema	57.829	27,6
STROJEVI I OPREMA	113.708	54,3
Licencije	7	0,0
Koncesije		0,0
Prava	1.312	0,6
UKUPNO NEMATERIJALNA IMOVINA	1.319	0,6
SVEUKUPNO	209.467	100,0

Implementacija novog poslovno-informacijskog sustava u Hrvatskim šumama d.o.o.

U današnje vrijeme informatika predstavlja neizostavni dio potpore cjelokupnom procesu poslovanja, što se očituje u stjecanju kompetitivnih prednosti – pružanju kvalitetnih informacija, uštedi troškova, učinkovitijom proizvodnji, pomoći pri rješavanju problema i razmatranju mogućih rješenja, potpori kod donošenja odluka.

ICT (*Informacijsko-komunikacijske tehnologije*) strateški su resurs korištenjem kojeg poduzeće ostvaruje dugotrajan rast, povećava prihode i konkurentnost

na tržištu, što se odražava na poboljšanju načina funkcioniranja organizacije i pronalaženju potpuno novih mogućnosti u različitim aspektima njezinog rada.

Upravo radi unaprjeđenja informacijskog sustava i prelaska na višu tehnološku razinu, Uprava Društva Hrvatskih šuma d.o.o. 2017. godine donosi odluku o provedbi projekta implementacije integralnog poslovog informacijskog sustava – ERP – (*Enterprise Resource Planning* – poslovni softver koji integrira aktivnosti različitih odjela, odnosno više procesa u realnom vremenu, podržanog informacijskim tehnologijama i softverom) s ciljevima:

- kvalitetnije ostvarivanje temeljne zadaće Društva – održivoga gospodarenja državnim šumama;
- racionalno korištenje resursa (manji utrošak vremena, brža izrada izvještaja, izbjegavanje ponovljenog unosa istih podataka);
- kvalitetenog izvješćivanja kao podloge za donošenje odluka na upravljačkoj i strateškoj razini;
- analize, standardizacije i optimizacije poslovnih procesa;
- povećanje učinkovitosti i zadovoljstva zaposlenika;
- promicanje ugleda tvrtke u javnosti.

Nakon opsežnih priprema koje su obuhvaćale analizu poslovnih procesa, izradu strategije implementacije ERP-a i strategije upravljanja promjenama, definiran je projektni zadatak i proveden postupak javne nabave za I. fazu projekta, pa realizacija projekta započinje u ožujku 2021. godine i traje 24 mjeseca. Za potpunu implementaciju predviđeno je razdoblje u trajanju od šest godina, a provodit će se u tri faze:

Faza 1. obuhvaća poslovna područja računovodstva, financija, kontrolinga, ljudskih potencijala, obračuna plaća, zaštite na radu, nekretnina i najmova.

Faza 2. obuhvatit će poslovno planiranje, realizaciju i knjigovodstvo proizvodnje, nabavu i skladišno poslovanje, prodaju i distribuciju, zaštitu na radu (drugi dio) i održavanje mehanizacije i nekretnina.

Faza 3. odnosi se na razvoj po mjeri za poslovne procese za koje ne postoji ERP rješenje. U provedbu su uključeni procesi integracije s postojećim aplikacijama Hrvatskih šuma d.o.o. i migracija podataka u ERP sustav.

O koliko se obuhvatnom i značajnom poslu radi govor činjenica da je u protekle četiri godine u informatički

sustav Hrvatskih šuma d.o.o. uloženo preko 30 milijuna kuna (zamjena postojeće opreme, održavanje i unaprjeđenje informatičke infrastrukture, održavanje postojećih i nabava novih softverskih licenci i sl.). Održano je više od 500 sastanaka i radionica projektnih timova koji su, uz aktivno sudjelovanje naših stručnjaka i specijalista za različita poslovna područja, intenzivno radili na izradi konceptualnog dizajna i implementaciji ERP-a. Kao ERP rješenje odabran je programski paket SAP – softver za planiranje resursa poduzeća i informatički alat za upravljanje, koji pomaže tvrtkama u planiranju i obavljanju poslovanja na učinkovit način.

U 2022. godini, Hrvatske šume d.o.o. započele su s obukom djelatnika pojedinih sektora operativnim sustavom SAP kako bi ih pripremili za ono što je uslijedilo početkom 2023. godine, a to je implementacija ERP sustava.

Projekti sufinancirani sredstvima EU fondova

Hrvatske šume d.o.o. u 2022. godini nastavljaju rad na projektima sufinanciranim sredstvima EU fondova te su pokrenule pripremu i provedbu više projekata. U različitim fazama provedbe sudjeluju u projektima ukupne vrijednosti 172,5 milijuna eura, od čega je vrijednost ugovorenih EU projekata 145,9 milijuna eura.

Ciljevi Hrvatskih šuma d.o.o. u korištenju drugih izvora financiranja ostvaruju se najvećim dijelom iz EU fondova, ali i iz nacionalnih sredstava Republike Hrvatske. Tako su Hrvatskim šumama d.o.o. od Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost (FZOEU) temeljem Javnog poziva FZOEU za neposredno sufinanciranje izrade projektne dokumentacije za obnovu postojeće posjetiteljske i planinarske infrastrukture u zaštićenim i Natura 2000 područjima odobrena sredstva od 202.044 eura za tri projekta u svrhu prijave na EU sufinanciranje za 100 % procijenjenih i Fondu opravdanih troškova izrade predmetne dokumentacije: Projekt Jadovno na području PP Velebit, Projekt Kraljičin zdenac na području PP Medvednica i Projekt Jelenić kuća na području PP Žumberak – Samoborsko gorje. Projektni prijedlozi prijaviti će se na Poziv za dostavu projektnih prijedloga „Jačanje održivosti te poticanje zelene i digitalne tranzicije poduzetnika u sektoru turizma“ u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti Republike Hrvatske 2021. - 2026., najavljen za I. kvartal 2023. godine. Svrha poziva je smanjiti prekomjerni turizam u najrazvijenijim turističkim područjima povećanjem privlačnosti slabije razvijenih turističkih destinacija,

povećanjem njihove kvalitete i produljenjem sezone te poticati razvoj održivih oblika turizma i razvoj javne turističke infrastrukture. Podrškom ulaganjima u zelenu i digitalnu tranziciju te unaprjeđenjem javne turističke infrastrukture planira se potaknuti održivi razvoj turizma tijekom cijele godine, povećati raznovrsnost turističke ponude na manje razvijenim turističkim odredištima te potaknuti gospodarski oporavak i zapošljavanje lokalnog stanovništva, što će pozitivno utjecati na smanjenje regionalnih neujednačenosti i demografsku revitalizaciju.

Hrvatske šume d.o.o. također su s FZOEU ugovorile sufinanciranje nabave energetski učinkovitih vozila temeljem Javnog poziva za sufinanciranje energetski

učinkovitih vozila u javnom sektoru. FZOEU sudjeluje s iznosom od 53.089 eura što će se iskoristiti za kupnju 6 vozila na električni pogon kategorije M1 ukupne vrijednosti 238.901 eura. Javnim pozivom osigurava se provedba mjere TR-6 Integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana Republike Hrvatske za razdoblje 2021. – 2030. „Finansijski poticaj za energetski učinkovita vozila“.

Projektima sufinanciranim EU i nacionalnim sredstvima u kojima sudjeluju Hrvatske šume d.o.o. dugoročno se postiže dobrobit za šume, doprinosi boljem očuvanju biološke raznolikosti šume i prirode, ublažavaju se posljedice klimatskih promjena te se doprinosi boljem očuvanju biološke raznolikosti.

NATURAVITA

“Razminiranje, obnova i zaštita šuma i šumskog zemljišta u zaštićenim i Natura 2000 područjima u dunavsko-dravskoj regiji – NATURAVITA” jedan je od najvećih strateških projekata zaštite prirode u Republici Hrvatskoj, koji se financira iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova. Zbog ratnih djelovanja velik dio šuma i šumskog zemljišta na projektom području bio je onečišćen minsko-eksplozivnim i neeksplodiranim ubojnim sredstvima koja sprječavaju pristup te sustavno i dugoročno upravljanje ovim prostorom.

Projekt se u potpunosti provodi na području Osječko-baranjske županije, a obuhvaća šume i šumska zemljišta u zaštićenim područjima i područjima

ekološke mreže Natura 2000, odnosno dijelove Parka prirode Kopački rit i Regionalnog parka Mura-Drava. Razdoblje provedbe projekta je od 23. lipnja 2015. godine do 23. rujna 2023. godine, a korisnik projekta su Hrvatske šume d.o.o. s partnerima: Ministarstvom unutarnjih poslova, Hrvatskim vodama, Javnom ustanovom “Park prirode Kopački rit” i Ministarstvom regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. Ukupna vrijednost projekta je 49.971.620 eura.

Ukupna vrijednost prihvatljivih troškova je 49.015.346 eura od čega 85 % odnosno 41.663.044 eura čine bespovratna sredstva iz Kohezijskog fonda.

Opsegom i finansijski najznačajnija aktivnost bila je razminiranje šuma i šumskog zemljišta. Realizacijom projekta do kraja 2019. godine ukupno je 2.540 ha šuma i šumskog zemljišta očišćeno od mina i minsko-eksplozivnih sredstava, od čega 599 ha u Parku prirode Kopački rit te 1.941 ha u Regionalnom parku Mura-Drava. Sveukupno je na pet projektnih cjelina razminirano 100 % ukupno predviđene površine, pri čemu je pronađeno i uništeno 5.611 komada protupješačkih i protuoklopnih mina te različitih neeksploziranih ubojnih sredstava.

Dobivanjem potvrda o isključenju iz minski sumnjivog prostora, nakon 29 godina osiguran je nastavak aktivnosti na gospodarenju šumama. Izgrađeno je 33 km protupožarnih prosjeka s elementima šumske ceste. Provedena je biološka obnova šuma na 812 ha, koja je uključila i zamjenu sastojina alohtonih vrsta sastojinama autohtonih vrsta na 351 ha, čime se znatno povećala vrijednost ekoloških i općekorisnih funkcija šuma.

Za dodatno unapređenje zaštite šuma neizostavno je podizanje svijesti o bioraznolikosti i vrijednostima usluga ekosustava, održivom upravljanju šumama, šumskim zemljištem, vodama i o vodama ovisnih ekosustava, ali i o opasnostima od mina. Kako bi se omogućilo cijelogodišnje održavanje različitih oblika edukacija rekonstruirana je stara zgrada lugarnice i uređen je edukacijsko-posjetiteljski centar "Podravlje". Centar je infrastrukturno i energetski neovisan te ima kotlovcnicu na pelete, bunar sa sustavom za pročišćavanje, biološki pročistač otpadnih voda, solarni kolektor za toplu vodu i solarnu elektranu. S ciljem dugoročne održivosti izraditi će se dugoročni plan upravljanja Centrom. Također su u svrhu edukacije i poticanja na boravak

u prirodi uređene tri tematske poučne staze ukupne dužine 9 km: Veliko polje, Perunika i Biljsko jezero. Kreirani su edukacijski programi s pratećim materijalima poput radnih bilježnica, brošura, bojanki i slikovnica za školsku djecu, studente i ostale interesne skupine. Edukativne programe provode šumarski i pirotehnički stručnjaci, a do kraja 2022. godine održano je ukupno 104 predavanja o šumi i minsko eksplozivnim sredstvima.

S obzirom na to da projektno područje obuhvaća uz šumske i velike vodene površine, nedjeljiv je dio projekta zaštita i očuvanje voda i o vodama ovisnih ekosustava. Utvrđeno je nulto stanje vodnih ekosustava i retencijski kapacitet, i to pomoću 3D modela PP Kopačkog rita izrađenog uz LIDAR skeniranja. Uspostavljen je sustav monitoringa s interpretacijom rezultata ekološkog stanja i/ili potencijala voda površinskih voda; kemijskog stanja površinskih voda; staništa i flore; mekušaca; kukaca; vodozemaca i gmazova; ptica; vidre i dabra. Ti su podaci osnova za određivanje upravljačkih ciljeva i mjera potrebnih za njihovo dostizanje te za izradu Studije revitalizacije vodenih ekosustava poplavnog područja Parka prirode Kopački rit.

Od projektnih aktivnosti Hrvatskih šuma d.o.o. za 2023. godinu preostali su radovi biološke obnove šuma na 56 ha, njega mladih sastojina hrasta lužnjaka i poljskog jasena, revitalizacija rijetkih i zaštićenih poplavnih travnjaka na 100 ha, obnova 107 ha protupožarnih prosjeka, dovršetak mosta na kanalu Barbara, provedba edukacija te završna konferencija projekta. U planiranom roku, do rujna 2023. godine, završit će se svi radovi, no ova će ulaganja donijeti dobrobiti za prirodu i zajednicu i u narednim desetljećima. Očekuje se kako će rezultati rada imati pozitivan utjecaj na prirodna staništa i stanovnike i izvan područja provedbe projekta.

Tablica 13. Pregled projektnih aktivnosti u 2022. godini.

PROJEKT	STATUS	UKUPNA VRIJEDNOST PROJEKTA OD TOGA FINANCIRANJE HŠ	FAZA PROJEKTA
		OD TOGA FINANCIRANJE HŠ	
Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Projekt: Naturavita	Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava potpisani 21. rujna 2018.	50.008.098 € 11.370.781 €	Projekt je u provedbi.
Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Projekt: Fearless Velebit	Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava potpisani 15. studenoga 2019.	35.364.785 € 5.298.419 €	Projekt je u provedbi.
Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Projekt: Ecomanager	Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava potpisani 24. lipnja 2021. Projekt je započeo s provedbom 1. siječnja 2018.	18.077.085 €	Projekt je u provedbi.
Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Projekt: Karlovac Karst	Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava potpisani 24. lipnja 2021.	32.023.328 € 5.468.428 €	Projekt je u provedbi.
Program ruralnog razvoja Natječaj za tip operacije 8.5.1 Konverzija degradiranih šumskih sastojina i šumskih kultura	Ugovori o financiranju za 63 projekta (s II. natječaja) potpisani u svibnju i lipnju 2019. Ugovori o financiranju za 89 projekata (s III. natječaja) potpisani su od lipnja do kolovoza 2021. U rujnu 2022. na IV. natječaju prijavljen je jedan projekt.	13.250.135 €	Projekti ugovoreni u 2019. su završeni. Projekti ugovoreni u 2021. su u provedbi. Do kraja godine ukupno isplaćeno 7,4 milijuna eura. Ukupna je vrijednost prijavljenog projekta 696.290,83 eura.
Program ruralnog razvoja Natječaj za tip operacije 8.5.2 Uspostava i uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture	Ugovori o financiranju za 11 projekta (s II. natječaja) potpisani u kolovozu 2019. i rujnu 2020. Ugovori o financiranju za 12 projekata (s III. natječaja) potpisani su od svibnja do kolovoza 2021.	1.805.661 €	Dio je projekata ugovorenih u 2019. god. završen te je isplaćeno ukupno 410.660,29 eura. Ostali projekti su u provedbi.
Program ruralnog razvoja Podmjera 4.3. tip operacije 4.3.3. Ulaganje u šumsku infrastrukturu Izgradnja šumskih cesta u GJ Pršćenica – Cerje – Šumarija Lekenik	U kolovozu 2022. na V. natječaju prijavljen je jedan projekt.	987.391 €	Projekt je prijavljen. U tijeku je administrativna kontrola.
Interreg V-A Programa suradnje Mađarska – Hrvatska 2014. – 2020. Projekt: HIDDEN LANDSCAPES	Ugovor o financiranju potpisani 17. veljače 2021. Projekt je započeo 1.siječnja 2021.	1.692.163 € 537.696 €	Projekt je u provedbi.
LIFE program Projekt: Dinara back to LIFE	Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava potpisani 17. listopada 2019. Projekt je započeo 15. siječnja 2020.	1.271.644 € 107.785 €	Projekt je u provedbi.
LIFE program Projekt: LIFE CROLIS (CROatian Land Information System)	Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava potpisani 18. kolovoza 2020.	6.220.122 € 62.920 €	Projekt je u provedbi.
LIFE program Projekt: LIFE WILDisland	Ugovor o financiranju potpisani 18. listopada 2021. Projekt je u provedbi od 1. rujna 2021.	14.212.255 € 900.051 €	Projekt je u provedbi.
DIMFE Projekt: Still Water Revival	Ugovor o financiranju potpisani 12. travnja 2022.	664.910 € 100.000 €	Projekt je u provedbi.
NPOO 2021. – 2026. Projekt: Srce Like	Projekt je u pripremi	5.796.141 €	Projekt je u pripremi
NPOO 2021. – 2026. Projekt: Jelenić kuća	Projekt je u pripremi	5.828.304 € 1.223.938 €	Projekt je u pripremi
NPOO 2021. – 2026. Projekt: Kraljičin Zdenac	Projekt je u pripremi	cca 1.200.000 €	Projekt je u pripremi

Financijsko izvješće

Financijski rezultat poslovanja Hrvatskih šuma d.o.o.

U 2022. godini Društvo je ostvarilo dobit prije oporezivanja u iznosu od 428,6 milijuna kuna, dok je u istom razdoblju prošle godine dobit iznosila 90,6 milijuna kuna. Planirana dobit za 2022. godinu iznosila je 65 milijuna kuna.

Društvo je knjižilo i odgođenu poreznu imovinu, odnosno odgođeni porez na dobit u iznosu 4,8 milijuna kuna, što je utjecalo na povećanje iznosa dobiti nakon oporezivanja. Odgođena porezna imovina nastala je zbog postojanja privremenih razlika između računovodstvene i oporezive dobiti.

Dobit nakon oporezivanja ostvarena je u iznosu 242,6 milijuna kuna.

**Tablica 14. Račun dobiti i gubitka za razdoblje
od 1. 1. do 31. 12. 2022.**

POZICIJA	Iznos u tis. kuna	
	2022.	2021.
I. POSLOVNI PRIHODI	3.082.819	2.551.184
II. POSLOVNI RASHODI	2.657.827	2.466.432
III. FINANCIJSKI PRIHODI	7.891	9.863
IV. FINANCIJSKI RASHODI	4.260	3.975
V. UDIO U DOBITI OD PRIDRUŽENIH PODUZETNIKA		
VI. UDIO U GUBITKU OD PRIDRUŽENIH PODUZETNIKA		
VII. UDIO U GUBITKU OD DRUŠTAVA POVEZANIH SUDJ. INTERESOM		
VIII. UDIO U GUBITKU OD ZAJEDNIČKIH POTHVATA		
IX. UKUPNI PRIHODI	3.090.710	2.561.047
X. UKUPNI RASHODI	2.662.087	2.470.406
XI. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	428.623	90.641
1. Dobit prije oporezivanja	428.623	90.641
XII. POREZ NA DOBIT	186.066	27.495
XIII. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	242.557	63.146
1. Dobit razdoblja	242.557	63.146

U obračunskom razdoblju 1. – 12. 2022. godine ostvareni su ukupni prihodi u iznosu 3.090,7 milijuna kuna i u odnosu na isto razdoblje 2021. godine ppovećani su za 21 %, dok je godišnji plan ostvaren s 121 %.

Prihodi od prodaje drvnih sortimenata iznose 2.558,2 milijuna kuna i u odnosu na prošlu godinu veći su za

442,2 milijuna kuna ili 21 %. U prethodnoj godini ovi su prihodi iznosili 2.116 milijuna kuna.

U ukupnim prihodima najznačajniji su poslovni prihodi koji iznose 3.082,8 milijuna kuna, što čini gotovo 100 % ukupnih prihoda. Prihodi od prodaje u inozemstvu iznose 29,8 milijuna kuna. U odnosu na prošlu godinu, kad su iznosili 33,8 milijuna kuna, manji su za 4 milijuna kuna.

Tablica 15. Prihodi (tisuće kuna)

OPIS	2022.	2021.	INDEKS 2022./2021.
Poslovni prihodi	3.082.819	2.551.184	121
– Prihodi s poduzetnicima unutar grupe			
– Prihodi od prodaje	2.662.633	2.195.800	121
– Prihodi na temelju upotrebe vlastitih proizvoda i usluga	151.140	136.407	111
– Ostali poslovni prihodi	269.045	218.977	123
Financijski prihodi	7.891	9.863	80
UKUPNO	3.090.710	2.561.047	121

Prihodi od ostalih djelatnosti te financijski i izvanredni prihodi iznose 381,4 milijuna kuna, što je 12 % ukupnog prihoda. Ovi su prihodi, u odnosu na proteklu godinu kada su iznosili 308,7 milijuna kuna, povećani za 23 %.

Financijski prihodi su smanjeni i iznose 7,9 milijuna kuna. Njih u najvećoj mjeri čine prihodi od kamata. Prethodne godine financijski prihodi bili su veći i iznosili 9,9 milijuna kuna.

Tablica 16. Rashodi (tisuće kuna)

OPIS	2022.	2021.	INDEKS 2022./2021.
Poslovni rashodi	2.657.827	2.466.432	108
– Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje	-12.785	24.220	-53
– Materijalni troškovi	731.627	647.953	113
– Troškovi osoblja	1.110.814	974.587	114
– Amortizacija	153.485	148.603	103
– Vrijednosna usklađenja	11.710	34.767	34
– Rezerviranja	94.684	195.700	48
– Ostali troškovi i poslovni rashodi	568.292	440.601	129
Financijski rashodi	4.260	3.975	107
UKUPNO	2.662.087	2.470.406	108

Rashodi su ostvareni s 2.662,1 milijun kuna. U odnosu na prošlu godinu, kada su iznosili 2.470,4 milijun kuna, povećani su za 8 %. U odnosu na godišnji plan ostvareni su sa 107 %.

U odnosu na stanje zaliha na dan 31. prosinca 2021. godine, uočeno je povećanje zaliha drvnih sortimenata po ukupnoj vrijednosti. Povećanje vrijednosti zaliha utjecalo je na smanjenje prihoda tekućeg razdoblja.

Kod materijalnih troškova najveći se udio odnosi na ostale vanjske troškove usluga u iznosu od 480,7 milijuna kuna. Najveći udio u ovim troškovima odnosi se na usluge na izradi proizvoda, koje iznose 391,2 milijuna kuna. U okviru ovih usluga nalaze se usluge sječe i izrade drvnih proizvoda, usluge privlačenja, ostale proizvodne usluge iskorištavanja šuma i usluge u radovima uzgoja šuma.

Plaća radnika u ovom su razdoblju sudjelovala u troškovima u iznosu od 1.110,8 milijuna kuna. To je u odnosu na prošlu godinu, kada su iznosile 974,6 milijuna kuna, povećanje od 136,2 milijuna kuna ili 14 %.

Tijekom 2022. godine i dalje su poduzimane mjere zbrinjavanja radnika radi smanjivanja troškova te su sa 227 radnika sporazumno potpisani osobno uvjetovani otkazi.

Prosječna neto plaća 2022. godine u Hrvatskim šumama d.o.o. iznosi 7.420 kuna i veća je za 2,7 % od prosječne neto plaće po zaposlenome u djelatnosti koja iznosi 7.224 kune.

Prosječna bruto plaća 2022. godine u Hrvatskim šumama d.o.o. iznosi 9.922 kune, te je za 2,8 % veća od prosjeka bruto plaće po zaposlenome u djelatnosti koja iznosi 9.654 kune.

Prosječan broj zaposlenih veći je za 2 % u odnosu na prethodnu poslovnu godinu. Ukupan broj zaposlenih radnika u Hrvatskim šumama d.o.o. na kraju ovog obračunskog razdoblja iznosio je 7.905 radnika. Od toga je 6.905 radnika zaposleno na neodređeno vrijeme, a 1.000 radnika na određeno vrijeme. Na dan 31.12.2021. godine u Hrvatskim šumama d.o.o. bilo je zaposleno 7.963 radnika. Nadalje, prosječan broj zaposlenih na bazi sata rada u 2022. godini iznosi 7.761.

Trošak amortizacije iznosi 153,5 milijuna kuna dok je prethodne godine iznosio 148,6 milijuna kuna i povećan je 3 % u odnosu na prethodnu poslovnu godinu. Tijekom 2022. godine nije bilo izmjena u Pravilniku o amortizaciji.

Vrijednosno usklađivanje kratkotrajne i dugotrajne imovine odnosi se na vrijednosno usklađenje kratkotrajne imovine prema računovodstvenim politikama i prema posebnim odlukama Uprave Društva i odnosi se na vrijednosno usklađivanje potraživanja od kupaca.

Za redovne otpremnine radi odlaska u mirovinu i jubilarne nagrade, sukladno aktuarskom obračunu, naše Društvo ima rezervirana sredstva u iznosu 206,5 milijuna kuna. Ovo rezerviranje utjecalo je na povećanje troškova tekuće 2022. godine u iznosu od 37 milijuna kuna. Do povećanja je došlo zbog promjene prosječne bruto plaće Društva koja je porasla, a koja je osnovica za izračun otpremnine na koju radnik ima pravo prilikom odlaska u mirovinu. Za prenesene godišnje odmore rezervirana su sredstva u iznosu 42,6 milijuna kuna. Ovo rezerviranje utjecalo je na povećanje troškova u iznosu 4,5 milijuna kuna.

U troškove poslovanja ovog razdoblja uključene su i dodatne rezervacije za otpremnine radnicima putem osobno uvjetovanih otkaza u iznosu 47,6 milijuna kuna.

Na kraju 2022. godine nije bio dodatnih rezerviranja za troškove šteta od vjetroloma i vjetroizvala u odnosu na ranije godine.

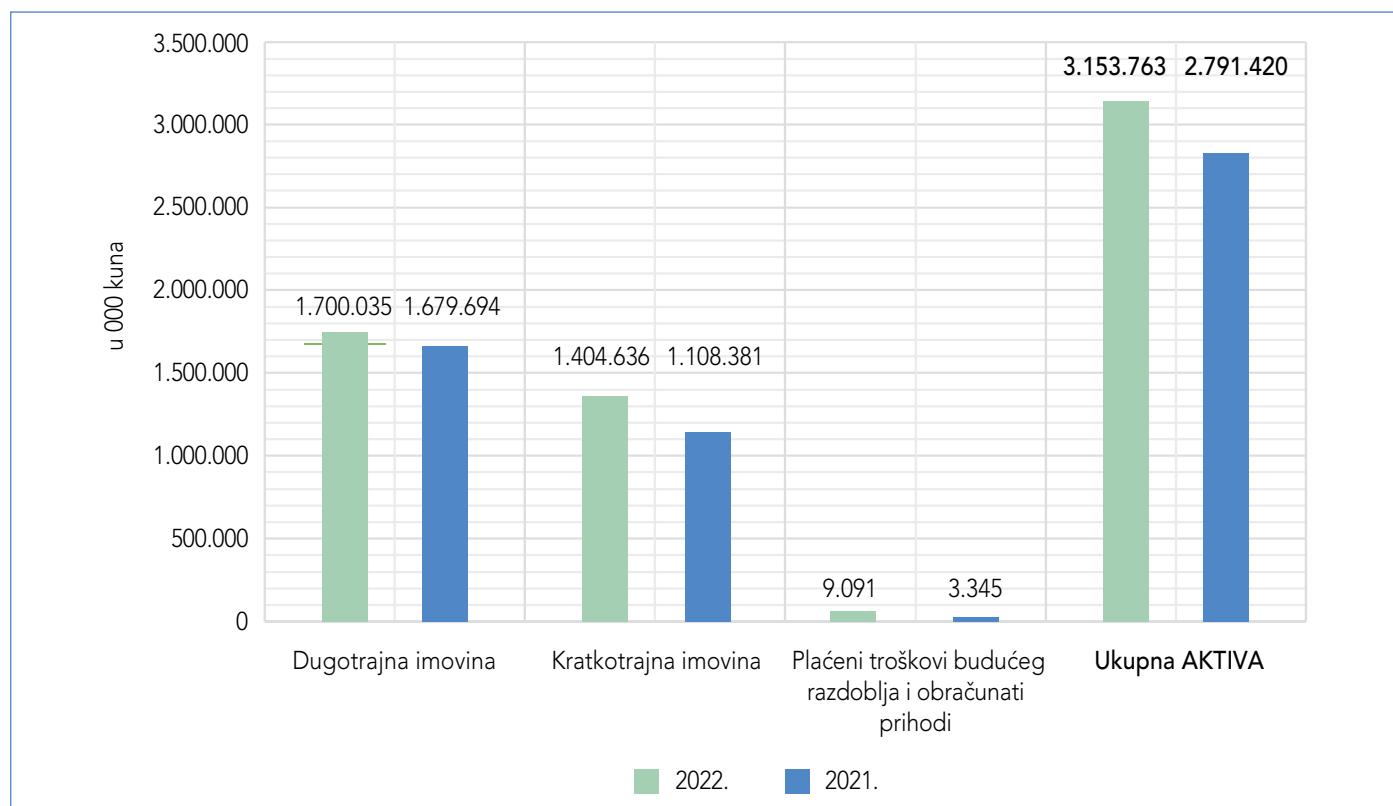
Financijski rashodi povećali su se za 7 % i iznose 4,3 milijuna kuna. Najznačajnije stavke financijskih rashoda su kamate koje se najvećim dijelom odnose na kamate po osnovi obveza za financijski leasing.

Bilanca je obvezan financijski izvještaj i ona nam pokazuje financijski položaj Društva, imovinu kojom ono raspolaže te obveze Društva i vlasničku glavnici.

Tablica 17. Bilanca na dan 31. 12. 2022. Aktiva

POZICIJA	Iznos u tis. kuna		
	AKTIVA	2022.	2021.
A POTRAŽIVANJA ZA UPISANI A NEUPLAĆENI KAPITAL			
B DUGOTRAJNA IMOVINA	1.740.035	1.679.694	
I. Nematerijalna imovina	25.409	17.756	
II. Materijalna imovina	1.667.451	1.618.831	
III. Dugotrajna finansijska imovina	4.638	5.407	
IV. Potraživanja			
V. Odgođena porezna imovina	42.537	37.700	
C KRATKOTRAJNA IMOVINA	1.404.636	1.108.381	
I. Zalihe	177.752	166.036	
II. Potraživanja	490.045	503.227	
III. Kratkotrajna finansijska imovina	1.023	620	
IV. Novac u banci i blagajni	735.817	438.448	
PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG			
D RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	9.091	3.345	
E UKUPNA AKTIVA	3.153.763	2.791.420	
F IZVANBILANČNI ZAPISI	66.435.137	46.909.454	

Grafikon 16. Pregled strukture AKTIVE

Ukupna imovina Društva povećala se u 2022. godini u odnosu na 2021. godinu za 13 %. Imovina čini ekonomski resurse od kojih društvo može ostvariti određene ekonomski koristi. Vrijednost pojedinih pozicija materijalne imovine iskazana je po trošku nabave. Troškovi nabave materijalne imovine sadrže fakturiranu vrijednost i sve izravno povezane troškove za dovođenje te imovine u radno stanje. Materijalna imovina rashoduje se u slučajevima kada se od nje ne očekuje ekonomski korist. Dugotrajna materijalna imovina obuhvaća sredstva koja Društvo koristi u proizvodnji proizvoda, isporuci roba i usluga, te u administrativne svrhe i čiji je procijenjeni korisni vijek upotrebe duži od godine dana. Najveći udio u strukturi materijalne imovine imaju građevinski objekti i on iznosi 70 %.

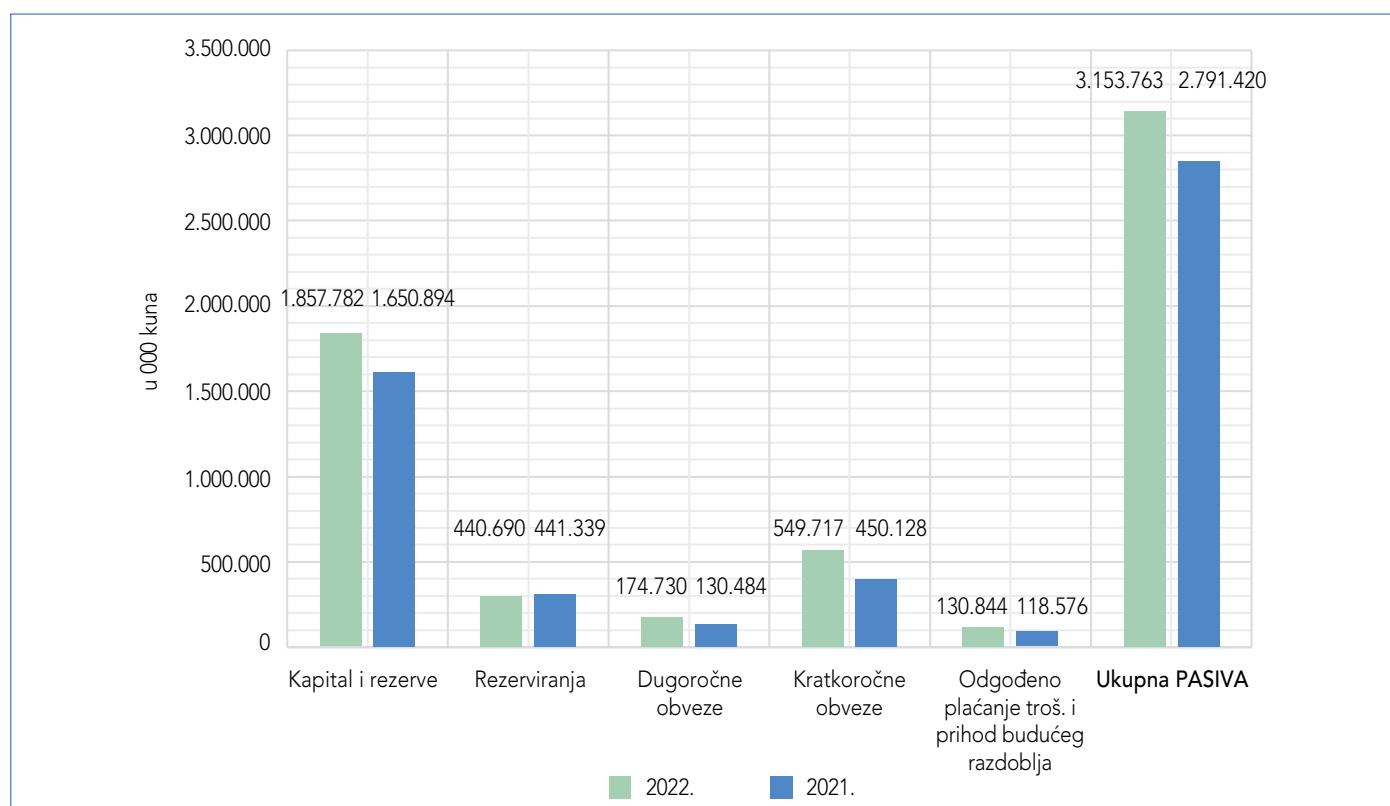
Ukupna kratkotrajna potraživanja smanjena su za 3 % u odnosu na 2021. godinu. Potraživanja od kupaca također su smanjena za 2 %, odnosno manja su za 7,1 milijun kuna u odnosu na prethodnu godinu. Dospjela potraživanja od kupaca iznose 30,6 milijuna kuna i veća su u odnosu na isti datum prošle godine kada su iznosila 20,1 milijun kuna.

Ukupni izvori sredstava veći su 13 % u odnosu na 2021. godinu. Dugoročne obveze povećane su za 34 % i iznose 174,7 milijuna kuna te se u najvećem dijelu sastoje od obveza po finansijskom leasingu. Kratkoročne obveze povećane su za 22 %.

Tablica 18. Bilanca na dan 31. 12. 2022. Pasiva

POZICIJA PASIVA	Iznos u tis. kuna	
	2022.	2021.
A KAPITAL I REZERVE	1.857.782	1.650.894
I. Temeljni (upisani) kapital	1.171.670	1.171.670
II. Kapitalne rezerve	2.210	
III. Rezerve iz dobiti	2.737	2.737
IV. Revalorizacijske rezerve		
V. Rezerve fer vrijednosti	-133	-143
VI. Zadržana dobit ili preneseni gubitak		413.483
1. Zadržana dobit	438.742	413.483
2. Preneseni gubitak		
VII. Dobit ili gubitak poslovne godine		63.146
1. Dobit poslovne godine	242.557	63.146
2. Gubitak poslovne godine		
VIII. Manjinski (nekontrolirajući) interes		
B REZERVIRANJA	440.690	441.339
C DUGOROČNE OBVEZE	174.730	130.484
D KRATKOROČNE OBVEZE	549.717	450.128
ODGOĐENO PLAĆANJE		
E TROŠ. I PRIHOD BUDUĆEG RAZDOBLJA	130.844	118.576
F UKUPNO PASIVA	3.153.763	2.791.420
G IZVANBILANČNI ZAPISI	66.435.137	46.909.454

Grafikon 17. Pregled strukture PASIVE

Obveze prema dobavljačima plaćaju se u rokovima dospijeća, poštujući Zakon o finansijskom poslovanju i predstечajnoj nagodbi, kao i Zakon o obveznim odnosima.

Tablica 19. Pokazatelji likvidnosti

Naziv	Iznos u tis. kuna	
	2022.	2021.
Tekuća imovina	1.404.636	1.108.381
Kratkoročne obveze	549.717	450.128
Koeficijent tekuće likvidnosti	2,56	2,46
Tekuća imovina	1.404.636	1.108.381
Zalihe	177.752	166.036
Kratkoročne obveze	549.717	450.128
Koeficijent ubrzane likvidnosti	2,23	2,09

Pokazatelji likvidnosti pokazuju dobre trendove već posljednjih nekoliko poslovnih godina te je iz njih jasno vidljivo da Hrvatske šume d.o.o. mogu podmirivati sve svoje dospjele kratkoročne obaveze u zadanim rokovima. Kada iz izračuna koeficijenta likvidnosti maknemo zalihe kao manje likvidan dio kratkotrajne imovine, dobijemo preciznije mjerilo likvidnosti – koeficijent ubrzane likvidnosti, koji u Hrvatskim šumama d.o.o. iznosi 2,23 pri čemu se koeficijenti iznad 1 smatraju pokazateljima stabilnog poslovanja. Ako se uzmu u obzir plaćeni troškovi budućih razdoblja i obračunati prihodi, kao i odgođeno plaćanje troškova i prihoda budućeg razdoblja, koeficijent likvidnosti iznosi 2,56 dok bi za 2020. godinu iznosio 2,46.

Ističemo da na kraju ove poslovne godine nije bilo ni kratkoročnih ni dugoročnih kreditnih zaduženja prema bankama za redovno poslovanje.

Dakle, financiranje je i na kraju 2022. godine bilo stabilno i neopterećeno bankovnim kreditima za redovno poslovanje, čime smo iznimno zadovoljni.

Koeficijent zaduženosti pokazuje do koje mjere neko društvo koristi zaduživanje kao oblik financiranja, odnosno koji je postotak imovine nabavljen zaduživanjem.

Tablica 20. Pokazatelji zaduženosti

Naziv	Iznos u tis. kuna	
	2022.	2021.
Ukupne obveze	855.291	699.188
Ukupna aktiva	3.153.763	2.791.420
Stupanj zaduženosti	27,12 %	25,05 %

Stupanj zaduženosti daje nam podatak o veličini zaduženja po jednoj kuni vlastitoga kapitala. U pravilu bi trebao biti 50 % ili manji, a u našem Društvu on je gotovo dvostruko manji.

EBITDA (engl. Earnings Before Interest Tax Depreciation and Amortization) uobičajeno se prevodi kao dobit prije kamata, poreza i amortizacije i jedan je od pokazatelja uspješnosti. Ovaj pokazatelj neutralizira utjecaj amortizacije na rezultat i u najvećoj mjeri predstavlja slobodne novčane tokove. EBITDA za Hrvatske šume d.o.o. za 2022. godinu iznosi 578,5 milijuna kuna dok je ranije poslovne godine iznosila 233,4 milijuna kuna.

Društvo je knjižilo i odgođenu poreznu imovinu, odnosno odgođeni porez na dobit u iznosu od 4.836 tisuća kuna te je ista utjecala na povećanje iznosa dobiti nakon oporezivanja. Odgođena porezna imovina nastala je zbog postojanja privremenih razlika između računovodstvene i oporezive dobiti.

Hrvatske šume d.o.o. obveznici su plaćanja i dodatnog poreza na dobit. Isti se utvrđuje i plaća u uvjetima nepovoljnih gospodarskih okolnosti u Republici Hrvatskoj i odnosi se samo na porezno razdoblje 2022. godine, a za koje se obveza utvrđuje i dospjeva u 2023. godini. Prijavu dodatnog poreza na dobit podnose svi obveznici poreza na dobit i obveznici poreza koji su u poreznom razdoblju 2022. godine ostvarili ukupni prihod veći od 300 milijuna kuna.

Prema čl.5 Zakona o dodatnom porezu na dobit isti se plaća na osnovicu koja predstavlja pozitivnu razliku između oporezive dobiti 2022. godine i prosječne oporezive dobiti u posljedna četiri porezna razdoblja (2018., 2019., 2020. i 2021. godine) uvećanu za 20 %.

Sukladno navedenom, Hrvatske šume d.o.o imaju obvezu plaćanja i dodatnog poreza na dobit u iznosu 100,2 milijuna kuna.

Sveukupan porez na dobit koji su obračunale i platile Hrvatske šume d.o.o iznosi 190,9 milijuna kuna.

Dakle, uzimajući u obzir porez na dobit te dodatni porez na dobit, iznos dobiti nakon oporezivanja ostvaren je s 242,6 milijuna kuna.

Sukladno čl. 27. Zakona o računovodstvu svi subjekti od javnog interesa, koji obavljaju djelatnost ruderstva i vađenja ili djelatnost sječe primarnih šuma, izrađuju Izvještaj o plaćanjima javnom sektoru. Plaćanja u 2022. godini, kao i u prethodnoj poslovnoj godini, navode se u nastavku.

Tablica 21. Izvještaj o plaćanjima javnom sektoru

Obveze koja se plaća javnom sektoru	Primatelj	Iznos u tis. kuna	
		2022.	2021.
Porez na dobit	Proračun RH	190.903	44.919
Šumski doprinos	Jedinice lokalne samouprave	171.783	135.264
Vodoprivredna naknada	Hrvatske vode	18.818	21.447

Uplaćena sredstva općekorisnih funkcija šuma za razdoblje 1. 1. – 31. 12. 2022. godine iznose 0,7 milijuna kuna, što je manje u odnosu na isto razdoblje prethodne poslovne godine kada je bilo uplaćeno 4,0 milijuna kuna.

Ponovno naglašavamo visinu izdvajanja za šumski doprinos, koja je znatno povećana posljednjim Zakonom o šumama. Šumski doprinos plaća se u visini od 10 % jedinicama lokalne samouprave sa statusom potpomognutih područja utvrđenih posebnim propisom kojim se uređuje upravljanje regionalnim razvojem i jedinicama lokalne samouprave u brdsko-planinskim područjima utvrđenim posebnim propisom, dok se šumski doprinos u ostalim jedinicama lokalne samouprave plaća u visini od 5 %. Hrvatske šume d.o.o. plaćaju ovaj doprinos jer su pravna osoba koja obavlja prodaju proizvoda iskorištavanja šuma (drvni

sortimenti) u odnosu na prodajnu cijenu proizvoda na panju, i to jedinicama lokalne samouprave, dakle gradovima i općinama širom Republike Hrvatske.

Izmjenom stopa šumskog doprinosa i povećanjem broja jedinica lokalne samouprave sa statusom potpomognutih i brdsko-planinskih područja, Hrvatskim šumama d.o.o. značajno se povećala obveza za plaćanje šumskog doprinosa. Dok je ranijih godina prosječan trošak navedenog doprinosa iznosio 52 milijuna kuna, u 2020. godini 125,8 milijuna kuna, u 2021. godini 135,3 milijuna kuna, a u 2022. godini iznosi je 171,8 milijuna kuna. Značajno povećanje davanja za šumski doprinos izravno je utjecalo na povećanje troškova poslovanja.

Razmatrajući prethodno navedeno, a uzimajući u obzir ostvarene rezultate, ocjenjujemo da su naši glavni ciljevi definirani planom poslovanja i planom investicija više nego uspješno ostvareni.

Treba uzeti u obzir da se još uvijek nalazimo u izvanrednom poslovnom okruženju zbog pandemije koronavirusa (COVID-19), koju je proglašila Svjetska zdravstvena organizacija 11. ožujka 2020. godine, a proglašena je i epidemija u Republici Hrvatskoj.

S obzirom na nagli porast cijena energenata, između ostalog potaknut agresijom Rusije na Ukrajinu, kao i posljedičnu neizvjesnost, Uprava Hrvatskih šuma d.o.o. preispitala je planirane investicije u 2022. godini. Od onih najvažnijih investicija nije se odustalo, te se kao primjer navodi informatizacija uvođenjem ERP sustava. Početkom 2023. godine uveli smo produkciju ERP sustava u financijama i računovodstvu te obračunu plaća. Korištenjem automatskog prijenosa podataka između finansijskog modula i ostalih modula osigurat će se integriranost podataka i praćenje poslovanja u stvarnom vremenu.

Na kraju ističemo da smo iznimno zadovoljni rezultatima ostvarenima u ovoj poslovnoj 2022. godini te vjerujemo u uspješan nastavak poslovanja našeg Društva uz redovnu isplatu plaća našim zaposlenicima, sukladno pravima iz novog Kolektivnog ugovora koji je potpisana u ožujku 2022. godine i uredno izvršavanje obveza prema svim našim poslovnim partnerima.

Hrvatske šume d.o.o. u ovom su razdoblju ostvarile dobit nakon svih oporezivanja u iznosu od 242,6 milijuna kuna. Financiranje je i na kraju 2022. godine bilo stabilno i neopterećeno bankovnim kreditima za redovno poslovanje, čime smo vrlo zadovoljni.

Revizorsko izvješće

IZVJEŠĆE NEOVISNIH REVIZORA

vlasniku društva HRVATSKE ŠUME d.o.o., Zagreb,

Izvješće o reviziji godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja

Mišljenje

Obavili smo reviziju godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja društva HRVATSKE ŠUME d.o.o., Zagreb, Ulica Kneza Branimira 1 (Društvo), koji obuhvaćaju nekonsolidirani Izvještaj o finansijskom položaju (Bilancu) na 31. prosinca 2022. godine, nekonsolidirani izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti, nekonsolidirani Izvještaj o novčanim tokovima i nekonsolidirani Izvještaj o promjenama kapitala za tada završenu godinu (Bilješka uz godišnje nekonsolidirane finansijske izvještaje, uključujući i značajne računovodstvene politike).

Premda našem mišljenju, priloženi godišnji nekonsolidirani finansijski izvještaji fer prezentiraju, u svim značajnim odrednicama nekonsolidirani finansijski položaj Društva na 31. prosinca 2022. godine te nekonsolidiranu finansijsku uspješnost i nekonsolidirane novčane tokove Društva za tada završenu godinu u skladu s Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja usvojenima od strane Evropske unije (MSFI).

Osnova za Mišljenje

Obavili smo našu reviziju u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima (MRevS-ima). Naše odgovornosti prema tim standardima su podrobnije opisane u našem Izvješću revizora u odjeliku o Odgovornosti revizora za reviziju godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja.

Neovisni smo od Društva u skladu s Međunarodnim kodeksom etike za profesionalne računovode, uključujući Međunarodne standarde neovisnosti koje je izdao Odbor za međunarodne standarde etike za računovode (IESBA) (IESBA Kodeks), kao i u skladu s etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja i ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti u skladu s tim zahtjevima i IESBA Kodeksom. Vjerujemo da su revizijski dokazi koje smo dobili dostatni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje.

Isticanje pitanja

/ / Skrećemo pozornost na Bilješku 16. Nekretnine, postrojenja i oprema, gdje je objavljeno da Društvo nema u potpunosti sredene imovinsko-pravne odnose, odnosno vlasništvo nad dijelom nekretnina Društva. Postupci sredjivanja imovinsko-pravnih odnosa i upisa vlasništva nad tim nekretninama su u tijeku. Naše mišljenje nije modificirano u vezi s tim pitanjem.

/ / Ističemo da je Društvo temeljem Zakona o dodatnom porezu na dobit koji je stupio na snagu 23.12.2022. godine, ponud obveze poreza na dobit i obveznik obračuna i plaćanja dodatnog poreza na dobit za 2022. godinu (Bilješka 14.). Naše mišljenje nije modificirano u vezi s tim pitanjem.

Ključna revizijska pitanja

Ključna revizijska pitanja jesu ona pitanja koja su bila, po našoj profesionalnoj prosudbi, od najveće važnosti u našoj reviziji godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja tekućeg razdoblja. Tim pitanjima smo se bavili u kontekstu revizije godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja kao cjeline i pri formirajućem našem mišljenju o njima i mi ne dajemo zasebno mišljenje o tim pitanjima.

Utvrdili smo da su niže navedena pitanja ključna revizijska pitanja koje treba objaviti u našem Izvješću neovisnih revizora:

Vrednovanje potraživanja od kupaca

Bruto potraživanje od kupaca na dan 31. prosinca 2022. godine (kratkoročna) iskazana su u nekonsolidiranom izvještaju o finansijskom položaju (Bilanci) u iznosu od 626.937 tisuća kuna, a umanjenje vrijednosti u iznosu 232.905 tisuća kuna.
Za detaljnije informacije vidjeti bilješku 2.31. Ključne računovodstvene prosudbe i procjene, bilješku 9. Vrijednosno uskičenje, bilješku 21. Potraživanja od kupaca i bilješku 35.

Ključno revizijsko pitanje	Kako smo revidirali ključno revizijsko pitanje
Potraživanja od kupaca iskazuju se po nominalnoj vrijednosti umanjenoj za odgovarajući ispravak vrijednosti za procjenjene nenadoknadive iznose kako je opisano u bilješci 2.31. Ključne računovodstvene prosudbe i procjene uz godišnje nekonsolidirane finansijske izvještaje. Zbog značajnog iznosa potraživanja od kupaca u nekonsolidiranom izvještaju o finansijskom položaju (Bilancu), kompleksnosti evidentiranja umanjenja vrijednosti istih, te kategorizacije kupaca na osnovu kojih se provode vrijednosna uskičenja potraživanja, ovo je jedno od ključnih pitanja kojemu smo se posvetili u našoj reviziji.	<p>Naše revizorske procedure vezane za ovo područje, između ostalog, uključivale su:</p> <ul style="list-style-type: none"> pribavili smo revizijske dokaze o ključnim kontrolama u vezi s prihvaćanjem kupca i ulaznjem u poslovni odnos, pružajući potraživanja od kupaca i njihove naplate; pregledali smo značajne ugovore s klijentima; razumijevanje procesa koji se odnose na procjenu i knjiženje umanjenja vrijednosti potraživanja od kupaca; analizirali smo naplatljivo potraživanja od kupaca i procjenili moguće umanjenje vrijednosti potraživanja u odnosu na starosnu strukturu, a za značajne iznose i kroz dinamiku plaćanja i javne finansijske informacije o klijentima; slanje, zaprimanje i analiziranje eksternih konfirmacija kupaca te razmatranje određenih pitanja s njima; <p>Našim revizorskim postupcima uvjereni smo se da su potraživanja od kupaca u materijalno značajnim odrednicama evidentirana u skladu s Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja i odgovarajuće objavljena u godišnjim nekonsolidiranim finansijskim izvještajima.</p>

Vrednovanje nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme

Dugotrajna nematerijalna imovina, nekretnine, postrojenja i oprema na 31. prosinca 2022. godine iskazana su u iznosu od 1.690.223 tisuća kuna, što predstavlja 53,59% ukupne imovine u nekonsolidiranom izvještaju o finansijskom položaju / Bilanci Društva.

Za detaljnije informacije vidiči bilješku 2.12. Nematerijalna imovina, 2.13. Nekretnine, postrojenja i oprema, 2.14. Biološka imovina, 2.31. Kijučne računovodstvene prosudbe i procjene i bilješku 8. Amortizacija, bilješku 15. Nematerijalna imovina i bilješku 16. Nekretnine, postrojenja i oprema.

Ključno revizijsko pitanje

Kako smo revidirali ključno revizijsko pitanje

Na obziru na značajnost iznosa i ulogu ove imovine kao ključnog materijalnog resursa u poslovanju Društva te obziru na kompleksnost knjigovođstvenog evidentiranja (nabava, obračun amortizacije, mjerjenje, kapitalizacija troškova, itd.), prema našem mišljenju ove pozicije u nekonsolidiranom izvještaju o finansijskom položaju / Bilanci predstavljaju ključno revizijsko pitanje.

- Naše revizijske procedure uključivale su, između ostalog:
 - procjenu usklađenosti politike priznavanja dugotrajanje nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme i biološke imovine s relevantnim standardima finansijskog izvještavanja;
 - ocjenili smo opravdanost korisnog vijeka trajanja imovine koju Društvo primjenjuje prilikom obračuna amortizacije kao i početak obračuna amortizacije za aktivirana sredstva i prestanak za sredstva izvan upotrebe;
 - analizu zapisnika Uprave i Nadzornog odbora vezano uz informacije koje se odnose na planove investicija i odluke o investicijskim projektima
 - testove kontrola i testove detalja nabave nekretnina, postrojenja i opreme i nematerijalne imovine u 2022. godini prema odabranom uzorku
 - analizu objašnjenja o trenutnom statusu i predviđenom završetku investicijskih projekata u tijeku
 - na temelju uzorka testirali smo otuđenja i rashod dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine
 - analizirali smo prezentirane procjene vrijednosti nekretnina (usporedba ključnih inputa, procjena objektivnosti, kompetentnosti i neovisnosti ovlaštenog proganjitelja)
 - provjerom vlasničkog statusa nekretnina na odabranom uzorku, utvrđeno je da registriranje prava vlasništva nad dijelom nekretnina nije u cijelosti rješeno. Rješavanje ovih imovinsko pravnih pitanja je u tijeku.

Našim revizorskim postupcima uvjernili smo se da je nematerijalna imovina te nekretnine, postrojenja i oprema u materijalno značajnim odrednicama evidentirana i objavljena u skladu s Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Rezerviranja za redovite otpremnine i jubilarne nagrade (aktuarski izračun)

Društvo je temeljem aktuarskog izračuna iskazalo rezerviranje za redovite otpremnine u nekonsolidiranom izvještaju o finansijskom položaju (Bilanci) na dan 31. prosinca 2022. godine u iznosu od 182.315 tisuća kuna (31. prosinca 2021. godine u iznosu od 143.524 tisuća kuna) i rezerviranja za jubilarne nagrade u iznosu od 24.165 tisuća kuna (31. prosinca 2021. godine u iznosu od 25.297 tisuća kuna).

Za detaljnije informacije vidiči bilješku 2.25. Rezerviranja, 2.31. Kijučne računovodstvene prosudbe i procjene, bilješku 10. Rezerviranja i bilješku 27. Rezerviranja u godišnjim nekonsolidiranim finansijskim izvještajima.

Ključno revizijsko pitanje

Kako smo revidirali ključno revizijsko pitanje

Za izračun rezerviranja za redovite otpremnine i jubilarne nagrade Društvo koristi ovlaštenog aktuara.

S obzirom na značajnost iznosa i složenost postupka rezerviranja za otpremnine i jubilarne nagrade koje uključuju kompleksne aktuarske izračune ovo pitanje je bilo od posebne važnosti za našu reviziju.

Naše revizijske procedure uključivale su, između ostalog:

- procjenu usklađenosti politike priznavanja rezerviranja s Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja;
- provjerili smo da su zaposlenici za koje je iskazano rezerviranje zapostavljeni za stimulativne otpremnine isključeni iz aktuarskog izračuna rezerviranja za redovite otpremnine;
- analizu izvješća aktuara za 2021. i 2022. godinu
- provjeru potpunosti i točnosti podataka koje koristio aktuar Društva za svoj izračun
- analizu razumnosti korištenih pretpostavki (diskontna stopa, stopa fluktuacije)
- provjerili smo realizaciju prethodno rezerviranih iznosa kako bismo procijenili točnost prethodnih prosudbi i procjena
- provjerili smo zahtijevane objave vezane za rezerviranja u finansijskim izvještajima kako bi utvrdili da su točne i potpune.

Našim revizorskim postupcima uvjernili smo se da su rezerviranja za redovite otpremnine i jubilarne nagrade u materijalno značajnim odrednicama evidentirana u skladu s Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja i odgovarajuće objavljena u godišnjim nekonsolidiranim finansijskim izvještajima.

Potencijalne obveze po osnovu započetih sudske sporova

Društvo je u nekonsolidiranom izvješćaju o finansijskom položaju (Bilanci) na dan 31. prosinca 2022. godine iskazalo rezerviranje za potencijalne obveze po sudske sporovima u kojima je Društvo tužena stranka u iznosu od 146.597 tisuća kuna (31. prosinca 2021. u iznosu od 203.248 tisuća kuna). Za detaljnije informacije vidjeti bilješku 2.25. Rezerviranja, bilješku 2.2. Klijunske računovodstvene prosudbe i procjene, bilješku 10. i 27. Rezerviranja u godišnjim nekonsolidiranim finansijskim izvješćajima.

Ključno revizionsko pitanje	Kako smo revidirali ključno revizionsko pitanje
Društvo je u okviru svojeg poslovanja izloženo značajnom broju dugotrajnih sudske sporova čiji ishodi mogu potencijalno negativno utjecati na finansijsku uspješnost.	Nase revizionske procedure uključivale su, između ostalog: <ul style="list-style-type: none"> razgovor s Upravom Društva s ciljem razumijevanja pretpostavki koje su razmatrane prilikom utvrđivanja potrebe rezerviranja, pričuvanje i pregled mišljenja vanjskih odjeknika te ostalih podloga koje je pripremilo Društvo, kako bi procjenili podržavaju li oni prosudbe Uprave o priznatim iznosima rezerviranja, procjenu usklađenosti politike priznavanja rezerviranja po započetim sudske sporovima s Međunarodnim standardima finansijskog izvješćavanja, provjeru namjere i prirode materijalno značajnih rezerviranja, provjeru matematičke točnosti izračuna rezerviranja, provjeru realizacije prethodno rezerviranih iznosa kako bismo procjenili točnost prethodnih prosudbi i procjena, provjeru zahtijevanih objava vezane za rezerviranja u finansijskim izvješćajima kako bi utvrdili da su točne i potpune.
Rezerviranja se priznaju kad Društvo ima sadašnju zakonsku ili izvedenu obvezu koja je nastala kao rezultat prošlih događaja te je vjerojatno da će biti potreban odjiev sredstava da se podmri ta obveza, te se pouzdano može procjeniti iznos obveze.	
Kompleksna pravna pitanja zahtijevaju od Uprave složene procjene uz visoku razinu proučavanja i nesigurnosti, što može dovesti do evidentiranja značajno pogrešnih iznosa rezerviranja. Isthod sudske postupka izvan je kontrole Društva, te je procjena Uprave neizvjesna i ovisi o tijeku, ishodima i presudama u sudske sporovima. Uprava donosi procjene o ishodu sudske sporova temeljem mišljenja interne pravne službe i vanjskih odjeknika koji nastupaju Društvo.	
Slijedom navedenog, procjene Uprave o postojanju sadašnje obveze, o vjerojatnosti podmirenja iste i postojanju pouzdane procjene iznosa koji će biti potreban za izmirenje obveze, zahtijeva od Uprave ocjenu rizika i nesigurnosti vezanih uz pravne postupke kako bi ovi događaji bili na odgovarajući način mjereni, prezentirani i objavljeni u finansijskim izvješćajima.	
S obzirom na značajnost iznosa i složenost postupka procjene ishoda sporova, pitanje sudske sporova i potencijalnih obveza bilo je od posebne važnosti za našu reviziju.	

MOORE
 Moore Audit Zagreb

IRIS NOVA
STRATEGIJSKI PLANIRANJE
RIZIKOVSKI MAMENJANJE
INTERNA AUDITURA

Ostale informacije u Godišnjem izvješću

Uprava je odgovorna za ostale informacije. Ostale informacije uključuju Izvješće poslovodstva, ali ne uključuju godišnje nekonsolidirane finansijske izvješćaje i naše Izvješće revizora o njima. Naše mišljenje o godišnjim nekonsolidiranim finansijskim izvješćajima ne obuhvaća ostale informacije.

U vezi s našom revizijom godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvješćaja, naša je odgovornost pričaći ostale informacije i u provođenju toga razmotriti jesu li ostale informacije značajno protutječne godišnjim nekonsolidiranim finansijskim izvješćajima ili našim saznanjima stečenim u reviziji ili se drugačije čini da su značajno pogrešno prikazane.

U pogledu Izvješća poslovodstva i Nefinansijskog izvješća, obavili smo i postupke propisane Zakonom o računovodstvu. Ti postupci uključuju provjeru je li Izvješće poslovodstva sastavljeno u skladu s člankom 21. Zakona o računovodstvu i je li Nefinansijsko izvješće sastavljeno u skladu s člankom 21.a Zakona o računovodstvu.

Temeljeno na obavljenim postupcima, u mjeri u kojoj smo u mogućnosti to procijeniti, izvješćavamo da:

- su informacije u priloženom Izvješću poslovodstva usklađene, u svim značajnim odrednicama, s priloženim finansijskim izvješćajima;
- je priloženo Izvješće poslovodstva sastavljeno u skladu sa člankom 21. Zakona o računovodstvu;

Na temelju poznavanja i razumijevanja poslovanja Društva i njegova okruženja stečenog u okviru revizije godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvješćaja, dužni smo izvjestiti ako smo ustanovili da postoje značajni pogrešni prikazi u priloženom Izvješću poslovodstva i Nefinansijskom izvješću. U tom smislu nemamo što izvjestiti.

Odgovornosti Uprave Društva i onih koji su zaduženi za upravljanje za godišnje nekonsolidirane finansijske izvješćaje

Uprava Društva je odgovorna za sastavljanje godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvješćaja koji daju istinit i fer prikaz u skladu s MSFI-ima i za one interne kontrole za koje Uprava odredi da su potrebne za omogućavanje sastavljanja godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvješćaja koji su bez značajnog pogrešnog prikaza uslijed prijevare ili pogreške.

U sastavljanju godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvješćaja, Uprava je odgovorna za procjenjivanje sposobnosti Društva da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem, objavljivanje, ako je primjenjivo, pitanja povezana s vremenski neograničenim poslovanjem i konštenjem računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja, osim ako Uprava ili namjerava likvidirati Društvo ili prekinuti poslovanje ili nema realne alternative nego da to učini.

Ori koji su zaduženi za upravljanje su odgovorni za nadziranje procesa finansijskog izvješćavanja kojeg je ustanovilo Društvo.

Odgovornost revizora za reviziju godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja

Naši ciljevi su steti razumno uvjerenje o tome jesu li godišnji nekonsolidirani finansijski izvještaji kao cjelina bez značajnog pogrešnog prikaza uslijed prijevare ili pogreške i izdati izvješće neovisnog revizora koje uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je viša razina uvjerenja, ali nije garantija da će revizija obavljena u skladu s MRevS-ima uvijek otkriti značajno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Pogrešni prikazi mogu nastati uslijed prijevare ili pogreške i smatraju se značajni ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili u zbroju, utječu na ekonomski odluke korisnika donijete na osnovi tih godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja.

Kao sastavni dio revizije u skladu s MRevS-ima, stvaramo profesionalne prosudbe i održavamo profesionalni skepticizam tijekom revizije. Mi također:

- prepozajemo i procjenjujemo rizike značajnog pogrešnog prikaza godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja, zbog prijevare ili pogreške, oblikujemo i obavljamo revizijske postupke kao reakciju na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dostačni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje. Rizik neotkrivanja značajnog pogrešnog prikaza nastalog uslijed prijevare je veći od rizika nastalog uslijed pogreške, jer prijevara može uključiti tajne sporazume, krivotvorene, namerno ispuštanje, pogrešno prikazivanje ili zaobilaznje internih kontrola;
- stječemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u danim okolnostima, ali ne i za svitu izražavanja mišljenja o učinkovitosti internih kontrola Društva;
- ocjenjujemo primjerenošć konstenih računovodstvenih politika i razumnost računovodstvenih prognoza i povezanih objava koje je stvorila Uprava.
- zaključujemo o primjerenošći korištene računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja koju koristi Uprava i temeljeno na pribavljenim revizijskim dokazima, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koji mogu stvarati značajnu sumnju u sposobnost Društva da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem. Ako zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtjeva da skrenemo pozornost u našem Izvješću neovisnih revizora na povezane objave u godišnjim nekonsolidiranim finansijskim izvještajima ili, ako takve objave nisu odgovarajuće, da modifiramo naše mišljenje. Naši zaključci se temelje na revizijskim dokazima pribavljenim sve do datuma našeg Izvješća neovisnih revizora. Međutim, budući događaji ili uvjeti mogu uzrokovati da Društvo prekine s nastavljanjem poslovanja po vremenski neograničenom poslovanju.
- ocjenjujemo cijelokupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja, uključujući i objave, kao i odražavaju li godišnji nekonsolidirani finansijski izvještaji transakcije i događaje na kojima su zasnovani na način kojim se postiže fer prezentacija.

Mi komuniciramo s onima koji su zaduženi za upravljanje u vezi s, između ostalih pitanja, planiranim djelokrugom i vremenskim rasporedom revizije i važnim revizijskim nalazima, uključujući i u vezi sa značajnim nedostacima u internim kontrolama ukoliko su otkriveni tijekom naše revizije.

Mi također dajemo izjavu onima koji su zaduženi za upravljanje da smo postupili u skladu s relevantnim etičkim zahtjevima u vezi s neovisnošću i da ćemo komunicirati s njima o svim odnosima i drugim pitanjima za koja se može razumno smatrati da utječu na našu neovisnost, kao i gdje je primjenjivo, o radnjama poduzetim kako bi se uklonile prijetnje neovisnosti, te povezanim zahtjevima.

Između pitanja o kojima se komunicira s onima koji su zaduženi za upravljanje, mi određujemo ona pitanja koja su od najveće važnosti u reviziji godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja tekućeg razdoblja i stoga su ključna revizijska pitanja. Mi opisujemo ta pitanja u našem Izvješću revizora, osim ako zakon ili regulativa sprječava javno objavljivanje pitanja ili kada odlučimo, u iznimno rijetkim okolnostima, da pitanje ne treba priopći u našem Izvješću revizora jer se razumno može očekivati da bi negativne posljedice priopćavanja nadmašile dobrobiti javnog interesa od takvog priopćavanja.

Izvješće o ostalim zakonskim i regulatornim zahtjevima

1. Na dan 22. rujna 2022. godine Skupština Društva, temeljem prijedloga Nadzornog odbora Društva, imenovala je revizorsko društvo Audit d.o.o., Zagreb i IRIS Nova d.o.o., Rijeka da obave zajedničku reviziju godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja za 2022. godinu.

2. Na datum ovog izvješća, revizorsko društvo Audit d.o.o. neprekinito je angažirano u obavljanju zakonskih revizija Društva od revizije godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja Društva za 2018. godinu do revizije godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja Društva za 2022. godinu što ukupno iznosi pet godina. Na datum ovog izvješća, revizorsko društvo Iris Nova d.o.o., Rijeka neprekinito je angažirano u obavljanju zakonske revizije Društva od revizije godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja Društva za 2019. godinu do revizije godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja Društva za 2022. godinu što ukupno iznosi četiri godine.

3. Naše revizijsko mišljenje dosljedno je s dodatnim izvješćem za revizijski odbor Društva sastavljenim sukladno odredbama iz članka 11. Uredbe (EU) br. 537/2014.

Moore Audit Zagreb

4. Tijekom razdoblja između početnog datuma revidiranih godišnjih nekonsolidiranih finansijskih izvještaja Društva za 2022. godinu i datuma ovog izvješća nismo Društvu pružili zabranjene nerevizorske usluge i nismo u poslovnoj godini prije prethodno navedenog razdoblja pružali usluge osmišljavanja i implementacije postupaka internih kontrola ili upravljanja rizicima povezanim s pripremom Vii kontrolom finansijskih informacija ili osmišljavanja i implementacije tehnoloških sustava za finansijske informacije, te smo u obavljanju revizije sačuvali neovisnost u odnosu na Društvo.

U Zagrebu, 18. travnja 2023. godine

Darko Kocić
direktor, ovlašteni revizor

Ljiljana Blagojević
član Uprave, ovlašteni revizor

Audit d.o.o.
Trg Johna Fitzgeralda Kennedyja 6b
10000 Zagreb
Republika Hrvatska

Iris Nova d.o.o.
Fiorella la Guardia 13/lil
51 000 Rijeka
Republika Hrvatska

Lovački dom Peski

Lokacija

Lovački dom Peski smješten je 2 km sjeveroistočno od grada Đurđevca s kojim ga povezuje lijepa šetnica i novozasadeni drvored. Dom je sagrađen je 1962. godine na pješčanoj dini, predjelu zvanom Đurđevački peski, poznatom kao Hrvatska Sahara, okružen je šumom bijelog bora i bagremovim sastojinama, s pogledom na podravsku ravnicu i na sjeverne obronke Bilogore.

Posluje kao pansion poluotvorenog tipa, što znači da osim noćenja nudi i doručak, ručak i večeru. Kuhinja radi svaki dan i većinom su to jela od divljači, kao što je poznata juha od fazana, jelen i divlja svinja u umaku te razni tradicionalni deserti. Restoran je kapaciteta 80 gostiju, a po potrebi se može staklenim zidom podijeliti na dva dijela te tako ugostiti dvije skupine gostiju. Prostor je prikladan za održavanja privatnih svečanosti i poslovna okupljanja. U krugu lovačkog doma, u hladu borova svim je grupama posjetitelja dostupna za korištenje i velika sjenica s pečenjarom.

Smještajni kapacitet

Na raspolaganju je 24 ležaja u 11 klimatiziranih soba, a objekt je dodatno prilagođen potrebama lovaca te ima boksove za pse, sigurnosne ormare za puške i drugu praktičnu opremu. Pansion se nalazi u istoimenom otvorenom lovištu u kojem se može loviti jelen obični, srna, divlja svinja, zec, fazan, divlja patka, prepelica te je dobro poznato širem krugu domaćih i stranih lovaca.

Sadržaji

Šume i livade koje okružuju Pansion idealne su za različite aktivnosti na otvorenom i omiljeno odredište sportskih rekreativaca zbog jedinstvene pješčane, mekane podlage idealne za trčanje.

Sve zajedno čini Lovački dom Peski privlačnim odredištem različitim gostima, od lovaca, gurmana, rekreativaca, obitelji, turista i lokalnog stanovništva.

Kontakt

Hrvatske šume d.o.o. – UŠP Koprivnica
Šumarija Đurđevac **tel.** +385 (0)48 289 130

Lovački dom Peski
Ul. Mihovila Pavleka Miškine 30, HR – 48350 Đurđevac
Danica Cvekan, voditelj objekta **I mob.** +385 (0)99 8124 132
tel. +385 (0)48 289 188 **I fax** +385 (0)48 289 185
e-mail danica.cvekan@hrsume.hr